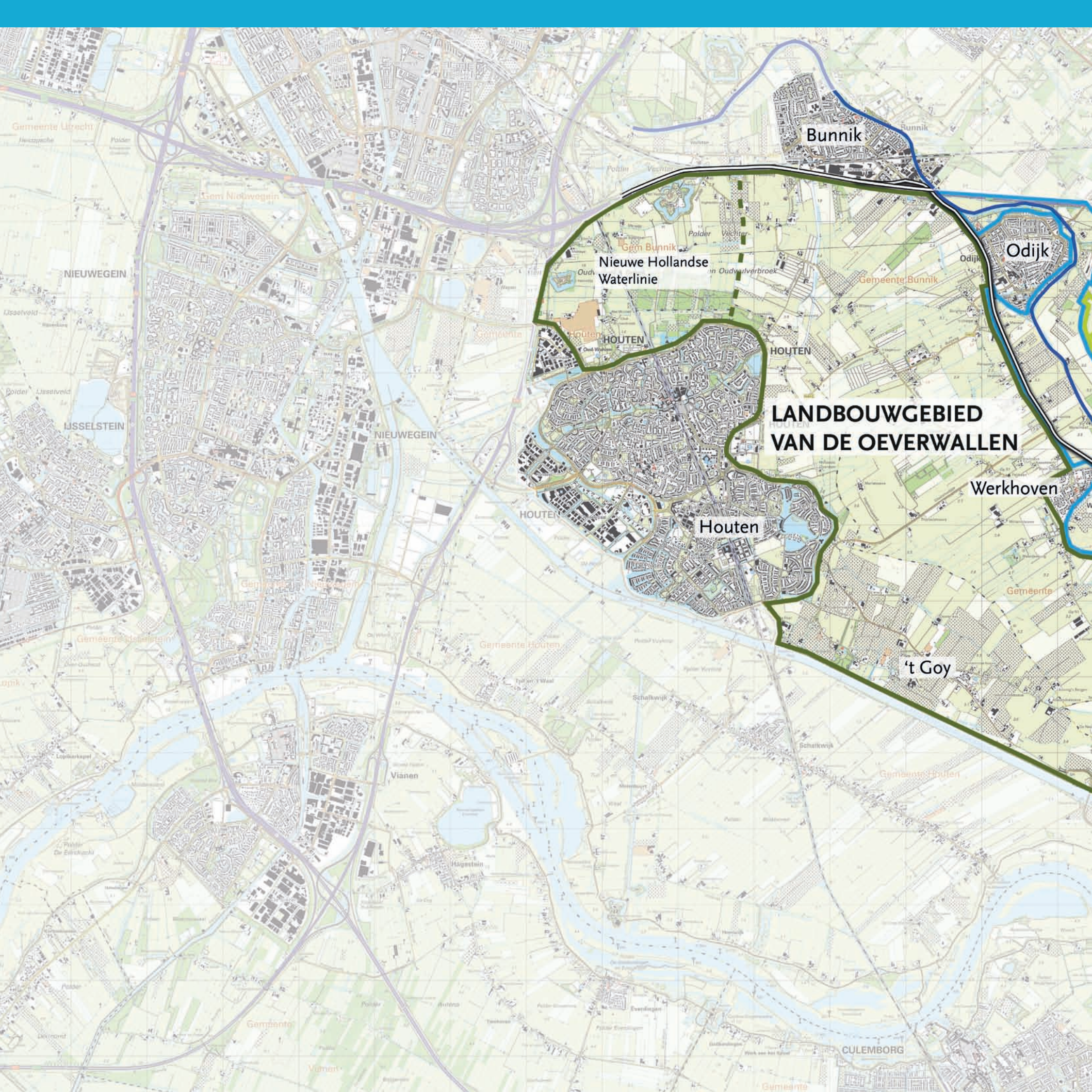

Vanuit kwaliteit verder werken (natuurlijk)

OMGEVINGSVISIE KROMME RIJNGEBIED

vastgesteld in de gemeente Houten op 21 maart 2017 - vastgesteld in de gemeente Bunnik op 30 maart 2017 - vastgesteld in de gemeente Wijk bij Duurstede op 18 april 2017

Bunnik

Nieuwe Hollandse Waterlinie

HOUTEN

LANDBOUWGEBIED
VAN DE OEVERWALLEN

Houten

Werkhoven

't Goy

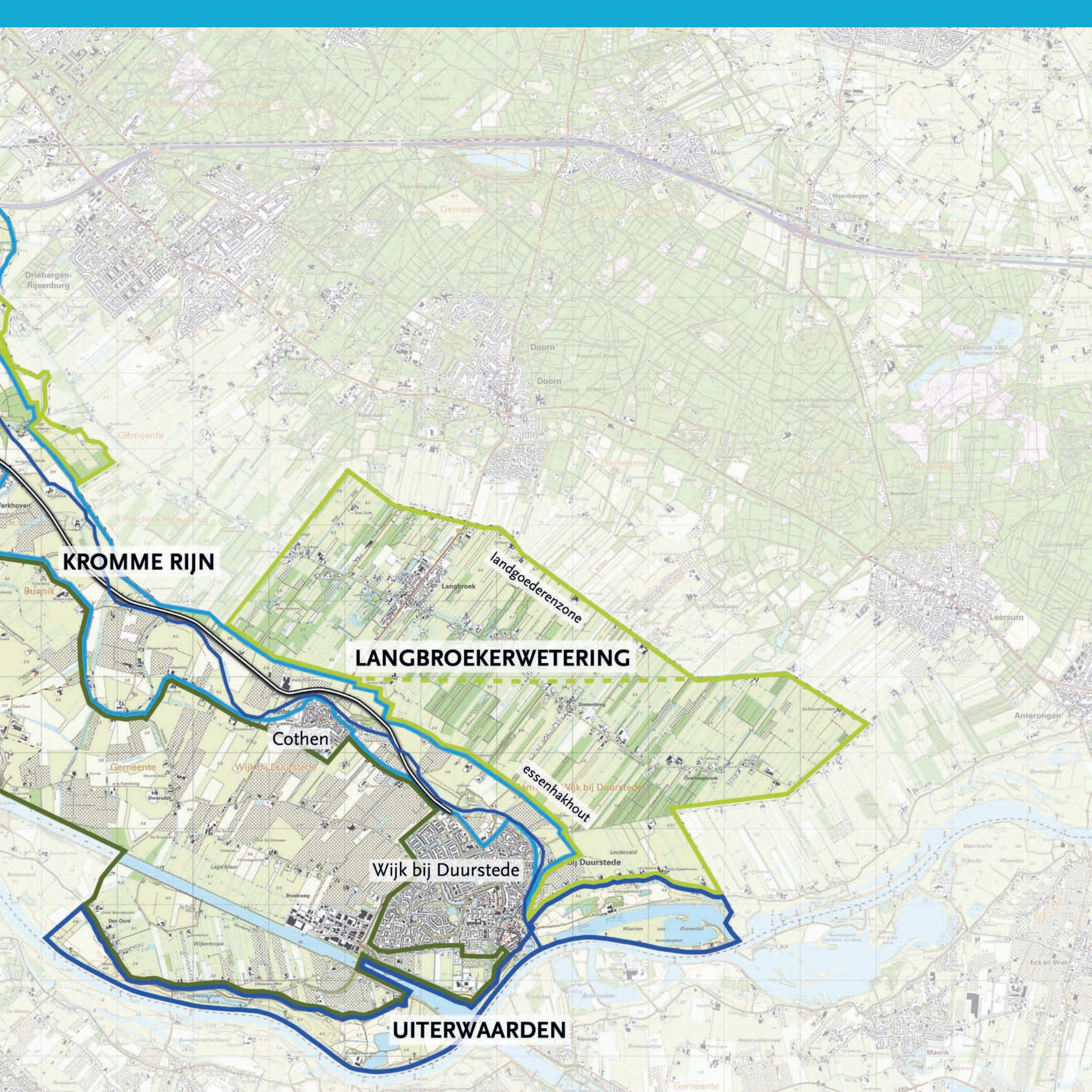
NIEUWEGEIN

NIEUWEGEIN

IJSSELSTEIN

Vianen

CULEMBORG

KROMME RIJN

LANGBROEKERWETERING

Cothen

Wijk bij Duurstede

UITERWAARDEN

landgoederenzone

essenhakhout

COLOFON

De omgevingsvisie voor het Kromme Rijngebied is opgesteld door een samenwerkingsverband van de gemeenten Bunnik, Houten en Wijk bij Duurstede.

Stuurgroep

Herman Geerdes (Houten)
Erika Spil (Bunnik)
Wil Kosterman en Hans Marchal (Wijk bij Duurstede)

Gemeentelijke projectgroep

Fred Odijk en Martine Balkema (Bunnik)
Thomas van Elteren en Ruben de Goede (Houten)
Robin Wouters, Hortense van Lange (Wijk bij Duurstede)
Birgit van Dijk (secretariaat)

Projectgroep LOS stadomland

Hans van Kempen, Roelof Goodijk en Loes van Schie

Contact over deze omgevingsvisie

Bunnik:

Fred Odijk: F.Odijk@bunnik.nl

Wijk bij Duurstede:

Robin Wouters: RWouters@wijkbijduurstede.nl

Houten:

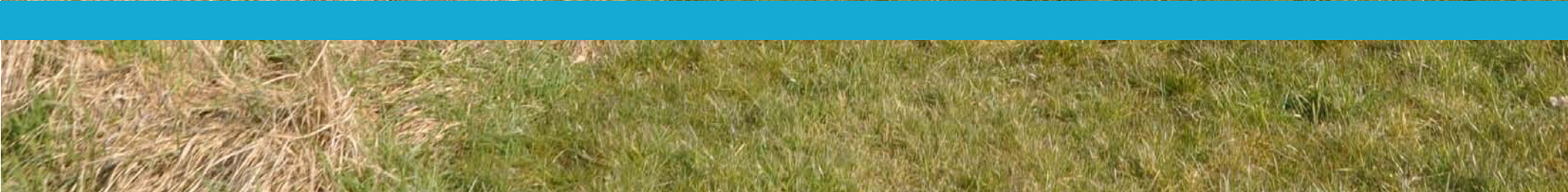
Ruben de Goede: Ruben.de.Goede@houten.nl

LOS stadomland april 2017

INHOUD

Hoofdstuk 1 Inleiding	6
1.1 Omgevingsvisie, doelen, besluiten, proces en gebied	8
1.2 Over deze omgevingsvisie	10
1.3 Sturingsfilosofie	12
Hoofdstuk 2 Uitgangspunten	14
2.1 Vraagstukken: samenvatting en impact	16
2.2 Onze verantwoordelijkheden	20
<i>Intermezzo</i>	22
2.3 Gebiedskwaliteiten	24
<i>Intermezzo</i>	27
2.4 Kromme Rijn	28
2.5 Kastelenzone Langbroekerwetering	30
2.6 Essenhakhoutzone Langbroekerwetering	34
2.7 Landbouwgebied van de oeverwallen	36
2.8 Nieuwe Hollandse waterlinie	38
2.9 Lekdijk en uiterwaarden	40
Hoofdstuk 3 Vanuit kwaliteit verder werken (natuurlijk)	42
3.1 Speerpunten in ons beleid	44
3.2 Onze visie op de gebieden	48
3.3 Visie op proces	52
Hoofdstuk 4 Het beleid, visie op thema's	54
4.1 Landbouw	56
4.2 Toerisme en recreatie	60
<i>Intermezzo</i>	64
4.3 Vrijkomende agrarische gebouwen	66
4.4 Wegen en bereikbaarheid	68
4.5 Ruimtelijke kwaliteit en beleving	70
<i>Intermezzo</i>	74
4.6 Energie, we gaan Off-grid	76
4.7 Gezondheid	78
Hoofdstuk 5 Visie op de uitvoering	80
5.1 Rollen en organisatie van de uitvoering	82
5.2 De toepassing van maatwerk	84
5.3 Van multisectoraal naar geïntegreerd beleid	92
5.4 Naar een regeltegenkracht	94
5.5 Innovatie en technologie	98
Hoofdstuk 6 Aanzetten voor een omgevingsprogramma, uitvoeringsparagraaf	102

Hoofdstuk 1 Inleiding

Inleiding

1.1 OMGEVINGSVISIE, DOELEN, BESLUITEN, PROCES EN GEBIED

Een omgevingsvisie voor het buitengebied

De gemeentebesturen van de gemeenten Bunnik, Houten en Wijk bij Duurstede hebben besloten een omgevingsvisie voor het buitengebied van de gemeenten op te stellen: het Kromme Rijngebied. Omdat er voor het 'Eiland van Schalkwijk' al een nieuwe visie ligt is dat deel van het buitengebied van Houten buiten het plangebied gehouden. Hetzelfde geldt voor het gebied (rond) Amelisweerd in de gemeente Bunnik. Het algemene doel van de omgevingsvisie is drieledig: ten eerste willen we als gemeenten een modern planningsinstrument hebben dat aansluit bij de behoeften die er zijn in het gebied, ten tweede willen we in dit gebied, dat duidelijk een geheel is, hetzelfde beleid voeren en ten derde willen we onderzoeken of we in de toekomst ook structureel intensiever kunnen samenwerken.

Tijdsbeeld

De samenleving verandert voortdurend. De ruimtelijke inrichting van ons land moet die veranderingen mogelijk maken, faciliteren en soms ook initiëren. De veranderingen zijn breed, diep en versnellen onder invloed van de crisis en de ontwikkeling van technologie. De aanpassing van ons zorgsysteem bijvoorbeeld, waarbij burgers zelf veel meer moeten regelen, vraagt om nieuwe woningtypen. Mensen krijgen andere werkpatronen waardoor ze vaker thuis werken of thuis een bedrijf beginnen. Ook dit vraagt om nieuwe typen woningen. In de landbouw stopt ieder jaar 3% van de boeren, de vrijkomende grond wordt direct opgekocht door andere boeren die hun bedrijf daarmee verder ontwikkelen. Het aantal nieuwe vormen van verkeer is bijna niet bij te houden waardoor de traditionele opzet van weg, fietspad en wandelpad niet meer past bij de huidige behoefte. We moeten ons land voorbereiden op nieuwe klimaatomstandigheden en energievraagstukken. Technologie verandert ons recreatiegedrag:

u gaat Geocachen, droneracen en u overnacht in een Airbnb huis dat tot voor kort een gewone woning was. Zo is er een lange lijst van nieuwe behoeften te maken die nieuwe voorzieningen nodig hebben.

Hoewel de veranderingen omvangrijk zijn, komen ze in kleine projecten tot uiting. Ruilverkavelingen die het platteland transformeren bestaan al lang niet meer, een nieuwe ronde VINEX-locaties zit niet in de pen en binnenstedelijke ontwikkeling is altijd maatwerk.

De transformatie die nodig is moet dus met veel kleine stapjes gemaakt worden.

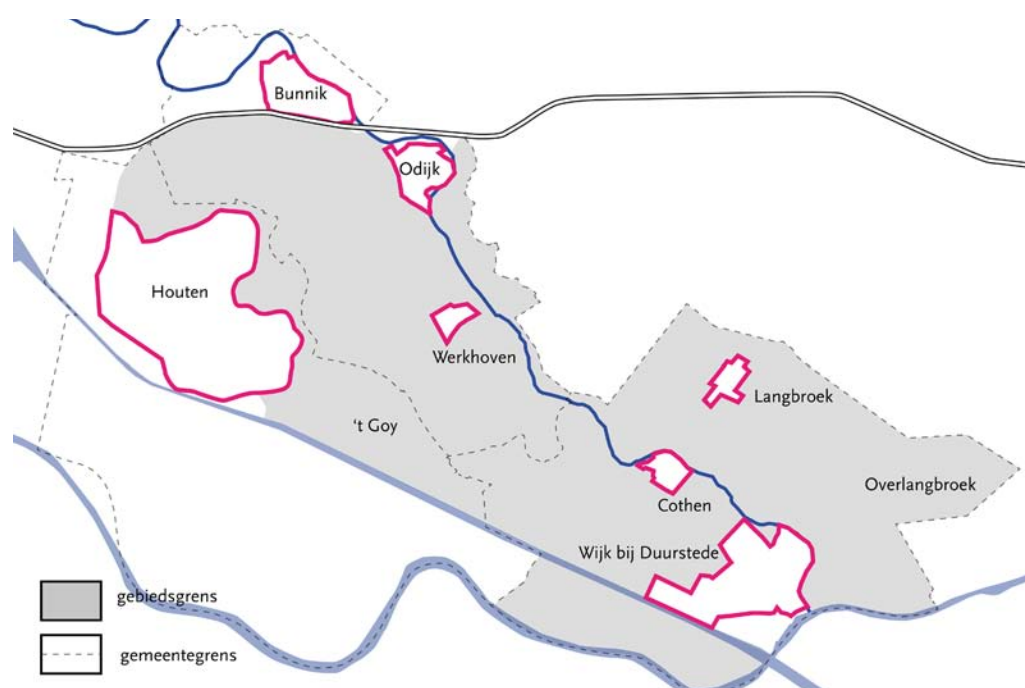
De gemeenten Bunnik, Houten en Wijk bij Duurstede kunnen, namens de samenleving, deze transformatie alleen op hoofdlijnen aansturen. En zij kunnen dit zeker niet alleen uitvoeren. Een nieuwe vorm van planologie is

nodig om dit voor elkaar te krijgen: uitnodigingsplanologie.

Uitnodigingsplanologie is een algemene uitnodiging aan de samenleving om transformatieprojecten te initiëren en uit te voeren. Wij als gemeenten zetten daar wat tegenover en beloven de initiatieven zo actief mogelijk te faciliteren. Deze visie geeft inzicht over hoe wij als gemeenten zullen handelen. Als u aansluit op de doelen van de visie kunt u van ons een actieve en meedenkende houding in de uitvoering verwachten. Samen vullen we dan het uitvoeringsbeleid in.

De omgevingsvisie

Het planningsinstrument om uitnodigingsplanologie mogelijk te maken is de omgevingsvi-

De grens van het Kromme Rijngebied; de kernen vallen buiten de visie

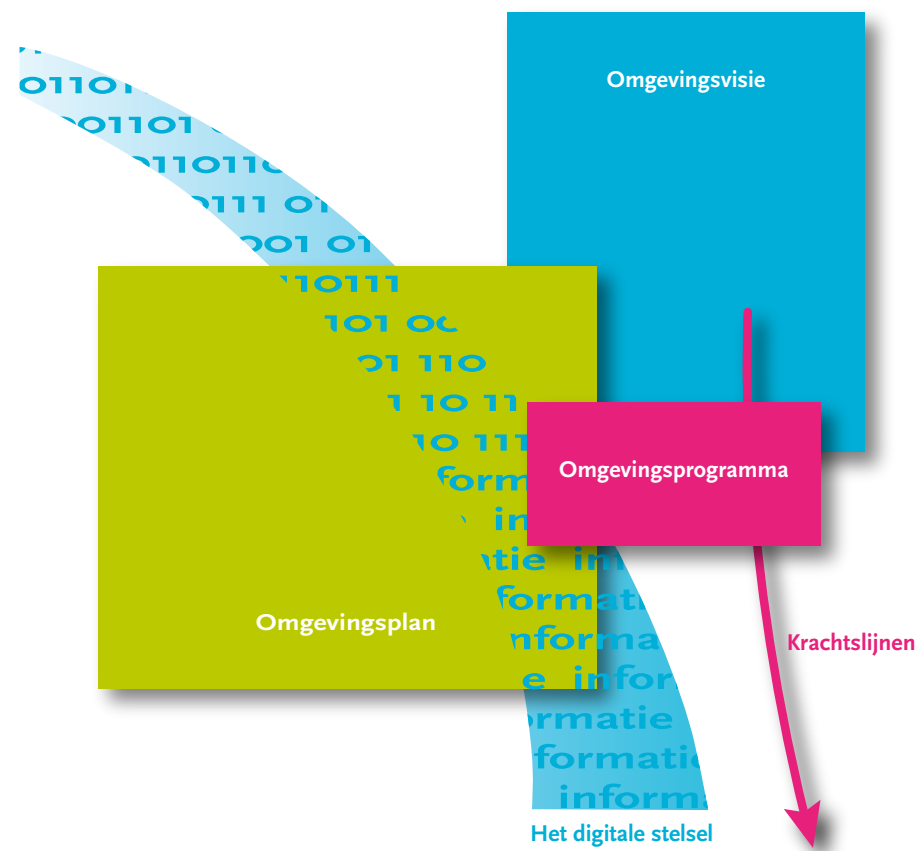
In bijgaand schema worden de hoofdonderdelen van de omgevingswet in onderlinge relatie geplaatst. Het gaat hier om de onderdelen die de kaders voor initiatieven zullen worden. Het instrument dat de initiatieven zelf begeleid is de omgevingsvergunning en dat staat niet in dit schema.

sie. Al het strategische beleid voor het fysieke domein staat in die omgevingsvisie zodat burger, ondernemer en ontwikkelaar weten waar ze aan toe zijn en de positie van hun initiatieven goed kunnen inschatten. Precies dit is het argument van de Tweede Kamer om de omgevingsvisie voor gemeenten verplicht te stellen. Niet alleen zijn initiatieven uit de samenleving meer dan ooit nodig voor ontwikkeling, ook zijn de wensen van vele groepen, burgers, bedrijven, instellingen en verenigingen zo divers, dat de gemeente daar onmogelijk met algemeen beleid op kan reageren. Dit heeft grote gevolgen voor de invulling van het beleid.

- Ten eerste is het niet langer mogelijk om voor elke sectorspecifiek beleid te formuleren. Dat levert veel te weinig aansluiting op met de zeer diverse initiatieven in de samenleving. Om wel aansluiting te krijgen staan in deze omgevingsvisie de vragen vanuit de samenleving voorop.
- Ten tweede is het overduidelijk dat de overheid lang niet al die vragen kan oppakken. Het is daarom nodig dat een overheid aangeeft waar haar verantwoordelijkheid ligt en wat van de samenleving wordt verwacht. De overheid moet sterker dan voorheen vanuit haar eigen verantwoordelijkheid gaan denken en doen. Alle andere zaken komen alleen op gang als anderen initiatief nemen.

Hieruit volgt een nieuw fenomeen: de regels voor samenwerking tussen overheid en burger moeten binnen de visie veel specifieker worden gemaakt. “Wie doet wat?”, wordt een belangrijk thema van de omgevingsvisie. We noemen dat het thema ‘governance’. Inhoudelijk heeft dat ook veel effecten. Hoe meer er een verantwoordelijkheid bij de samenleving komt te liggen, des te meer ruimte voor maatwerk de omgevingsvisie zal moeten bieden en des te flexibeler het beleid opgesteld zal moeten worden.

Hoofdonderdelen van de omgevingswet

De omgevingswet is nog niet van kracht. Deze visie is opgesteld ‘in de geest van de omgevingswet’ maar zal formeel als een structuurvisie conform de Wro worden vastgesteld.

Inleiding

1.2 OVER DEZE OMGEVINGSVISIE

De aanpak

Om deze omgevingsvisie op te stellen en om te voldoen aan de doelen en omstandigheden die hiervoor beschreven zijn, is gekozen voor een aanpak waarin vraagstukken uit de samenleving met de verantwoordelijkheden van de overheid het begin van de visie vormen. Dit wijkt af van de traditie om vanuit belangen te denken. De leidende vragen om vraagstukken uit de samenleving op te halen zijn: 'Waar zit je mee?'. En: 'Wat wil je doen?'. Dit zijn activerende vragen die gericht zijn op het achterhalen van de transitiebehoefte. Daar ligt dan ook de focus van deze omgevingsvisie.

Uitgangspunten

De visie is het resultaat van een combinatie van drie uitgangspunten:

Uitgangspunt 1: vraagstukken. Dit zijn vraagstukken die zijn opgehaald en waar we allemaal mee geconfronteerd worden. Vraagstukken die het gevolg zijn van de snelle en ingrijpende maatschappelijke ontwikkelingen. Daarnaast zijn dit ook ambities van mensen in ons gebied, maar ook van mensen uit de regio.

Uitgangspunt 2: gebiedskwaliteiten. De kenmerken van ons gebied zijn het 'materiaal' waarmee we werken. Denk dan bijvoorbeeld aan ruimtelijke kwaliteiten van natuur en landschap en aan de ondernemende cultuur van de mensen in ons gebied.

Uitgangspunt 3: onze verantwoordelijkheden. Als gemeentelijke overheid hebben we bepaalde verantwoordelijkheden. Zo zijn er bijvoorbeeld lopende afspraken waar we ons aan te houden hebben. Daarnaast heeft de samenleving bepaalde verwachtingen van het bestuur.

Een omgevingsvisie voor u en voor ons

Formeel is de omgevingsvisie een instrument dat door de gemeenteraad wordt vastgesteld en dat zodoende de overheid bindt aan haar eigen keuzes. Je zou kunnen stellen dat afzender en geadresseerde de overheid is. De visie maakt de afspraak die de overheid met zichzelf maakt openbaar. De doelen en de aanpak van deze visie leiden ertoe dat er ook heel veel in de visie staat dat niet door de overheid zelf geïnitieerd is en ook niet door haar kan worden uitgevoerd. Deze omgevingsvisie is uitdrukkelijk ook bedoeld als praktisch hulpmiddel voor iedereen in de samenleving die een initiatief wil starten of die een initiatief wil nemen. Wij hebben zoveel mogelijk 'al het gemeentelijke strategische beleid voor de fysieke leefomgeving' opgenomen in deze visie. Daar waar dat niet lukte hebben we een, limitatieve dus volledige, lijst gemaakt

van ander gemeentelijk beleid dat ook nog geldig is. Om dit ook echt waar te kunnen maken hebben we een aantal concrete lijsten opgenomen waarin staat waar gemeente en samenleving zich aan dienen te houden bij een gesprek over initiatieven.

U mag er dus als burger op rekenen dat u via dit boekje alle relevante doelstellingen vanuit de gemeente kunt vinden voor zover het gaat om de fysieke leefomgeving in het buitengebied. Er blijft natuurlijk altijd ook nog 'uitvoeringsbeleid'. En hoewel we dat ook proberen te vereenvoudigen en te verminderen, blijft dit in Nederland een heel pakket.

Het doorlopen proces

Het proces om tot deze visie te komen bestond uit drie hoofdstappen: het achterhalen van

Opzet van de omgevingsvisie

de vraag en de eigen (gemeentelijke) verantwoordelijkheden, het bedenken van de visie als antwoord op die vraag en het opstellen van dit boekje om afspraken te maken. Kenmerkend was dat er op voorhand geen kaders waren meegegeven door de raden en dat de inhoud van deze omgevingsvisie grotendeels het gevolg is geweest van de interactie met de samenleving.

Veel mensen hebben een bijdrage aan de visie geleverd. In de fase van het ophalen van de vraagstukken hebben zo'n 100 mensen meegedaan aan publieksbijeenkomsten. Ongeveer 50 mensen hebben actief mee gediscussieerd tijdens de cocreatiefase op internet en enkele honderden mensen hebben op 'polls' gereageerd. Binnen de gemeenten hebben op enig moment zeker 40 medewerkers meegedacht en zijn de raden en colleges van de drie gemeentes 2 keer bij elkaar gekomen en zullen zij het straks ook nog vaststellen. Daarnaast zijn er verschillende consultatiemomenten geweest met de provincie en het waterschap.

De opbouw van dit boekje

Hoofdstuk 2 gaat over de drie uitgangspunten van de visie; de vraagstukken, onze (gemeentelijke) verantwoordelijkheid en de gebiedskennmerken.

In **hoofdstuk 3** staan de hoofdlijnen van de visie. Hier beschrijven we in samenhang hoe we de toekomstige richting van de gebieden zien, wat onze inhoudelijke aandachtspunten zijn en hoe we het proces van samenwerking tussen overheid en samenleving zien.

In **hoofdstuk 4** werken we de visie uit in verschillende thema's.

Hoofdstuk 5 gaat over de visie op de uitvoering.

Hoofdstuk 6 is de uitvoeringsparagraaf.

H1 inleiding

doel

- omgevingsvisie, doelen, besluiten, proces en gebied
- over deze omgevingsvisie
- sturingsfilosofie

H2 uitgangspunten

vraagstukken

onze
verantwoordelijkheden

gebiedskwaliteiten

H3 vanuit kwaliteit verder werken (natuurlijk)

hoofdlijnen en samenhang

- speerpunten in ons beleid
- onze visie op de gebieden
- visie op het proces

H4 visie op thema's

landbouw

toerisme &
recreatie

VAB's

verkeer

ruimtelijke
kwaliteit

off-grid

gezondheid

H5 visie op de uitvoering

rollen en
organisatie

maatwerk

beleid

regelvrij

technologie

H6 Aanzetten voor een omgevingsprogramma, uitvoeringsparagraaf

tabel uitvoeringsparagraaf

Opzet van de omgevingsvisie. De kleur refereert naar de kleur van het hoofdstuk.

Inleiding

1.3 STURINGSFILOSOFIE

Burgers, georganiseerde samenleving (scholen, bedrijven, actiegroepen etc.) en de overheid hebben hun eigen doelen en kunnen die autonoom proberen te vervullen. De grootste kracht in de samenleving ontstaat waar de partijen samenwerken.

*Voor de machtsvraag in de samenleving is representativiteit heel belangrijk.
Voor de krachtsvraag geldt: wie meedoet doet mee.*

De omgevingsvisie is gericht op het ontwikkelen van kracht.

De overheid staat niet centraal

De traditionele scheiding tussen (politieke) macht en (maatschappelijke ontwikkel)kracht vervaagt. Macht en kracht raken nauwer met elkaar verweven. De burger is steeds beter geïnformeerd, wil directe invloed uitoefenen en het zelf-organiserend vermogen van de samenleving is door technologie veel groter geworden. Deze ontwikkeling wordt versterkt doordat wij als overheid intussen ook steeds afhankelijker worden van die burgerkracht. Dit is het effect van de economische crisis, de bezuinigingen en de decentralisaties. Ook ontwikkelprojecten worden steeds meer een complex spel van overheden, burgers en bedrijven. Burgers en overheden groeien steeds meer naar elkaar toe. Burgerkracht ontwikkelt zich van aardigheid naar noodzaak en verschuift van betrokkenheid bij uitvoering naar de voorkant van het beleid. Dit roept wezenlijke vragen op over de rol van de politiek ten opzichte van de samenleving, waarbij, 'macht' en 'kracht' op een nieuwe manier ten opzichte van elkaar komen te staan. Er

komen steeds meer innovatieve democratische arrangementen waarin de maatschappelijke kracht afgestemd wordt op de politieke macht. Er komt een stroom van tijdelijke en doelgerichte samenwerkingen op gang waarin die combinatie van kracht en macht gezocht wordt.

Democratische betrokkenheid, maatschappelijke innovatie en de controle daarop worden mogelijk gemaakt door zeer snelle technologische ontwikkelingen. De toegenomen verbondenheid leidt tot geheel nieuwe organisatorische regelingen. Denk bijvoorbeeld aan de wijkverpleger die het sociale leven van een cliënt in een WhatsApp-groep kan volgen, waardoor de begeleiding persoonlijker wordt.

Vraagstukken zijn een anker

Toen de overheid centraal stond was 'visie van de overheid' het beginpunt van beleid. Een behoorlijke periode probeerden we als overheid de visie samen met de samenleving te ontwikkelen als een soort verlengstuk van het democratische

proces. Maar de moderne samenleving is veel te complex voor een dergelijke benadering en volgt haar eigen doelen. We kiezen nu een andere aanpak. Namens de samenleving verzamelen we de vraagstukken om te zien waar partijen mee zitten. Wij denken dat er een toegevoegde waarde zit in deze verzameling. Alle partijen kunnen nu namelijk zelf bepalen welke positie zij willen innemen en met welke vraagstukken zij zich willen verbinden.

Een gerichte rol

In de nieuwe verhoudingen kunnen initiatieven uit alle hoeken en gaten van de samenleving komen. Dit was altijd al zo, maar waar de overheid dit vroeger lastig vond, vinden we nu dat het juist goed is dat de samenleving zo actief is. En als overheid hebben we niet de neiging om activiteiten op voorhand in te kaderen, te regelen of in beleid te gieten. We bepalen onze taak en rol op basis van onze eigen verantwoordelijkheden. Wij zijn een van de spelers in het krachtenveld.

Artikel 2.2 (afstemming en samenwerking)

1. Een bestuursorgaan houdt bij de uitoefening van zijn taken en bevoegdheden op grond van deze wet rekening met de taken en bevoegdheden van andere bestuursorganen en stemt zonedig met deze andere bestuursorganen af.
2. Bestuursorganen kunnen taken en bevoegdheden gezamenlijk uitoefenen. Daarbij wordt niet voorzien in een overdracht van taken of bevoegdheden.
3. Een bestuursorgaan treedt bij de uitoefening van zijn taken en bevoegdheden slechts in de taken en bevoegdheden van een ander bestuursorgaan voor zover dat nodig is voor de uitvoering van zijn eigen taken en bevoegdheden.

Artikel 2.3 (algemene criteria verdeling van taken en bevoegdheden)

1. De uitoefening van de taken en bevoegdheden op grond van deze wet wordt overgelaten aan de bestuursorganen van een gemeente, tenzij daarover andere regels zijn gesteld.
2. Een bestuursorgaan van een provincie oefent een taak of bevoegdheid, als dat bij de regeling daarvan is bepaald, alleen uit als dat nodig is:
 - a. met het oog op een provinciaal belang en dat belang niet op een doelmatige en doeltreffende wijze door het gemeentebestuur kan worden behartigd, of
 - b. voor een doelmatige of doeltreffende uitoefening van de taken en bevoegdheden op grond van deze wet of de uitvoering van een internationaalrechtelijke verplichting.

Tekstfragment uit de omgevingswet over de samenwerking. Artikel 2.2 gaat over de samenwerking tussen alle overheden (in dit geval gemeente, waterschap en provincie). Artikel 2.3 diept de verdeling van taken tussen gemeente en provincie verder uit.

Eenvoudig en geïntegreerd beleid

Alleen de overheid zelf kan haar beleid vereenvoudigen. Daarin zitten twee belangrijke componenten. Ten eerste moeten we blijvend en gedetailleerd op vele plekken in ons beleid kijken of het eenvoudiger kan. Ten tweede verzamelen we ons strategisch beleid in deze omgevingsvisie zodat alles zoveel mogelijk bij elkaar staat.

Strategisch en concreet

We zetten in deze visie duidelijke doelen neer zodat 'de samenleving weet waar ze aan toe is en haar eigen positie kan bepalen'. Hierbij geven we strategische hoofdlijnen aan. Zoveel mogelijk maken we die strategische hoofdlijnen concreet. Ons doel is namelijk dat een initiatiefnemer met dit document echte sturing krijgt en weet hoe hij of zij kan handelen. Natuurlijk moet er voor een specifiek initiatief vaak veel worden uitgewerkt. De agenda voor die uitwerking staat in dit document, inclusief 'lijstjes van kwaliteiten' en afspraken hoe we iets gaan doen.

Het primaire proces

De omgevingswet wordt een succes als we (de Nederlandse samenleving) sneller een betere fysieke leefomgeving kunnen maken. Het realiseren van initiatieven die daaraan bijdragen staat centraal. Soms zullen we als overheid zelf initiatiefnemer zijn maar vaker nemen anderen die rol. Altijd is het creëren van mogelijkheden voor initiatieven ons primaire proces voor de fysieke leefomgeving. Toetsing, regelgeving, borging, visieontwikkeling en ambities moeten altijd als doel hebben om het primaire proces te ondersteunen.

Samenwerking tussen overheden cruciaal

Voor het creëren van mogelijkheden moeten we als overheid en initiatiefnemer samen een 'pad hakken door het woud van toetsing, regelgeving, borging, visie en ambities'. Natuurlijk, wij zijn als overheid bezig om dat woud uit te dunnen, maar het gaat nooit helemaal verdwijnen. De 'overheid' is een verzamelnaam voor gemeenten, provincies, Rijksoverheid en waterschappen. Het Rijk heeft veel taken en

bevoegdheden voor de fysieke leefomgeving gedelegeerd, en de praktijk is dat gemeente, provincie en waterschap samen verantwoordelijk zijn voor bijna alle aspecten waarover overheidsbeslissingen op initiatieven nodig zijn. Wij denken dat het cruciaal is dat een besluit op een initiatief één besluit is, een besluit van gemeente, provincie en waterschap samen. Daarom moeten we als drie overheden toe naar een samenwerkingsvorm die gebaseerd is op dezelfde houding ten opzichte van initiatieven, dezelfde inschatting van ons primaire proces en een samenwerking die gebaseerd is op gelijkwaardigheid en argumenten, waarbij we ieders taken en bevoegdheden respecteren.

Hoofdstuk 2 Uitgangspunten

Uitgangspunten

2.1 VRAAGSTUKKEN: SAMENVATTING EN IMPACT

Inleiding

De uitgangspunten voor de omgevingsvisie bestaan uit drie onderdelen:

- De vraagstukken uit de samenleving;
- Onze eigen verantwoordelijkheden als gemeentelijke overheden;
- De kwaliteiten in ons gebied.

In deze paragraaf beschrijven we de belangrijkste vraagstukken die we uit de samenleving hebben opgehaald en de vraagstukken die direct effect hebben op deze omgevingsvisie. In deze paragraaf geven we een overzicht, de volledige lijst heeft tijdens de planvorming op de projectwebsite gestaan.

De vraagstukken die spelen in de samenleving zijn heel divers. Ze gaan over de kwaliteit van het gebied, de functies die erin liggen en de nieuwe maatschappelijke vraag ten aanzien van het gebied.

Ten aanzien van de functies, gaan veel vraagstukken over de rol van de landbouw. Enerzijds liggen er vraagstukken omtrent het behoud van de landbouw, tegelijk is er ruimte nodig voor multifunctionaliteit van het landelijk gebied. Er zijn veel vraagstukken over een nieuw toekomstbeeld. Dat gaat deels over recreatie als belangrijke functie, en voor een ander deel over verduurzaming van de landbouw.

Vraagstukken over het behoud van bestaande kwaliteiten zijn gekoppeld aan de zorgen over het effect van de dynamiek in het gebied op die kwaliteiten. Dat vraagt om een goede verankering en integratie van waardevolle kenmerken in onze afwegingen.

De vraagstukken ten aanzien van recreatie wijzen op een behoefte aan meer recreatieve activiteiten en functies in het gebied. De verschillende kwaliteiten in het gebied geven hier

een duidelijke aanleiding voor en samen met de omvangrijke bevolking van de Utrechtse regio maakt dat een recreatieve ontwikkeling kansrijk. Opgave is om recreatie stevig neer te zetten en een passende relatie tot de waarden van natuur en landschap aan te brengen.

Ten aanzien van de bereikbaarheid liggen er vraagstukken rondom het verbeteren van de fietsmogelijkheden en het duurzaam toegankelijk maken van het gebied zonder dat de auto-druk wordt opgevoerd.

Vanuit de vraagstukken wordt er aandacht gevraagd voor de doorontwikkeling van de landbouw. Er is ruimte nodig voor (enige) schaalvergroting en de inzet van innovatieve productiemethoden. Ook het wegnemen van belemmeringen door de regelgeving en het vinden van nieuwe afzetkanalen zijn onderdeel van

deze wens. Opgave is om kansen voor doorontwikkeling te verankeren.

Als het gaat om de ruimtelijke ordening dan wijzen de vraagstukken op een behoefte aan meer maatwerk, duidelijkheid van regels, afstemming van ambities en een betere communicatie over de mogelijkheden in het gebied. Dat vraagt een omslag bij gemeenten in de wijze waarop regels worden opgesteld waarbij procedures worden vergemakkelijkt.

Bij vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing gaan de vraagstukken over de vraag hoe je bij nieuwe dynamiek ook kwaliteit kunt realiseren. De uitdaging is om minder op functies zelf te sturen, maar meer vanuit het effect van de functies te denken.

Bij duurzaamheid is de centrale vraag hoe de 'match' tussen de duurzame ambities van

de gemeenten en de concrete initiatieven in de markt kan worden gemaakt. Dit vraagstuk vraagt om een goede verankering van ambities in regels. Het gaat hierbij niet alleen om een gemeentelijke ambitie, maar bijvoorbeeld om een wereldwijde uitdaging wat betreft klimaatopwarming.

Het belangrijkste vraagstuk bij landgoederen is het realiseren van voldoende verdien capaciteit om de instandhouding van landgoederen te kunnen financieren. Beschermende regelgeving dient gepaard te gaan met, of dient vervangen te worden door, ontwikkelkansen.

Het centrale vraagstuk ten aanzien van natuurontwikkeling in het gebied is hoe natuurontwikkeling minder sectoraal behandeld kan worden en veel meer geïntegreerd kan worden met andere functies in het gebied.

Ten aanzien van wonen is het belangrijkste vraagstuk hoe de toenemende behoefte aan wonen op het platteland gehonoreerd kan worden zonder dat dit nadelen geeft aan bestaande kwaliteiten en (economische) functies.

Op de volgende pagina ziet u een deel van de opgehaalde vraagstukken verbeeld. Het doorlezen ervan geeft een goede indruk van de opgehaalde vragen.

gelijkheden voor maatwerk | Er is **behoefte** aan woningen in het buitengebied | Wat is het effect van de **schaalvergroting** in de
n voorkomen of beperken? | **Zichtbaarheid** van diverse initiatieven kan beter, breder dan alleen de directe burens | De landbouwsector er-
valiteit? Denk aan **windmolens en zonnevelden** | De indruk bestaat dat de natuur | en **recreatieontwikkelingen**
erschap is weinig praktisch, gaat te veel van theoretische modellen uit | Het gevoel bestaat dat de agrariër altijd voor de **laagste prijs**
eil van gronden in het gebied op dit moment **op slot** | Er is een duidelijk verband tussen de landbouw en **verkeersveiligheid**, toch
ngs het spoor). Zeker als het druk is op de snelwegen | De **fietsveiligheid is niet goed** | Het buitengebied zelf wordt niet met
oorsteken bij bestaande **wandelroutes** zijn opeens afgesloten met hekken. Zoals de Zuwe bij Wijk bij Duurstede | Als je iets anders wil
wat wel of niet mag, ook ambtenaren weten dit niet altijd | Er is **onwetendheid** /onvoldoende bekendheid bij burgers over de procesgang
e wordt onvoldoende gebruikt bij het bepalen van de kwaliteit van het gebied waar op ingezet zou moeten worden | Wat benoem je tot kwaliteit in
n **het gebied** vertellen, en hoe kan dit verhaal een rol spelen bij gebiedsontwikkeling | Er is geen goede **recreatieve** fietsroute van
ebied en verminder je de 'footloosheid'? | De landbouw wil niet geheel op slot gezet worden maar wil steeds een beetje kunnen uitbre-
t zou dus geregeld moeten worden) | Het gebied moet wel wat hebben om **aantrekkelijk** te zijn voor een BenB: je moet wat kunnen doen
ng bij de collega-boeren zou groter kunnen zijn | Er is onvoldoende aandacht voor ruimtelijke kwaliteit, er moeten 'toonbare' stallen
te weinig cijfers over zijn | De **sedumkwekerij** is lelijk en moet beter worden ingepast | Bedrijven moeten uit de dorpen geplaatst worden
enruimte voor opslag en opstelruimte. Dat laatste is niet geregeld en dat is een echt probleem | **Spuitzones** zijn een veel te star instrument
an bedrijven wordt een probleem | Landgoedeigenaren hebben een **aansprakelijkheidsprobleem** als er iets met een wande-
nissen op en vaart er alleen een boot tussen wijk en cothen | Een **recreatieondernemer** moet vaak horeca kunnen opstarten en dat
eondernemers moeten de **ruimte krijgen** om wat te kunnen doen | Hoe om te gaan met **schaalvergroting** landbouw | De
te **weinig kennis** over heeft? | **Natuurontwikkeling** zit te veel in een hokje | Hoe houden we de agrarische sector sterk
sgraad omhoog? | **Glasvezel** nodig, alles wordt digitaal ook in de bedrijfsvoering | Met **landgoederen** is nauwelijks iets te
en | Weten we of het verstandig is om wegen af te **sluiten**? | Mensen worden ouder en **gezonder oud**, zijn de voorzieningen daar-
gen | Wat zijn de verdienmogelijkheden voor de **landhuizen** | De bescherming landgoederen moet in een bredere context worden geplaatst
ncoöperaties en woongroepen | Hoe regel je de opvang van **buitenlandse seizoenswerkers** | Door
doelstellingen voor het **groenbeheer** zijn | Er komt een nieuwe ronde voor **dijkverbetering** met nieuwe mogelijkheden | Welke
e worden | Meer goede routes om sport in het buitengebied aantrekkelijker te maken is ook goed voor **recreatie** in het algemeen

Uitgangspunten 2.2 ONZE VERANTWOORDELIJKHEDEN

In deze paragraaf geven wij aan waar onze eigen verantwoordelijkheid ligt voor het omgevingsbeleid van het buitengebied. Vanuit die verantwoordelijkheid kijken we naar de vraagstukken. Bepalend voor de keuze voor de verantwoordelijkheid is onze regionale positionering, zijn onze coalitieprogramma's en de langjarige beleidslijnen van onze gemeenten. Dit zijn uitgangspunten die we op voorhand bij dit proces hebben en die te maken hebben met de maatschappelijke rol van de overheid in het algemeen en die van ons in het bijzonder. Met opzet noemen we dit geen 'kaders' of 'randvoorwaarden', maar uitgangspunten die in ontwikkeling kunnen en zullen blijven.

Wij zien het als onze rol en verantwoordelijkheid om het buitengebied van de Kromme Rijnstreek blijvend groen te houden. Er zijn wel lopende afspraken over dorpsuitbreidingen zoals bij Odijk, Wijk bij Duurstede en enkele andere kernen, maar in het kader van deze visie gaan we geen woongebieden toevoegen. Wel

zien we een verschuiving in het gebruik van het gebied. Met name aan de kant van Utrecht zal ons gebied nog meer een uitloopgebied van de stad worden. Daar werken we ook al aan mee, bijvoorbeeld bij het vinden van een goede invulling van het project Nieuw Wulven. Daarnaast ondersteunen en dragen we bij aan het ontwikkelen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie als werelderfgoed.

We realiseren ons dat er in de regio Utrecht, tot 2030, 100.000 nieuwe woningen nodig zijn. Binnen het uitgangspunt van 'blijvend groen' vinden we het om die reden geen principieel probleem als bestaande gebouwen van functie veranderen naar een woonfunctie. De gemeenteraad van Houten heeft in het kader van de woonvisie een motie aangenomen dat in 2017 een stedenbouwkundige verkenning aan de raad wordt voorgelegd waarbij naar de mogelijkheden voor verdere uitbreiding van woningbouw wordt gekeken.

Wij zien het als onze verantwoordelijkheid om, samen met andere overheden en de samenleving, kwetsbare gebiedskwaliteiten te beschermen.

Wij hebben een verantwoordelijkheid in het afwegen van belangen. Daarin wijzen we op de bijzondere verhouding tussen ontwikkeling enerzijds en behoud anderzijds. Dit is geen symmetrische verhouding. Zoals we in de inleiding hebben aangegeven nemen we waar dat de wereld snel verandert (de gemeenten maken hier onderdeel van uit, kan de gemeente hier zelf ook in sturen?), misschien wel steeds sneller. En we zien het als een noodzakelijkheid dat de fysieke leefomgeving wordt aangepast aan de veranderingen. In toenemende mate zijn we voor die aanpassing afhankelijk van initiatieven uit de samenleving. Wij willen die initiatieven aanmoedigen en versnellen als ze aansluiten op de visie. Wij hebben dus een positieve grondhouding ten opzichte van initiatieven en verandering. Behoud van de huidige situatie wordt

onze verantwoordelijkheid als die bestaande situatie een bijzondere kwaliteit heeft. In dit licht zien we het ook als onze verantwoordelijkheid om regeldruk te verlagen en procedures te vereenvoudigen.

We onderschrijven het bestaan van klimaatopwarming en we vinden dus ook dat we moeten anticiperen op de effecten van klimaatverandering, denk aan waterveiligheid en klimaatadaptatie. Wij zien het als onze verantwoordelijkheid om bij te dragen aan een duurzame leefomgeving. Dat heeft een brede doorwerking, denk bijvoorbeeld aan energiegebruik en duurzaam grondgebruik.

Ook het thema gezondheid hangt hier nauw mee samen. Dit thema wordt in de wettekst van de omgevingswet ook expliciet genoemd als een verantwoordelijkheid voor ons als gemeente. Het is dan ook een thema dat keuzes voor de toekomstige inrichting van gebieden zal beïnvloeden.

Wij vinden het onze verantwoordelijkheid om de leefbaarheid van de kleine kernen in het buitengebied zo goed mogelijk te houden en daarom kijken we met een positieve grondhouding naar economische initiatieven en sociale en culturele activiteiten. Daartoe willen we ook de functionele verbindingen tussen kern en buitengebied versterken.

Wij zien het opzetten van een intergemeentelijk beleid voor ons deel van de Kromme Rijnstreek als onze verantwoordelijkheid. Maar voor de Kromme Rijnstreek zijn er ook gedeelde verantwoordelijkheden met bijvoorbeeld de provincie Utrecht. De afspraken die daartoe gemaakt zijn, zijn gebruikt voor deze visie.

INTERMEZZO

Beleving van het landschap

De beleving van ons landschap is subjectief en wisselt met onze motieven. Hier zien we drie verschillende perspectieven op dezelfde situatie. De gele bouwkraan is het centrum van ieder perspectief.

Het eerste perspectief is dat van de trotse fruitteler die een loods laat bijbouwen. Ondernemerskwaliteit, groei en vooruitgang zijn trefwoorden.

Het tweede perspectief is de landschappelijke beleving van een open landelijk gebied met veel gebouwen en weinig groen. Een echt werklandschap.

Het derde perspectief is dat van de gevarieerde landschappelijke beleving. Besloten en authentiek, modern en ruim vormen samen een totaalbeeld.

Uitgangspunten

2.3 GEBIEDSKWALITEITEN

Deze omgevingsvisie stelt gebiedskwaliteiten voorop. De centrale vraag is hoe we met die kwaliteiten omgaan. Voor het beantwoorden van deze vraag moeten we het erover eens zijn wat die kwaliteit is. In deze paragraaf definiëren we de kwaliteiten van ons gebied.

Wat speelt er?

Er is veel informatie over de kwaliteiten in de Kromme Rijnstreek. Wat we in deze omgevingsvisie willen toevoegen is concrete sturing op die kwaliteiten. Daarom hebben we een gebiedsindeling gemaakt en daarin geven we aan welke specifieke waarden er voorkomen. Op die manier geeft het concrete aangrijpingspunten voor de uitwerking van initiatieven in het maatwerk.

Een overzichtelijk kwaliteitsbeeld inspireert initiatiefnemers en bewoners bij het denken over hun eigen plek. Zij kunnen zien wat we als samenleving willen behouden en waar we met onze gebieden naar toe willen. Daarnaast helpt zo'n kwaliteitsbeeld bij het nemen van beslissingen over ontwikkelingen omdat initiatiefnemer, overheid en samenleving een gezamenlijk beginpunt hebben.

Het helpt ook om verschillen in ons gebied beter te begrijpen. Want een beslissing over een ontwikkeling pakt niet overal hetzelfde uit. In sommige delen van ons gebied zijn er meer kwaliteiten dan elders. Ons buitengebied is immers niet overal even kwetsbaar.

Onze kwaliteiten

Voor ons staat de rivier de Kromme Rijn centraal. De rivier zelf, de zone direct eromheen

waar de invloed van de rivier voelbaar is en de raakpunten van de rivier aan onze dorpen (Wijk bij Duurstede, Cothen, Werkhoven, Odijk en Bunnik) zijn het hart van ons gebied. Eigenlijk weten we dit allemaal, en lijkt het een open deur. Toch is het een stap om het expliciet te benoemen. De rivier de **Kromme Rijn** is de ruggengraat van de Kromme Rijnstreek.

Vanuit dit uitgangspunt zien we de volgende gebiedsindeling:

Aan de ene kant van de ruggengraat ligt het unieke **Langbroekerweteringgebied**, deels in de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Dit is een weidegebied vol natuurlijke, landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Er zijn daarin twee deelgebieden die we kunnen onderscheiden. In ongeveer de helft van dit deelgebied zijn de waarden direct gekoppeld aan een duizendjarige geschiedenis van kastelen en landgoederen. In de andere helft vormen de bijzondere overblijfselen van een oude essenhakhouteconomie de kern van de waarden.

Aan de andere kant van de Kromme Rijn ligt het **landbouwgebied van de oeverwallen** waarin 't Goy en Houten liggen. Dit is vooral een agrarisch werkgebied met veel dynamiek. Het is veel minder kwetsbaar dan de andere twee gebieden, maar de waarde als 'buitengebied' in contrast met de stad Utrecht is hoog. Bijzonder onderdeel is het gebied van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, dat een eigen zone binnen het landbouwgebied van de oeverwallen vormt. Als Werelderfgoed (in wording) is dit per definitie waardevol.

In het zuiden liggen de **uiterwaarden** van de Lek met veel natuur en natuurlijke dynamiek. Ook wordt dit gebied gebruikt voor recreatie.

De positie van beschrijvend kwaliteitsbeleid

Voor ons gebied is er veel vigerend kwaliteitsbeleid. Denk dan bijvoorbeeld aan het landschapsontwikkelingsplan, welstandsnota's, cultuurhistorisch beleid en de kwaliteitsatlas van de provincie. Voor de strategische richting van ons beleid wordt deze omgevingsvisie bij vaststelling het leidende document. Concreet houdt dit in dat de gebiedsdoelen die we in het volgende hoofdstuk (H3) neerzetten de bepalende richting is. En de waarden (kwaliteiten) die we in dit hoofdstuk beschrijven zijn de waarden die het zwaarst meetellen in onze toekomstige afwegingen. De beschrijving van de waarden is een doordachte keuze uit alle beschikbare informatie: hier staan de waarden die we het belangrijkste vinden per deelgebied bij elkaar.

Er zit een wereld van kennis achter het overzicht in dit hoofdstuk. Die achtergronden zijn te vinden in de genoemde documenten. Deze documenten inspireren tot nieuwe toevoegingen en stimuleren uitwerking daarvan!

Er zijn talloze zichtlijnen in ons gebied die de 'omgeving' en het landgoed met elkaar verbinden. Veel van deze zichtlijnen zijn verborgen geraakt. Dit zicht op de 'molen Rijn en Weert' bij Werkhoven vanaf het voortrein van Beverweerd is nog heel goed te zien. Voorbeelden van 'verdwenen' zichtlijnen zijn de zichten over ons gebied vanuit de Sterkenburg, Hardenbroek en Leeuwenburg (gemeente Utrechtse Heuvelrug) naar Culemborg. Dit vond men zo belangrijk dat de kasteelgebouwen loodrecht op de zichtlijn werden gebouwd en ze nu soms 'scheef' in de verkaveling liggen (Hardenbroek en Sterkenburg).

Landgoederen zijn de afgelopen 200 jaar bijna allemaal 'luthoven' geweest, gebieden voor recreatie. Hardenbroek (deels in ons gebied) is daarvan een voorbeeld. Wat hier nu landbouw is was vroeger park.

Landgoedbossen zijn vaak oud. De aanleg begon in de 17de eeuw, dit type bos behoort tot de oudste bossen van Nederland. Op de afbeelding is een bos bij Sandenburg te zien.

Het gebouw zelf is natuurlijk belangrijk, maar ook de 'setting' is vaak bijzonder. Beverweerd bijvoorbeeld ligt op een 'eiland' in de Kromme Rijn.

INTERMEZZO

In een groot deel van ons gebied hebben landgoederen veel invloed op de kwaliteit van de omgeving. Op deze pagina's enkele voorbeelden hiervan.

Landgoederen creëren hun eigen landschap, zoals hier bij Sandenburg. Dit kan wel tot meer dan een kilometer rond het gebouw doorlopen.

Veel van de kastelen zijn rond een donjon (woontoren) gebouwd. Die torens zijn vaak al bijna 1000 jaar oud, maar de rest van de gebouwen is meestal veel nieuwer. Soms is de donjon opgenomen in een groot landhuis, maar lang niet altijd. Daar ontstaan 'complexen van gebouwen' met vele tijdlagen.

Overall in ons gebied zijn bijzondere objecten te vinden, zoals deze brug bij Beverweerd. Maar denk ook aan duiventorens, kapellen en poortgebouwen.

 Uitgangspunten
2.4 KROMME RIJN

De Kromme Rijn is vaak het onderwerp van ansichtkaarten geweest. Dat is niet voor niets, de plaatsen in het gebied lagen gevoelsmatig echt 'aan de rivier'.

Kromme Rijn

De dorpen Bunnik, Odijk, Werkhoven en Cothen hebben een oud rivierfront naar de Kromme Rijn. Wijk bij Duurstede heeft dit ook, maar de relatie is gelaagder. Toch liggen de rivierfronten van de Kromme Rijn vaak verborgen. Er zijn wel veel foto's van te vinden en daar kun je aan zien dat de mensen uit de dorpen goed weten dat dit de mooie plekjes zijn.

De N229 maakt de Kromme Rijn zichtbaar voor iedereen. Vooral de kruisingen van de weg met de rivier zijn daarbij belangrijk.

De Kromme Rijn is feitelijk ook erg kronkelig. Enkele meanders zijn in de afgelopen eeuwen afgesneden, waardoor de hoofdloop nu rechter is dan vroeger, maar het kronkelige verloop is er nog steeds. De natuurlijkheid van de Kromme Rijn is het beste te zien in het reliëf direct naast de rivier. Hoe minder beschoeiing, hoe sterker het karakter van de rivier wordt.

De kwaliteiten van ons gebied

*Wat zijn de bepalende kwaliteiten van de zes gebieden?
Deze definiëren we in deze paragraaf.*

Deze lijst is voor de volgende zaken van belang:

- We leggen vast waar we op zullen letten bij ontwikkelingsvoorstellen. Daarom komen de kwaliteiten weer terug in hoofdstuk 5 als agenda voor maatwerk.*
- We prioriteren hiermee de regels voor bestaande waarden in het nog op te stellen omgevingsplan. Voor de kwaliteiten uit deze lijst zal het omgevingsplan een verdere inhoudelijke uitwerking krijgen. Voor overige aspecten zal dat omgevingsplan alleen het wettelijk noodzakelijke bevatten.*

Kwaliteitenlijst Kromme Rijn

- Landschapselementen in de weilanden rondom de Kromme Rijn. In het bijzonder rijen met knotwilgen en sloten met rietkragen;
- De loop van de Kromme Rijn met in het bijzonder de zichtbaarheid van de kronkelige loop;
- Oude meanderbochten (tussen Cothen en Werkhoven, bij Werkhoven en in Odijk), vooral waar ze herkenbaar zijn als oude loop;
- Historische dorpsharten aan de rivier en de afleesbaarheid van de oorspronkelijke ligging van de dorpen aan de rivier;
- Interactie met de N229 en in het bijzonder de raakpunten van de Kromme Rijn en N229;
- Hoogteverschillen (oeverwallen) en de zichtbaarheid van die oeverwallen;
- Natuurlijk karakter van de oever en vooral de onbeschoeide plekken;
- De kastelen die direct aan de Kromme Rijn liggen: Beverweerd, Rhijnestein en de locatie van Scherpenburg;
- Afwisselend karakter met haar oevers en stroomruggen door agrarisch gebruik, begeleidende beplantingen, natuuroevers, nevengeulen, bosjes en kernen.

Uitgangspunten

2.5 KASTELENZONE LANGBROEKERWETERING

Kastelenzone Langbroekerwetering

Het gebied is vanuit de wetering ontgonnen. De wetering werd door het lage gebied gegraven om het te ontwateren en is niet kaarsrecht. Bijzonderheid van de ontginning is dat kavelsloten tot aan de Sterkenburg parallel aan de Cotherweg werden gegraven waardoor de wetering enigszins onregelmatig door de verkaveling loopt. De kavelsloten die helemaal doorlopen van de Goyerdijk (Achterkade) tot de Langbroekerdijk langs de Kromme Rijn laten dit het beste zien.

De ontginning vond, zoals op veel plekken in Utrecht, volgens het Copesysteem plaats. Hier was dat in een aantal fases (de '30 hoeven' en de '25 hoeven' ten westen van de Cotherweg en de '50 hoeven' ten oosten ervan). De standaardmaat van 1250 meter van de Copeafspraken is in ons gebied een richtsnoer: de kavels hebben een gevarieerde lengte. De standaardbreedte

van 110 meter (zoals ten westen van Utrecht) werd hier circa 55 meter vanwege grote verschillen in grondsoort en bodemkwaliteit.

De ridderhofsteden en buitenplaatsen liggen op zandopduikingen die onregelmatig verspreid zijn. Vanuit de huizen is er een landschap met lanen en bossen gebouwd. Juist het onregelmatige is de kracht van het gebied, daardoor is er veel variatie.

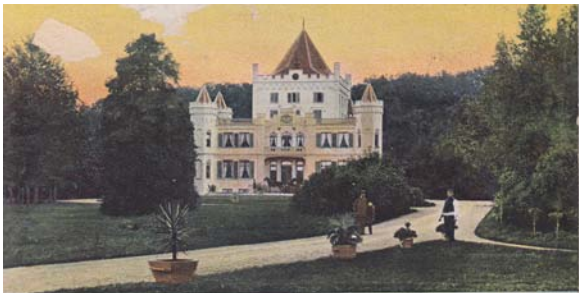
De ridderhofsteden (Zuilenburg, Walenburg, Lunenburg, Hindersteyn, Hardenbroek, Sandenburg en Weerdestein) hebben een roerige bouwgeschiedenis waarin meestal alleen de donjon nog redelijk origineel is. Verder zijn vaak alleen de bouwwerken van de afgelopen 300-400 jaar nog zichtbaar, in veel verschillende bouwperiodes en van verschillende architectonische en bouwkundige kwaliteit. De metamorfose van

de gebouwen rond de donjon is de belangrijkste kwaliteit. Wij zien dit als een dynamische situatie, en niet als een eindbeeld. In een aantal gevallen is, wat ons betreft, een doordachte doorontwikkeling van deze gebouwen mogelijk.

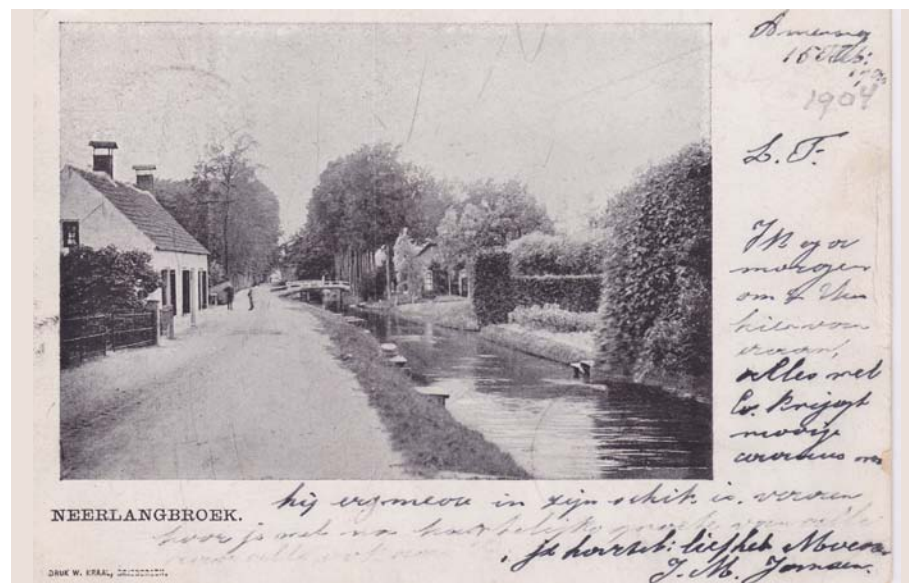
Bijna alle landhuizen en ridderhofsteden hebben op enig moment in de geschiedenis een park gehad. De meeste parken zijn diverse keren aangepast aan de heersende mode. Een groot deel (we schatten meer dan 90%) van de bossen, lanen en open ruimtes ten noorden van een denkbeeldige lijn Groenestein-Hardenbroek maken als gevolg daarvan deel uit van een bewust aangebrachte landschappelijke compositie. Wij zien dit als een dynamische situatie, en niet als een eindbeeld, maar het reageren op de geschiedenis is hier belangrijk.

Kwaliteitenlijst kastelenzone Langbroekerwetering

- Verkavelingspatroon van parallelle verkaveling en in het bijzonder de kavellijnen (sloten) die doorlopen over de Langbroekerwetering;
- Verspreidingspatroon van boerderijen, landgoederen, donjons en buitenplaatsen;
- De ridderhofsteden Zuilenburg, Walenburg, Lunenburg, Hindersteyn, Hardenbroek, Sandenburg en Weerdestein. De historische metamorfose van de donjons (het verhaal van de plek) kan net zo waardevol zijn als de huidige vorm van de gebouwen;
- Landgoedinrichting met samenhangende stelsel van zichtlijnen, lanen en bossen waterpartijen en open ruimtes. De geschiedenis van de bewuste (met opzet gemaakte) landschapsvormgeving rond de huizen;
- Kwel, hoge grondwaterstanden, zelfs periodiek water op het maaiveld, en afstroming van schoon oppervlaktewater;
- Historische bebouwing in het lint langs de Langbroekerwetering;
- Landschappelijke afwisseling coulissenlandschap (bossen, kavelgrensbeplantingen en lange zichtlijnen);
- Kleinschalig langgerekt landschap.

*De landgoederen zijn al
eeuwen een bron van
identiteit en kwaliteit.*

*Op ansichtkaarten
van Langbroek en
Neerlangbroek worden
wetering en dijk vaak
in één compositie
opgenomen.*

Het landgoedgroen is de drager van natuur. Er is een grote variatie aan soorten beplanting, er komen veel leeftijden voor, er zijn veel randen en er is de afwisseling van open en besloten. Dit maakt het een uiterst interessante basis voor gevarieerde natuur. Een groot deel van het gebied maakt om deze reden deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur. De ecologie als resultante van de natuurlijke omstandigheden (water, bodem etc.) en de 'cultuurhistorische aanleg' is nu de grootste waarde van het gebied.

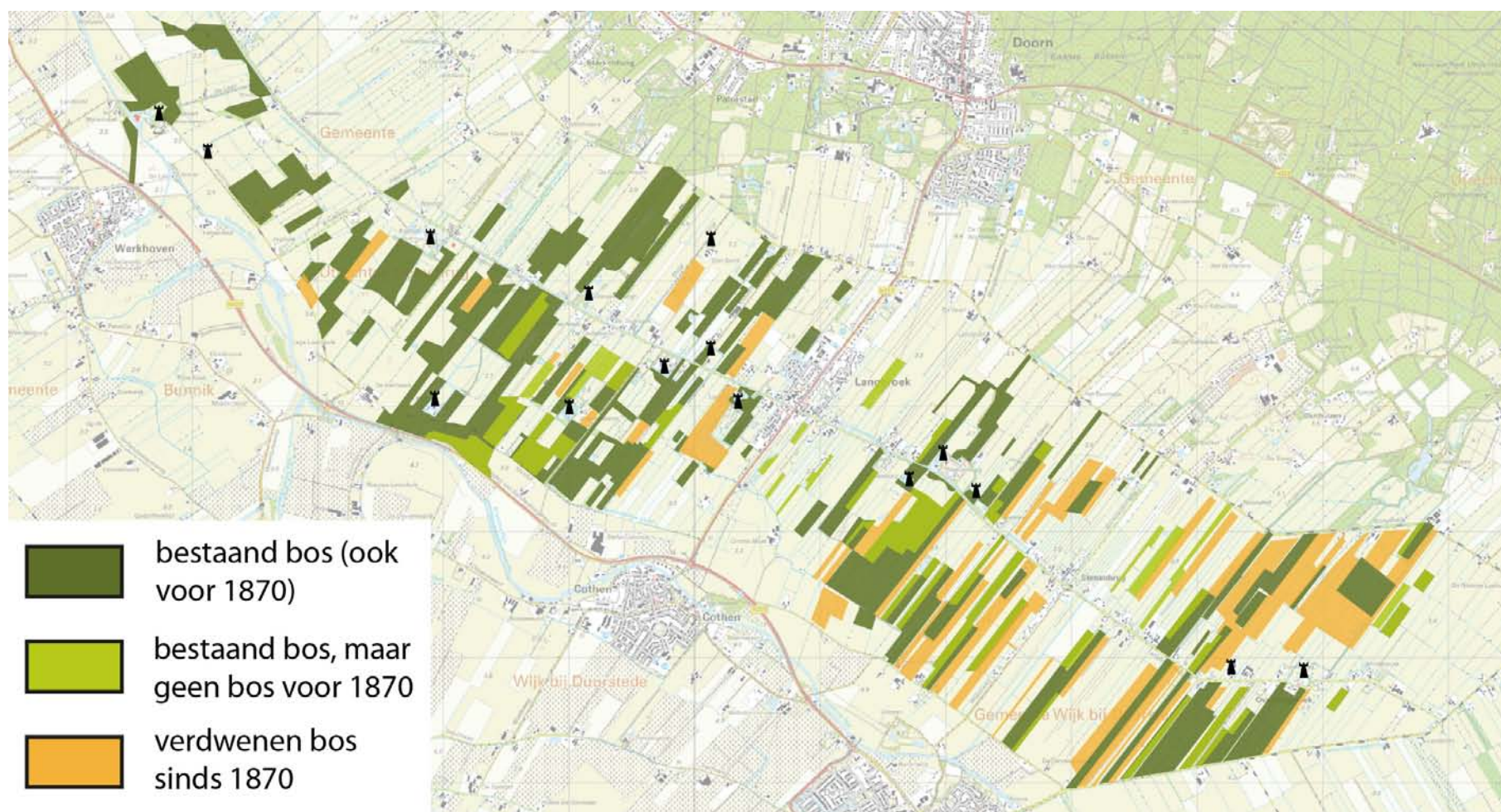
Veel historische buitenplaatsen en ridderhofsteden zijn, met oprijlanen, via de Langbroekerdijk ontsloten. De Langbroekerdijk kent historische bebouwing die van deze landhuizen is 'afgeleid' zoals boerderijen of andere voorzieningen. Het Langbroekerweteringgebied is een gebied waar schoon water uit de Heuvelrug aan het oppervlak komt. Dit is een belangrijke natuurlijke kwaliteit in het gebied.

Uitgangspunten

2.6 ESSENHAKHOUTZONE LANGBROEKERWETERING

Deze kaart laat zien dat de locaties van bossen, inclusief essenhakhout, sterk wisselen. Hier wordt de situatie van 1870 vergeleken met de huidige situatie. De dynamiek is in feite nog groter geweest, de kaart van 1910 laat bijvoorbeeld weer een ander patroon zien. Wat goed zichtbaar is, is dat de bossen rond de landgoederen veel langer op dezelfde plek blijven dan de bossen in het essenhakhoutgebied.

Afbeeldingen van het huidige essenhakhout nabij de Amerongerwetering

Spontane opslag van essen nabij Beverweerd

Essenhakhoutzone Langbroekerwetering

De beschrijving van de waarden van de ontginning is te lezen bij 'kastelenzone Langbroekerwetering'.

Ten zuiden van de lijn Groenestein-Hardenbroek hangt bijna het gehele landschapsbeeld samen met de restanten van uitgebreide essenhakhoutgebieden. Soms zijn er nog hakhoutgebieden en soms zijn ze uitgebreid tot bossen. Tussen Cothen en Overlangbroek is de oorsprong van beplanting vaak in deze hakhoutbossen gelegen.

Het groen is de drager van natuur. Het essenhakhout is een specifiek biotoop. Een groot deel van het gebied maakt deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur. De ecologie als resultante van de natuurlijke omstandigheden (zoals water en bodem) en de 'cultuurhistorische aanleg' is nu de grootste waarde van het gebied.

Het Langbroekerweteringgebied is een gebied waar schoon water uit de heuvelrug aan het oppervlak komt. Dit is een belangrijke natuurlijke kwaliteit en het gebied.

Het zal moeten blijken of het essenhakhout een duurzame toekomst heeft vanwege de 'essentaksterfte'. Ook in ons gebied, dat van nature heel geschikt is voor essen, is dat niet zeker. Vervanging van niet-resistente exemplaren van de inheemse soort voor resistentere cultivars kan een alternatief zijn voor vervanging met andere soorten bomen of omvorming naar bos. Op basis van het vergelijken van oude kaarten kunnen we vermoeden dat essenhakhout vroeger regelmatig van perceel werd verwisseld terwijl het nu gefixeerd is. Wellicht kan eens getest worden of deze verplaatsing ook tegen essentaksterfte zou helpen.

Essenhakhout uniek voor de streek

Uit: Houtens Nieuws van 2 maart 2016

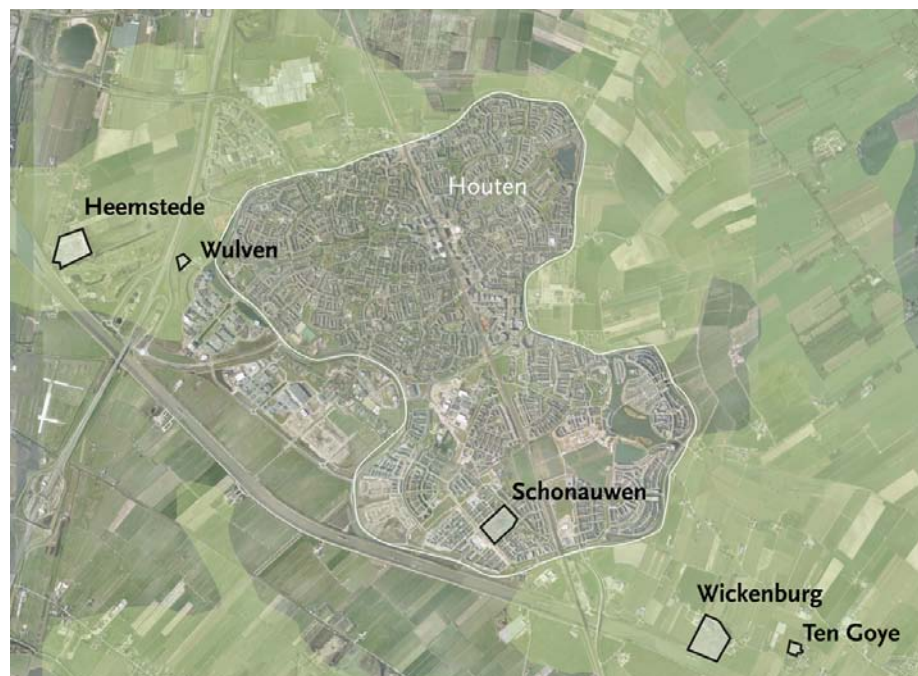
Kwaliteitenlijst Essenhakhoutzone Langbroekerwetering

- Verkavelingspatroon van parallelle verkaveling en in het bijzonder de kavellijnen (sloten) die doorlopen over de Langbroekerwetering;
- Verspreid patroon van bossen en hakhoutvelden;
- Essenhakhoutpercelen met Europese natuurwaarden en wilgenhakhoutpercelen;
- Kwel, hoge grondwaterstanden, zelfs periodiek water op het maaiveld, en afstroming van schoon oppervlaktewater;
- Historische bebouwing in het lint langs de Langbroekerwetering.

Uitgangspunten

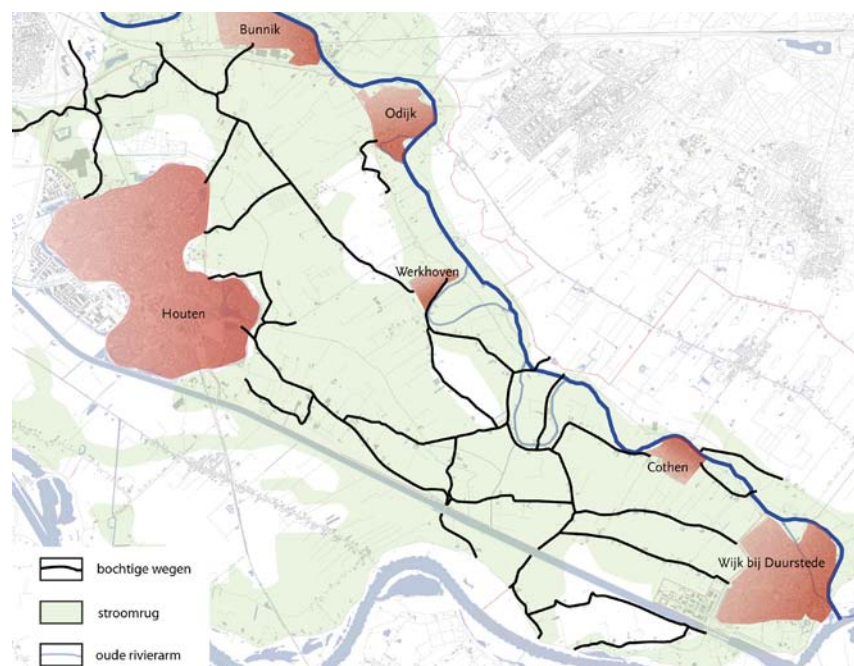
2.7 LANDBOUWGEBIED VAN DE OEVERWALLEN

De historische landgoederenreeks op de westrand van het oeverwallengebied

De Limes die door het Kromme Rijngebied heen loopt

Bochtige wegen als gevolg van verleggingen van de rivier loop

Landbouwgebied van de oeverwallen

Het landbouwgebied van de oeverwallen is een groot deelgebied waar de Kromme Rijn het landschap gemaakt heeft. De rivier heeft op verschillende plekken in het gebied gestroomd. Daarvan zijn rivierrestanten, bochtige wegen en licht glooiende oeverwallen de kenmerken. De bochtige wegen maken het gebied ook aantrekkelijk voor recreanten want je ziet het landschap steeds vanuit een nieuwe hoek als je fietst of wandelt.

De fruitteelt is karakteristiek voor het gebied, maar geen kwetsbare waarde. Hoogstamboom-

gaarden zijn daarop een uitzondering. Waar nu nog oude hoogstamboomgaarden zijn, worden ze als waardevol beschouwd.

Voorals contrast met de Heuvelrug en de stedelijke regio is de landelijke gebiedssfeer van dit gebied een belangrijk en ook kwetsbaar kenmerk. Die sfeer is behoorlijk scherp bepaald. Grote agrarische gebouwen, hagelnetten en sedumvelden hebben merkbaar invloed op die sfeer en maken hem minder landelijk.

Het merendeel van de wegen is bochtig in dit gebied. Dat is uitzonderlijk, direct herkenbaar

en zeldzaam in Utrecht ten westen van de Heuvelrug. Het is geen kwetsbare waarde, veeleer een wezenlijk kenmerk.

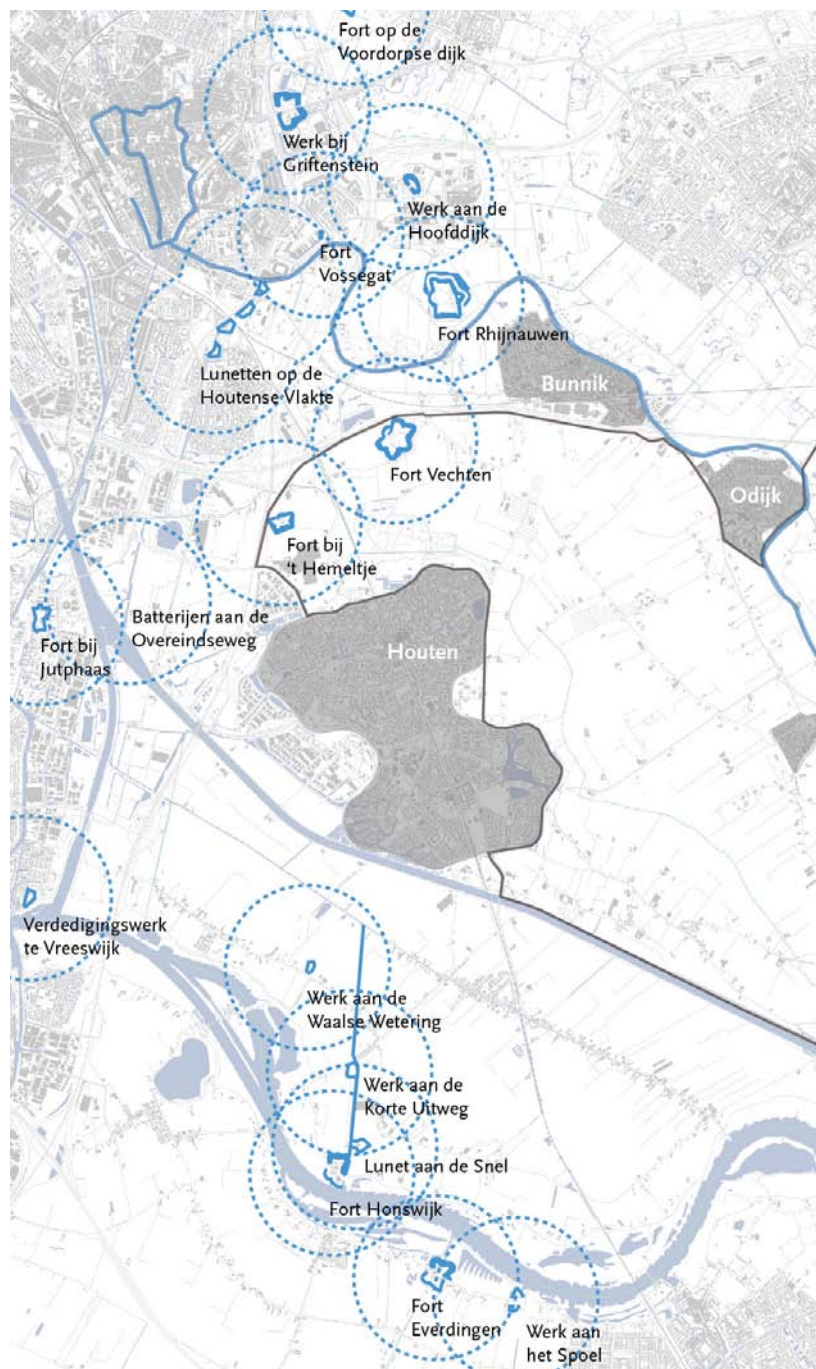
Het westelijk deel van het gebied is sterk doorsneden en niet als eenheid herkenbaar. Hier liggen vijf historische landgoederen op een rij. Dit zou zwaarder kunnen doorwerken in de beleving van kwaliteit dan nu het geval is.

Kwaliteitenlijst Landbouwgebied van de oeverwallen

- Boomgaarden, zowel de overgebleven hoogstamboomgaarden als de moderne boomgaarden maken deel uit van deze kwaliteit;
- Grote open ruimtes;
- Sfeer van het landelijk gebied;
- Bochtige wegen;
- Relicten Limes, Fort Feccio, restanten van Dorestad;
- De landgoederenreeks op de westrand van het oeverwallengebied, bestaande uit de Wickenburg en Heemstede en uit de locaties van Ten Goye, Schonauwen en Wulven (Schonauwen en Heemstede buiten plangebied);
- Enkele bijzondere objecten in het gebied: Watertoren, Priorij in Werkhoven;
- Historische boerderijen;
- Restanten van oude rivierlopen;
- Afwisselend karakter met haar oevers en stroomruggen door agrarisch gebruik, begeleidende beplantingen, natuuroevers, nevengeulen, bosjes en kernen;
- Karakteristiek bebouwings- en ontginningslint.

Uitgangspunten 2.8 NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

De Hollandse Waterlinie die door het Kromme Rijngebied loopt

Fort Vechten rond 1880

bron afbeelding: <http://www.vanderven.nl/projecten/inrichtingselementen-fort-vechten.html>

Fort 't Hemeltje

Landbouwgebied van de oeverwallen, deelgebied Nieuwe Hollandse Waterlinie

Dit is een deel van het landbouwgebied van de oeverwallen dat we apart beschrijven omdat het deel uitmaakt van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. De linie is aangemeld als Werelderfgoed en bescherming van alle onderdelen is belangrijk.

Kwaliteitenlijst Landbouwgebied van de oeverwallen, deelgebied Nieuwe Hollandse Waterlinie

- Grote open ruimtes met een sfeer van het landelijk gebied;
- De zichtbare onderdelen van de linie;
- Bochtige wegen;
- Relicten Limes en Fort Feccio;
- De landgoederenreeks op de westrand van het oeverwallengebied, bestaande uit de Wickenburg en Heemstede en uit de locaties van Ten Goye, Schonauwen en Wulven (Schonauwen en Heemstede buiten plangebied);
- Karakteristieke (bos) beplantingen om de forten.

Uitgangspunten **2.9 LEKDIJK EN UITERWAARDEN**

Lekdijk en uiterwaarden

De dijk is natuurlijk zeer kenmerkend, maar geen kwetsbare waarde.

Bepanting in de uiterwaarden maakt het gebied landschappelijk aantrekkelijk en nodigt recreanten uit om de uiterwaarden in te lopen. Daarnaast biedt het interessante mogelijkheden voor natuur. Sinds de komst van de beleidslijn Stroomlijn is dit een kwetsbare kwaliteit waarvan het behoud voortdurend bevochten moet worden.

De regelwerken van het ARK zijn indrukwekkend en kenmerkend. Dit is geen kwetsbare waarde.

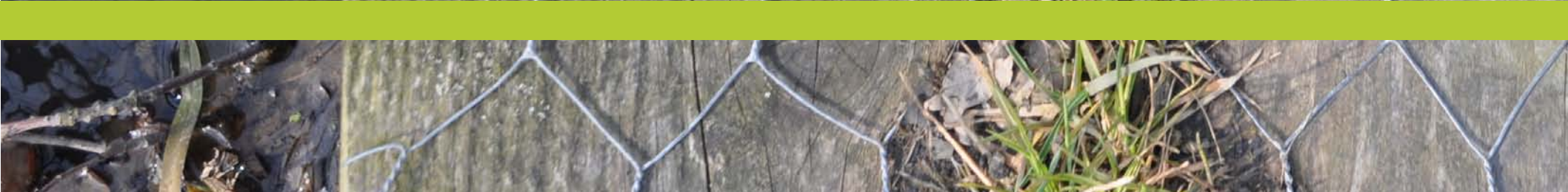

Zicht op de Lek bij Wijk bij Duurstede (Bron: beeldarchief Rijkswaterstaat)

Kwaliteitenlijst Lekdijk, Rijndijk en uiterwaarden

- De dijk zelf en de onregelmatige bochtigheid ervan;
- Beeld van uiterwaard en rivier;
- Natuurlijk beeld rond plassen in uiterwaard zoals de beplanting rond Gravenbol en Bosscherwaarden en meer plassen;
- Regelwerken van het ARK, deze grootschalige regelwerken omvatten een gebied van 3 km;
- Natuurwaarden als gevolg van wisselende waterstanden, variatie (geulen, natuurlijke oevers, ooibossen, grasland), extensief beheer en aaneengeslotenheid van het rivierengebied;
- Knotbomenrij langs de dijk als cultuurhistorische bescherming van de dijk;
- Restanten van de baksteenindustrie;
- Karakteristieke stroomrug met achterliggende kom.

Hoofdstuk 3 Vanuit kwaliteit verder werken (natuurlijk)

Vanuit kwaliteit verder werken (natuurlijk)

3.1 SPEERPUNTEN IN ONS BELEID

Deze tekening uit 1690 geeft een beeld van de 'nabijheid' van het water en van activiteiten rond de Kromme Rijn. Het waterpeil is begin 19de eeuw verlaagd.
Bron afbeelding: Gezicht op een gedeelte van Wijk bij Duurstede over de Kromme Rijn [door J.M.van der Wal, ca.1690]. – (bron Noord-Hollands Archief)

De vier speerpunten:

- *Sterke ontwikkeling van de recreatie;*
- *Naar een kwaliteitscultuur;*
- *Verandering en vernieuwing stimuleren;*
- *Volop innovatie.*

Inleiding

De vraagstukken, onze (gemeentelijke) verantwoordelijkheid en de gebiedskenmerken hebben we geïntegreerd tot een visie voor de Kromme Rijnstreek. In dit hoofdstuk geven we de hoofdlijnen van de visie en in H4 en H5 vindt u de visie op thema's.

In dit hoofdlijnenverhaal hebben we drie onderdelen opgenomen. Ten eerste geven we aan op welke ontwikkelingen wij onze eigen aandacht zullen richten en hoe we de die ontwikkelingen globaal zien. Vervolgens geven we een beeld van de toekomst van ons gebied. De vraag die beantwoord wordt is hoe het zich in hoofdlijnen kan ontwikkelen. In het laatste deel schetsen we een beeld van de procesomgeving zoals we ons die voorstellen.

De veranderende verhoudingen tussen overheid en samenleving leiden ertoe dat we als overheid meer onderscheid moeten gaan maken tussen beleidsterreinen waar we ons actiever dan voorheen willen verbinden met burgers en georganiseerde samenleving, en beleidsterreinen waar we juist een stap terug doen en ons vooral faciliterend opstellen.

In deze paragraaf geven we aan wat we de belangrijkste vier ontwikkelingen vinden, hoe we aankijken tegen de richting waarin deze zich zouden moeten ontwikkelen en welke rol wij als gemeenten daarin voor onszelf zien.

Sterke ontwikkeling van de recreatie

Een stevige verdere ontwikkeling van toerisme en recreatie is goed voor de vitaliteit van het landelijk gebied, biedt kansen voor economische ontwikkeling, is aantrekkelijk voor bewoners en bezoekers en biedt inspiratie en draagvlak voor nieuwe kwaliteiten. Wij zien hier grote kansen voor ons buitengebied.

De landschappelijke en historische kwaliteiten, de ligging in het centrum van het land en de nabijheid van veel mensen in de regio zijn sterke uitgangspunten. De maatschappelijke ontwikkelingen versterken de kansen; we willen als samenleving dat mensen vaker en meer naar buiten gaan omdat we gezondheid belangrijk vinden, er zijn steeds meer mensen die meer tijd hebben, en er wordt een sterke toename van het internationale toerisme verwacht.

Hoewel toerisme en recreatie zich vooral vanuit 'de markt' en de samenleving zal moet ontwikkelen zullen wij bijdragen en helpen waar we kunnen. Bijdragen en helpen kunnen we vooral door mee te denken met initiatiefnemers, zowel inhoudelijk als procedureel. Uiteraard zijn er beperkingen, we denken dan vooral aan de aanwezige verkeersontsluiting in het gebied.

Landbouw

De landbouw is de sterkste en grootste economische sector in het buitengebied. Voor het realiseren van onze speerpunten 'vernieuwing en innovatie' verwachten wij dan ook veel van de landbouw. Deze omgevingsvisie bevat een groot aantal voorstellen om mogelijkheden te creëren voor agrarische ondernemers.

afbeelding oude vishaak

Naar een kwaliteitscultuur

We willen toe naar een sterkere maatschappelijke beleving van, en meer kennis over, de kwaliteit van ons gebied.

Ons buitengebied is divers en gevarieerd. Sommige gebieden zijn meer bijzonder dan andere gebieden. Om ontwikkeling mogelijk te maken en ruimte voor initiatieven te hebben, is het belangrijk om goed te weten wat de kwaliteiten zijn en waar ze zitten. Door een breed gedragen en goed doordacht inzicht in onze kwaliteiten wordt het voor initiatiefnemers die iets willen opstarten al in een vroeg stadium duidelijk welke houding ten opzichte van gebiedskwaliteiten het meest productief is. Gebiedskwaliteiten kunnen dan op die wijze zo veel mogelijk geïntegreerd worden in die initiatieven.

Het wordt ook makkelijker om als samenleving (bestuurlijk, politiek en maatschappelijk) tot besluiten te komen, want je hebt afspraken over hoofdzaken gemaakt, je weet wat de belangrijke kwaliteiten zijn.

Dat kwaliteitsbesef helpt initiatiefnemers om hun initiatief kleur te geven, want de kwaliteiten zijn een onvervreemdbaar kenmerk van ons gebied. En een kwaliteitscultuur maakt het makkelijker voor ons en de samenleving om ons gebied, en initiatieven, regionaal te promoten. Als je goed weet waar je trots op kunt zijn en wat bijzonder is, dan kun je dat ook gebruiken. Wij beginnen in deze omgevingsvisie direct met dit aandachtspunt. In het voorgaande hoofdstuk hebben we de kwaliteiten in detail benoemd en die zullen we toepassen. Voor

ons is deze omgevingsvisie dus niet alleen een beleidsdocument maar ook een werkdocument voor die gewenste sterkere kwaliteitsbeleving.

Verandering en vernieuwing stimuleren

In onze uitgangspunten hebben we aangegeven dat wij het belangrijk vinden dat de fysieke leefomgeving wordt aangepast aan nieuwe wensen en kansen. En we hebben ook aangegeven dat die aanpassing niet door de overheid alleen kan worden uitgevoerd, omdat hij veel te divers en veel te omvangrijk is.

Deze omgevingsvisie zien we als een uitnodiging aan de samenleving om met initiatieven te komen als de route naar een duurzaam gebied. Als overheid zullen we daar graag aan meewerken. Als initiatieven in de hoofdlijn van deze visie passen willen we daar ook actief aan bijdragen met aandacht, tijd en middelen.

We zullen ook werk maken van deregulering. We gaan bestuurlijk, politiek en ambtelijk een genuanceerde en brede strategie toepassen om aan deregulering inhoud te geven. Zo maken we het makkelijker om initiatieven uit te voeren.

Volop innovatie

Wij zien ons buitengebied als een broedplaats voor innovatie. In het buitengebied is er meer ruimte voor de realisatie van sommige innovatieve ideeën dan in de stad. We zien dit breed, van innovatie op het terrein van de recreatie en landbouw tot sociale- en functionele innovatie. Innovatieve ideeën zullen extra ruimte in de regelgeving krijgen.

Volgens ons is voor de aanpassing van onze fysieke leefomgeving heel veel creativiteit en inventiviteit nodig. Er zijn weinig standaardmodellen die toegepast kunnen worden, veel zal maatwerk zijn en vaak zal daarvoor iets specifiek en nieuws bedacht moeten worden. Daarom moedigen we innovatie, als algemene lijn, aan. Dit speerpunt heeft een sterke relatie met alle thema's, met de nadruk op landbouw, gezondheid recreatie en duurzaamheid. We vullen het in deze omgevingsvisie soms ook al concreet in. Ons voorstel voor beeldkwaliteit bijvoorbeeld (zie het volgende hoofdstuk) zien we als een vorm van sociale innovatie.

Voor de landbouw zien wij een gewenste ontwikkelingsrichting waarin innovatie 'gaat doen wat we vanuit duurzaamheid graag willen'. Dus duurzaamheid als doel en innovatie als middel. Volgens ons moet de landbouw daarbij zo veel mogelijk in staat worden gesteld om zich vanuit haar eigen kracht te ontwikkelen. Wij gaan naast de landbouw staan en zullen meewerken aan die ontwikkeling. We zullen bedrijven helpen om milieuwinst die ontstaat door innovatie te 'verzilveren'.

We kijken ook vanuit een innovatie-perspectief naar andere ontwikkelingen. Die ontwikkelingen worden daardoor een kans. Denk dan bijvoorbeeld aan de vraag wat er met vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen kan gebeuren en hoe we in de toekomst met energie omgaan.

Vanuit kwaliteit verder werken (natuurlijk)

3.2 ONZE VISIE OP DE GEBIEDEN

De algemene lijn hebben we in de uitgangspunten al aangegeven. Voor ons is de groene kwaliteit van het gebied in de stedelijke regio een hoofdlijn en wij zien een breed maatschappelijk draagvlak voor deze hoofdlijn. In de uitwerking van die hoofdlijn zijn er wel behoorlijk grote verschillen tussen deelgebieden.

De **Kromme Rijn** (de rivier) moet volgens ons, en we hebben veel mensen dit horen beamen, veel meer dan nu de ruggengraat van ons gebied worden. Daarvoor moet de rivier vooral voor recreatie bruikbaar en zichtbaarder worden. Dat gaat om het water zelf, de oevers, de contactpunten met de dorpen en de interactie met de N229.

Het **landbouwgebied van de oe-verwallen** moet zich dynamisch ontwikkelen met een breed pallet aan functies. Ontwikkeling en vernieuwing is gewenst. Maar wel met aandacht voor het effect op het landschapsbeeld zodat het totale effect groen is en het gevoel van buitengebied geeft.

In het **Langbroekerweteringgebied** staat behoud van kwaliteiten voorop. In het algemeen is dat een mix van natuur, cultuurhistorie, het groene landschapsbeeld en landbouw. De landbouw blijft een belangrijke drager van het gebied en kan zich vooral ontwikkelen als ze aansluit bij de kwaliteiten. Maar er is meer over te zeggen. Wij vinden dat we ons als overheid en samenleving veel meer bewust moeten worden van de specifieke redenen die de oorzaak zijn van de kwaliteiten. Daarmee krijgen we er meer grip op, kunnen we makkelijker maatwerk maken en is er meer ruimte voor ontwikkeling. Dus in de kastelenzone willen we veel meer aandacht voor de bewuste vormgeving van het landschap en het besef dat de kastelen zoals ze er nu bijliggen een momentopname in een lange geschiedenis zijn. Want dan kunnen we daarop voortbouwen als er aanleidingen voor zijn.

En voor het essenhakhoutgebied willen we veel meer aandacht voor de specifieke mogelijkheden die dat geeft. Ontwikkelingen om het (essen) hakhout te behouden als cultuurvorm stimuleren we. Dit gaat voornamelijk om natuur, landschap, om historie maar ook de moderne mogelijkheden voor een 'economie'. Denk aan toerisme en recreatie maar misschien zijn er ook wel meer economische activiteiten aan te koppelen.

Voor het gebied van de **Nieuwe Hollandse Waterlinie** zal waar het mogelijk is de waterlinie zichtbaar moeten worden gemaakt. Het kan, bij wijze van spreken, niet duidelijk genoeg zijn. Unesco werelderfgoed is niet alleen een verhaal maar moet ook zichtbaar in het veld zijn.

In de **uiterwaarden** willen we een combinatie van recreatie en natuur. Vooral nabij het centrum van Wijk bij Duurstede moeten meer recreatiemogelijkheden komen (eventueel in ruil voor meer mogelijkheden voor natuur verder van de kern af). Daarom willen we een afwisselend landschap met beplantingen, waterpartijen en verre doorzichten. De komende dijkverbetering zien we als een belangrijke kans. Vooral tussen Wijk bij Duurstede en Amerongen is de dijk in het ideale geval een 'boulevard' of 'balkon' die toegang geeft tot de uiterwaarden. Amerongen en Wijk bij Duurstede worden hierdoor met elkaar verbonden wat interessant is voor recreatief gebruik. En voor het essenhak-houtgebied willen we veel meer aandacht voor de specifieke mogelijkheden.

Vanuit kwaliteit verder werken (natuurlijk)

3.3 VISIE OP PROCES

Sturen op onze rol

We gaan de rol die we als overheid zullen innemen meer differentiëren dan vroeger. We gebruiken daarvoor een opzet met vier principerollen:

- partner
- facilitator
- regisseur
- geen rol voor de gemeente

Welke rol we innemen hangt af van de urgentie die de samenleving bij een bepaalde ontwikkeling heeft en van onze eigen keuze voor de doelen die we willen realiseren (de speerpunten). Grafisch resulteert dit in onderstaand schema.

Wij zullen alle beleidsvoorstellen uit dit document een plaats geven in dit schema (H5), zodat het voor iedereen duidelijk is welke rol van ons als gemeenten verwacht kan worden.

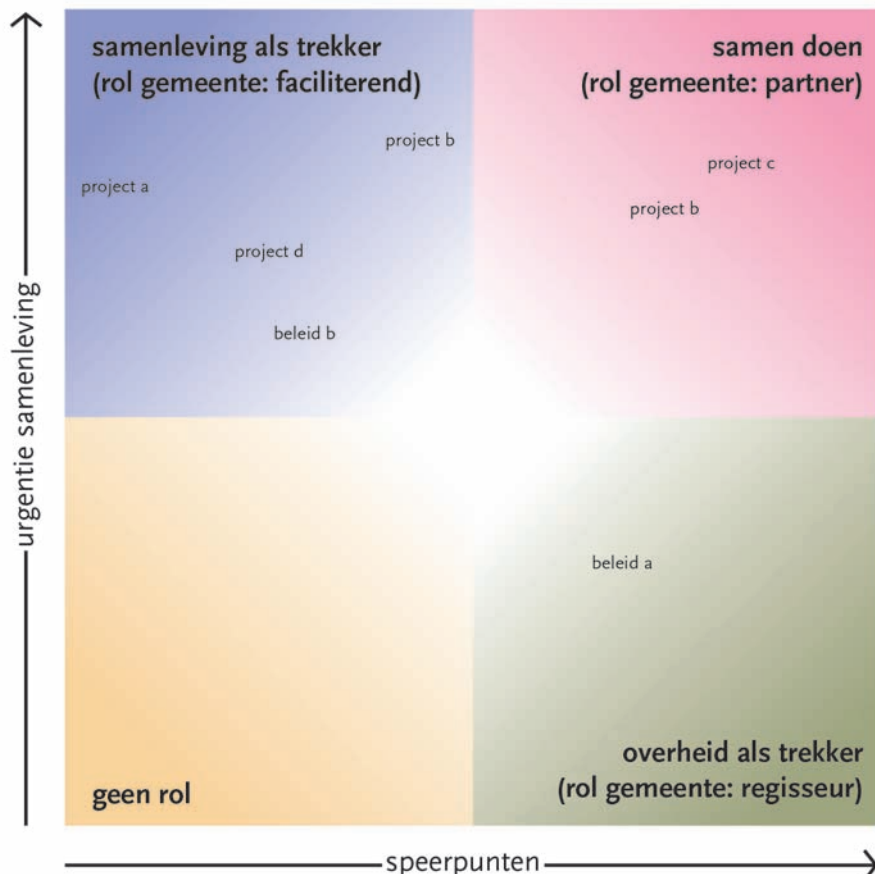
Maatwerk voor de partnerrol

Maatwerk wordt de norm bij projecten en initiatieven die zowel voor ons als de samenleving belangrijk zijn. Daar willen we onze processen op aanpassen. In de praktijk is er nu al vaak sprake van maatwerk, maar we hebben nu formeel nog een 'toetsend systeem': de initiatiefnemer komt met een plan en wij reageren. Daarnaast is het niet op voorhand duidelijk welke rol wij zullen innemen. Dat moet anders worden, wij gaan vanaf het begin meedenken met projecten die we graag willen en worden daarmee een partner.

Maatwerk houdt voor ons ook in dat er meer afwegingsruimte moet komen. Als een initiatief als geheel een wenselijk project is, maar op sommige aspecten onvoldoende scoort, dan zou het soms toch door moeten kunnen gaan. De samenleving moet van de overheid consequent en voorspelbaar gedrag kunnen verwachten. Dat wordt een belangrijk punt bij maatwerk. Wat zijn bij maatwerk 'gelijke monniken' en wat zijn dan 'gelijke kappen'?

Om consequent en voorspelbaar te blijven, gaan we werken met 'formeisen'. Een vormeis is een beschrijving van een processtap en daar toetsen we ook op.

Om afwegingen te kunnen maken zullen we op de onderwerpen die in het maatwerkgesprek op de agenda staan ook inhoudelijke kennis moeten hebben. De initiatiefnemer moet bijvoorbeeld niet alleen 'wat zeggen' over de genoemde agenda, maar dat moet ook ergens op gebaseerd zijn, het moet logisch zijn en er moet een inspanning zijn gedaan om een resultaat te bereiken. En uiteindelijk moeten wij ook kunnen beoordelen of het resultaat wat waard is, want alleen dan is er een afweging te maken.

Voorbeeld van een vormeis

In deze omgevingsvisie maken we bijvoorbeeld een ‘agenda voor het maatwerkgesprek’. Van tevoren weet een initiatiefnemer welke onderwerpen hij of zij in het plan moet verwerken. Die agenda bestaat uit:

- De kwaliteiten (beschreven in paragraaf 2.4 t/m 2.10) die behouden moeten worden en die versterkt kunnen worden;
- De doelen die we voor onze gebieden hebben (paragraaf 3.2);
- De doelen die we voor de thema’s hebben genoemd in H4, specifiek gericht op het onderwerp;
- Overige doelen van H4.

Natuurlijk mag een initiatiefnemer daaraan toevoegen wat hij wil, maar wij, als overheid, kijken naar deze agenda. De vormeis houdt in dat de initiatiefnemer ook letterlijk iets moet zeggen over de aspecten die we hier noemen en daarover ook werkelijk met ons in gesprek gaat.

Samenleving	Overheid	Rol van de overheid
hoge urgentie	belangrijk voor doelen	partner
hoge urgentie	niet belangrijk voor doelen	facilitator
lage urgentie	belangrijk voor doelen	regisseur
lage urgentie	niet belangrijk voor doelen	geen rol

Een maatwerkinitiatief moet bijdragen aan het totaal van gebiedskwaliteiten en gebiedsdoelen.

Tabel met urgentie, doelen en rol van de overheid

Hoofdstuk 4 Het beleid, visie op thema's

Het beleid, visie op thema's

4.1 LANDBOUW

Wat speelt er?

Er zijn veel vraagstukken opgehaald voor de landbouw. De landbouw ervaart regeldruk als negatief en belemmerend voor de bedrijfsvoering. Hier en daar wordt de landbouw ook echt op slot gezet. De meeste agrariërs zijn tegen veel nieuwe functies in het buitengebied, omdat die toekomstige belemmeringen kunnen opleveren. Ook rond het imago spelen problemen in de landbouw zelf, men voelt zich onvoldoende maatschappelijk gewaardeerd. De sector ervaart ook enkele concrete vraagstukken rond versnippering van de gronden en waterhuishouding. Er speelt een actuele gezondheidsdiscussie over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de fruitteelt en de vervanging van asbestdaken.

In ons gebied is de landbouw een levendig discussieonderwerp. Diervriendelijkheid en milieukwaliteit zijn bekende thema's. In het gebied zelf zijn er bovendien veel zorgen over 'schaalvergroting'. Er worden verschillende invullingen gegeven aan dit begrip. Soms gaat het bijvoorbeeld om grote stallen, maar deze zorg gaat ook over een meer algemeen gevoel van gebrek aan betrokkenheid tussen het voedsel en de producent. In ons gebied is er steeds een spanningsveld tussen natuur en landbouw en hoewel de verdeling van natuurgebied en landbouwgebied geregeld is, is het spanningsveld niet helemaal verdwenen.

De klimaatverandering heeft merkbare gevolgen en water blijft een terugkerende discussie.

Het watersysteem in het Kromme Rijngebied is op orde er zijn voorzieningen voor de fruitteelt. Het waterschap heeft op dit moment geen formele opgave ten aanzien van wateroverlast.

Door nieuwe uitdagingen zoals piekbuien en droogte die het gevolg zijn van klimaatverandering blijft het waterschap bezig om het watersysteem verder te verbeteren. Deze uitdagingen pakt het waterschap op, samen met partijen uit het gebied.

Onze analyse van de problematiek is dat de landbouwsector, ondanks vele inspanningen, toch nog niet voldoende geïntegreerd is in de waarden van de samenleving (zoals waarden van milieu en diervriendelijkheid). Dit is juist wel nodig omdat de landbouw erg zichtbaar in de publieke ruimte functioneert en voedsel van groot maatschappelijk belang is. Op dit moment staan landbouw en samenleving te vaak tegenover elkaar en wordt het moeilijker, in plaats van makkelijker, om de goede ontwikkelingsrichting te kiezen.

Al deze vraagstukken spelen tegen een achtergrond van een uiterst dynamische, en lang niet altijd makkelijke, economische positie van de landbouw. In ons gebied heeft bijvoorbeeld de overgang naar wereldmarktprijzen voor de melk (huidige status in 2016) enorme gevolgen voor bedrijven en de sector als geheel. Een andere actuele ontwikkeling met mogelijk grote gevolgen is een andere houding van banken ten opzichte van financiering van agrarische bedrijven. Sommigen vrezen dat vernieuwing daardoor helemaal niet meer mogelijk is.

Visie

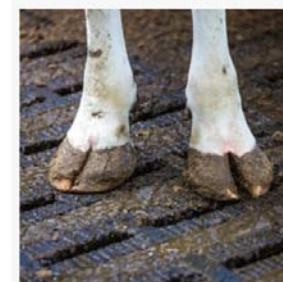
We zijn trots op de landbouw in ons gebied. Zo bepalen zij via hun bedrijfsvoering in grote mate de aantrekkelijkheid van het toeristisch-recreatief product en de bijbehorende aantrekkelijkheid van dit gebied. Volgens ons is een sterkere integratie van de waarden van landbouw en samenleving de richting waarin de sector zich moet ontwikkelen. Wij kiezen de kracht

Zoektocht naar beperking ammoniak-emissie melkveestallen

RUNDVEEHOUDERIJ

1918

Apeldoorn – Een consortium van bedrijven gaat samenwerken om tot nieuwe of vernieuwde stalsystemen te komen om de ammoniakemissie op melkveebedrijven te verlagen.

beveiding meegenomen.

Samenwerking binnen topsector Agrofood

Genoemd initiatief wordt mogelijk gemaakt door een publiek-private samenwerking voor onderzoek en innovatie binnen de topsector Agrofood. Betrokken bedrijven zijn: Agrifirm Exlan, Anders Beton, Inno+, GEA Farm Technology, Vetvice en Wageningen UR Livestock Research.

door JAN WILLEM VELDMAN 7 aug 2015

Bron afbeelding: <http://www.boerderij.nl/Rundveehouderij/Nieuws/2015/8/Zoektocht-naar-beperking-ammoniakemissie-melkveestallen-2668527W/>

van de individuele agrarische ondernemers als beginpunt. Veel agrarische ondernemers zien de vragen die de samenleving heeft over bijvoorbeeld diergeveiligheid, milieu en ruimte als uitdaging om te innoveren. Die houding willen we stimuleren, vernieuwing en innovatie zijn niet voor niets twee van onze speerpunten.

Wij denken dat in de combinatie van bedrijfs-economische groei, innovatie door nieuwe technologie toe te passen en verduurzaming, de toekomst voor de landbouw in ons gebied zit. Er bestaat geen scherp onderscheid meer tussen duurzame en niet-duurzame bedrijven. Er

Een innovatief en duurzaam koelsysteem wordt toegelicht.

zijn vele tussenvormen en er zijn vele manieren om duurzaamheid in te vullen. Er zijn ook veel manieren om te verduurzamen en dat kan per bedrijf worden ingevuld en uitgewerkt, passend bij het bedrijf. Wij gaan innovatieve bedrijven helpen om milieuwinst die ze bij ontwikkeling kunnen maken te verzilveren. De omgevingswet geeft ons de middelen om bedrijven die deze richting kiezen ook echt wat te bieden. Om dit te kunnen doen moeten we als gemeenten meer kennis over de landbouw organiseren. Daarnaast vinden we dat de sector zichzelf gebiedsgericht moet organiseren om praktische problemen als wateroverlast of versnippering aan te pakken.

Ontwikkelvragen

► Wij nodigen agrarische ondernemers uit om hun bedrijf verder te ontwikkelen. Wij zetten daar een maatwerkplan naast waarmee we die ontwikkeling zo goed mogelijk zullen ondersteunen.

Om de maatwerkoplossingen mogelijk te maken gaan we voor de landbouw intensief samenwerken als drie gemeenten, zodat we de slagkracht hebben. We formeren een intergemeentelijke werkgroep waarin ook de landbouwkennis van O-gen en milieukennis van Odru worden gecombineerd. Met deze groep zullen we met ondernemerssnelheid reageren op vragen.

Wij voorzien een periode waarin er veel geleerd moet worden. Het integreren van milieuaspecten in de maatwerkoplossingen kan alleen volledig tot bloei komen als de provincie en het Rijk grote stappen maken. We verwachten dat dit wel op gang zal komen, omdat dit een van de belangrijkste concrete winstpunten van de omgevingswet zal moeten zijn. Tot die tijd moeten we normen van hogere overheden accepteren als randvoorwaarde.

► Om dit proces te versnellen zou het helpen als de sector mee gaat trekken. Bij voldoende belangstelling vanuit de landbouw zullen we op

zoek gaan naar een Rijksprogramma waarbinnen een experimenteerzone aangevraagd kan worden. We nodigen de sector dan ook uit om zich te organiseren.

Op die manier kunnen we de genoemde integratie van milieuaspecten ook echt op gang krijgen.

Op zoek naar echte verduurzaming

Dit beleid is gericht op daadwerkelijke verduurzaming en innovatie. Bedrijfseconomisch verstandige investeringen in duurzame productiemethoden, zoals energie door zonnecellen, kunnen niet zomaar als extra investering worden ingebracht in het maatwerkgesprek, maar extra investeringen die vernieuwend zijn wel. Denk bijvoorbeeld aan de combinatie van niet-subsidiabele asbestverwijdering en de aanleg van een nieuw dak en zonnecellen. We noemen dierenwelzijn ook expliciet: dit is een aspect van verduurzaming dat meegewogen wordt in maatwerk.

De nulmeting

Bij een initiatief is de omvang van de nieuwe uitbreiding of ontwikkeling uitgangspunt voor het maatwerkgesprek. Bovenwettelijke duurzaamheidsinvesteringen met een laag rendement uit het verleden kunnen worden ingebracht als ze niet eerder onderdeel van een 'deal' waren.

De rol van de loonwerkbedrijven

Er zijn ongeveer 30 loonwerkbedrijven in ons gebied. zij zorgen met hun materieel voor het onderhoud en beheer van het landelijke gebied. Het is een dynamische sector met veel prijsconcurrentie. Het is een sector die een stuwende kracht in de innovatie van de landbouw zou kunnen zijn, maar het nu niet is. De machines en apparaten waarmee gewerkt wordt zijn rijdende computers en big-dataleveranciers. Vanwege de wijze van werken kan de sector vaak net een slag verder gaan met een investering dan een individuele agrariër.

► We stellen voor dat deze sector zich oriënteert op de mogelijkheid om een sturende kracht voor precisielandbouw te worden.

Bedrijven die deze technologische stap nemen kunnen een maatwerkproces ingaan en kunnen rekenen op extra planologische ruimte van de gemeenten.

Grondgebondenheid

Wat betreft de grondgebondenheid is het beleid dat bestaande grondgebonden bedrijven, grondgebonden moeten blijven. Zij mogen wel uitbreiden, mits zij grondgebonden blijven. Nieuwvestiging van een grondgebonden en niet-grondgebonden bedrijf is uitgesloten. Niet -grondgebonden bedrijven krijgen ontwikkelingsmogelijkheden op basis van bijv. thema's als duurzaamheid, gezondheid, milieuwinst, dierenwelzijn. Als ze daarop goed scoren, kun-

nen ze extra ontwikkelingsruimte krijgen. Deze insteek levert naar onze mening extra innovatie- en investeringskracht aan de sector om naar een duurzame landbouw te gaan. Wij voelen ons in deze lijn extra gesterkt door het onlangs uitgebracht SER-advies van het ministerie van LNV van oktober 2016 "Versnelling Duurzame Veehouderij" en vinden dat onze beleidslijn hierop aansluit.

Voorkomen van wateroverlast

Het watersysteem in het Kromme Rijngebied voldoet aan de normen ten aanzien van wateroverlast. Voor de nachtvorstschadebestrijding voor de fruitteelt is er de laatste jaren uitgebreid geïnvesteerd in het watersysteem in het gebied. Met het regelen van het watersysteem probeert het waterschap aan alle wensen, voor zover redelijkerwijs mogelijk van agrariërs en natuurorganisaties, tegemoet te komen. Ondanks dat

het systeem aan de normen voldoet wordt er in een deel van het gebied wateroverlast ervaren door agrariërs. Bij agrariërs is de behoefte om het watersysteem meer lokaal te regelen. Het waterschap is in het kader van plannen voor het watergebied en peilbesluiten met agrariërs continu in gesprek om de waterhuishouding te verbeteren. Het waterpeil wordt daarbij geoptimaliseerd voor zoveel mogelijk gebruiksfuncties. De mogelijkheden van technologische innovaties als bijvoorbeeld het op afstand besturen van stuwen en gemalen wordt daarbij al benut.

► Als gemeenten roepen wij het waterschap en de sector op deze dialoog voort te zetten om te bekijken of er nog niet gebruikte opties zijn.

Denk daarbij aan verdere verdieping van technologische mogelijkheden inclusief het anders regelen van 'regelbevoegdheden', extra water-

opvang door agrariërs of verdere ontvlechting-
ingrepen in het waterbeheer.

Watervoorraden

Voor de fruitteelt is periodiek veel water nodig. Het watersysteem kan dit niet leveren en door-
groei van de fruitteeltsector is alleen mogelijk
als de sector zelf waterbuffers aanlegt. Dit eist
het waterschap ook.

► Wij geven de sector in overweging om deze
buffers collectief aan te leggen.

Wellicht zijn er mogelijkheden in de restanten
van de oude rivierlopen. Deze liggen laag en
zijn voor de fruitteelt toch minder geschikt.

Waterkwaliteit

Door gericht beheer van slootbodems, sloot-
kant en perceelrand, met oog voor bodem,
waterplanten en oeverplanten, kunnen voe-
dingsstoffen beter op het land (en in de koe)
gehouden worden en tegelijk zorgen voor een
levendige boerensloot. De Stichtse Rijnlanden
trekt samen op met de belanghebbenden in het
landelijk gebied, zoals de agrarische collectie-
ven, om aan de slag te gaan voor de realisatie
van levendige boerensloten. Agrarisch natuur-
en waterbeheer combineert waterkwaliteit en
bescherming van watergebonden vogels en
planten. Daarnaast zorgt het voor minder ver-
spilling van nutriënten. Dat scheelt geld voor de
boer, en is goed voor de waterkwaliteit. Vooral
in het Langbroekerweteringgebied en de Krom-
me Rijnzone kan dit een waardevolle bijdrage
leveren aan de gebiedsdoelen.

Versnippering van eigendom

De landbouw constateert een (te) grote ver-
snippering van gronden. Dit is een praktisch
en structureel probleem dat ontstaat door de
aankoop van de gronden die vrijkomen als
bedrijven stoppen. Versnippering is niet alleen

onhandig voor de bedrijfsvoering maar leidt ook
tot extra landbouwverkeer op de plattelandsweg-
gen. Gezien de verwachte versnelde afvloeiing
van bedrijven heeft ontsnippering een dubbel
effect op vervoersbewegingen. De gronden ko-
men dicht bij de (gebouwde) bedrijfslocatie,
en meer gronden liggen rond minder bedrijfslo-
caties. De openbare weg wordt daardoor sub-
stantieel ontlast.

Het proces van 'ontsnippering' loopt niet goed
constateert men in de sector, maar de oorzaak
daarvan is niet inzichtelijk.

Er zijn substantiele bedragen gemoeid met
deze problematiek. Alleen al in ons gebied

komt er, op basis van 3% jaarlijkse grondmobi-
liteit, gemiddeld misschien wel 150 ha per jaar
beschikbaar met een marktwaarde van ongeveer
12 miljoen euro.

► Wij vinden dat het bij de sector ligt om dit
probleem georganiseerd aan te pakken. Het
moet, gezien de economische omvang, ook
mogelijk zijn daar de middelen voor te vinden.

Een suggestie die we meegeven is om te onder-
zoeken of een geparametriseerd¹ waarderingssy-
steem kan helpen om de markt soepeler te laten
werken.

¹ Op regels gebaseerd en in algoritmes vastgelegd.

Het beleid, visie op thema's

4.2 TOERISME EN RECREATIE

Wat speelt er?

De vraagstukken over toerisme en recreatie zijn divers. Er zijn vraagstukken met betrekking tot routes, de kwaliteiten in het gebied en nieuwe functies. Mensen vragen zich af hoe je de Romeinse Limes beter zichtbaar kunt maken of hoe je de landgoederen beter kunt benutten en verbinden. Hetzelfde geldt voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie, die als een internationale kans wordt gezien. Ten aanzien van nieuwe functies liggen er vraagstukken over de realisatie ervan. De procedures voor het starten van een B&B of het toevoegen van horeca aan een bestaande functie worden als lastig ervaren.

Daarnaast gaan veel vraagstukken over samenwerking. Het beeld is dat samenwerking nieuwe kansen kan opleveren en het gebied zich als geheel sterker kan positioneren. De variatie aan ondernemers wordt daarbij zowel als kracht (men vult elkaar aan) als belemmering (men weet elkaar moeilijk te vinden) gezien.

Deze typen vraagstukken sluiten aan bij de trends die genoemd zijn door de provincie. Zo benoemt de provincie het erfgoedtoerisme als een kans, voor de dagrecreatie en de zakelijke markt. Daarnaast zal de provincie Utrecht in 2030 120.000 extra inwoners tellen vergeleken met 2010, die voor een flink deel in en direct rond de stad Utrecht wonen. Deze Utrechters willen recreëren en vormen een groeiende markt waar we ons op kunnen richten. Ten slotte groeit het internationaal toerisme sterk in de stad Utrecht. Het aantal buitenlandse overnachtingen steeg tussen 2003 en 2014 met 57%. Ook hier liggen kansen voor het Kromme Rijngebied. Een deel van die internationale toeristen is zeker voor een (paar) dagen (op de fiets) naar het gebied te halen.

Een derde type vraagstukken gaat over de vraag in hoeverre de Kromme Rijnstreek een eenheid is, en, als dat zo zou zijn, of het dan zinvol is voor de recreatieontwikkeling om daar iets mee te doen.

Onze analyse van de problematiek is dat er twee onderliggende vraagstukken zijn. Ten eerste maakt de diversiteit van de sector het erg lastig om een concept te bedenken waar iedereen iets in kan vinden. Dat is jammer omdat daarmee 'kleur' en synergie niet van de grond komen en de recreatie niet haar volle potentieel kan vinden.

Ten tweede zien wij een probleem rond de afbreukrisico's van een toeristisch-recreatief initiatief. Het is moeilijk om een toeristisch recreatief initiatief van de grond te krijgen. Het is duur, kent veel voorwaarden, en de procedures duren lang. Bovendien is de procedure onzeker, het beleid schept onvoldoende duidelijkheid over de haalbaarheid. Daardoor komen er waarschijnlijk minder initiatieven los dan zou kunnen en moeten.

Visie

Wij zien toerisme en recreatie als de grootste kans voor nieuwe ontwikkelingen in het buitengebied in onze gemeenten. Als trekker voor recreanten van binnen en buiten onze eigen gemeenten. Daarom kiezen we dit als een van onze vier speerpunten.

Er wordt al lang gesproken over de mate waarin de Kromme Rijnstreek een eenheid zou kunnen zijn en hoe het gebied kan werken aan een sterk imago. Wij vinden de aanhoudende discussie een reden om een streekidentiteit te ontwikkelen en hier direct mee te beginnen: we maken een narratief van de Kromme Rijnstreek. Dat narratief, een serie verhalen, worden verhalen waarin de rivier de Kromme Rijn centraal staat. Het doel moet zijn dat door de gebiedsgerichte herkenbaarheid het makkelijker wordt om initiatieven een 'kleur' te geven, dat marketing direct kan aanhaken bij die herkenbaarheid, dat samenwerkingen een kader krijgen en dat de zichtbaarheid omhoog gaat.

► De maatwerkaanpak die we voorstellen (paragraaf 5.2) geldt ook voor de toeristisch-recreatieve sector. Wij verwachten, en willen, dat er veel meer mogelijk wordt.

Dat lukt vooral als een initiatief ook daadwerkelijk inspeelt op de gebiedskwaliteiten en het 'verhaal van de Kromme Rijn'. Initiatiefnemers bepalen de mogelijke ontwikkelruimte voor een groot deel dus zelf, door die aansluiting actief te zoeken.

De Kromme Rijn, het verhaal van de streek

► Er is een serie verhalen, een narratief, dat ons bindt. Dat is het verhaal van de rivier de Kromme Rijn. Die serie verhalen wordt ons streekverhaal waar we allemaal aan mee kunnen

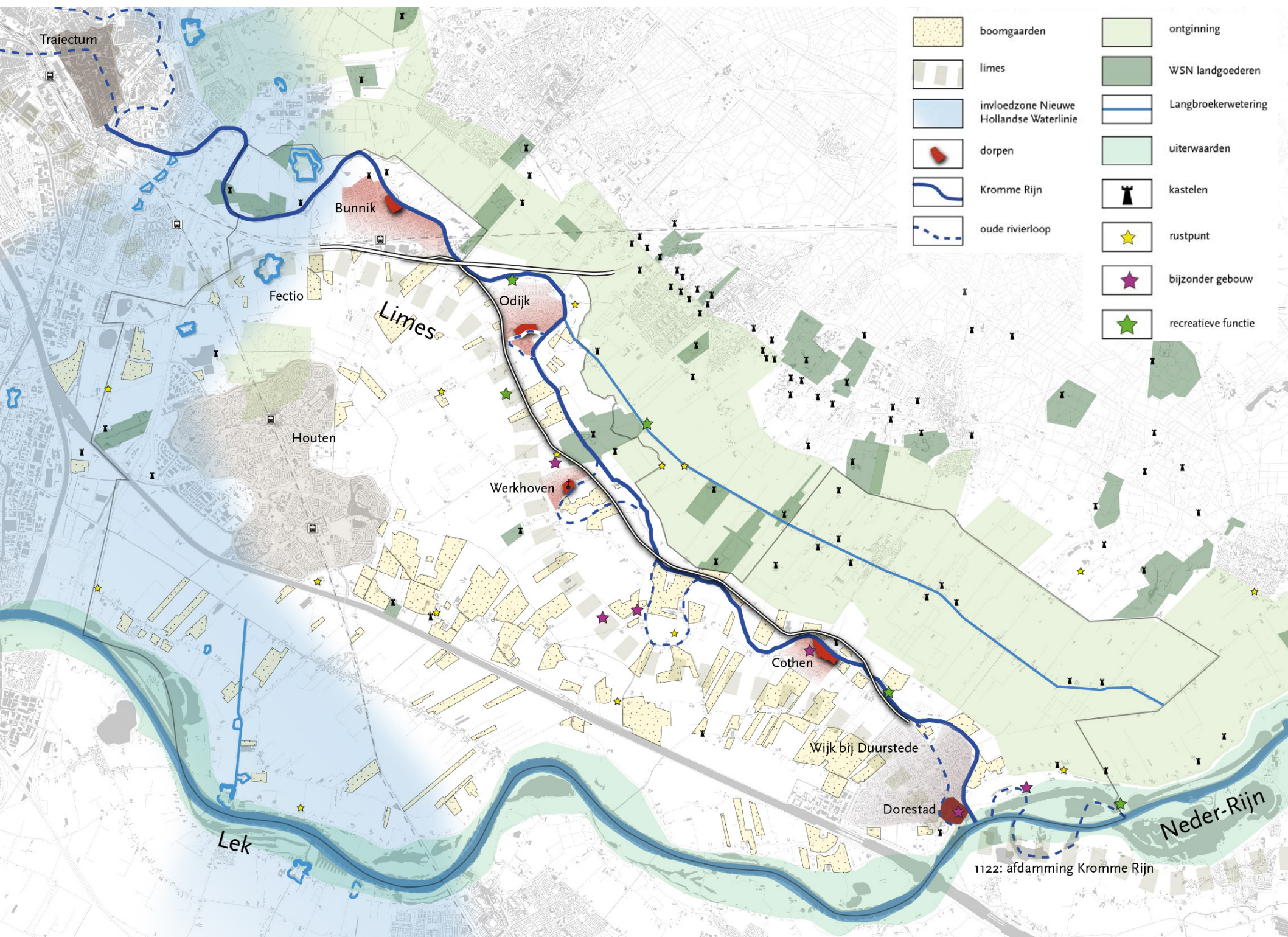
bouwen. De bijdrage die initiatieven leveren aan dit 'verhaal' is een belangrijk ingrediënt voor het maatwerk.

We hebben geen specifieke voorkeur voor een bepaald segment binnen de toeristisch-recreatieve sector. Maar omdat het in ons gebied moet passen zijn 'pretparken' en andere groot-schalige en intensieve voorzieningen niet mogelijk. We gaan ervan uit dat initiatiefnemers hun creativiteit ten volste moeten kunnen benutten en dat de markt selecteert.

► We nodigen ondernemers en particulieren die actief zijn in de toeristisch-recreatieve sector uit om een regulier overleg op te starten om aan het verhaal te gaan bouwen.

Wij zullen daaraan deelnemen. Wij vinden dat iedereen die bijdraagt aan het 'verhaal' waardevol is. We zien een trekkersrol voor de professionals en bedrijven in de sector in ons gebied. Vanwege de bedrijfsmatige insteek hebben zij de grootste organisatiekracht en vragen we hen om juist ook de mensen die het 'erbij' doen te betrekken bij deze gesprekken.

EERSTE OPZET NARRATIEF

Bestaande verhalen van de Kromme Rijn

1. Het verhaal van de rivier zelf. De Kromme Rijn als hoofdstroom van de Rijn, uitmondend in Katwijk aan Zee en vormgever van het landschap. We hebben de huidige basis en verschijningsvorm van het landschap daaraan te danken.

2. Het verhaal van de Romeinen en de Limes. Vanwege het Romeinse Castellum Fectio is dit voor ons gebied belangrijk, maar we moeten ons ook realiseren dat dit een klein deel van een groter geheel is. Wat hier vooral uitdagend aan is, is hoe deze oude grens door nieuwe ontwikkeling tot leven kan worden gebracht.

3. Het verhaal van de middeleeuwse tijd met het bijzondere verhaal van de Vikingen. Omdat de aanval op Dorestad door de Vikingen een iconische gebeurtenis is in de Nederlandse geschiedenis, heeft dit voor ons gebied een bijzondere waarde. Welke actuele geschiedenis is aan deze gebeurtenis te koppelen?

4. Het verhaal van de afdamming van de Rijn, 1122, de rol van bisschop Godebald en de abdij van Oostbroek, de ‘aanleg van de Lek’, de bouw van de kastelen, de ontginning van het Langbroekerweteringgebied en de ontwikkelingsgeschiedenis van Utrecht: dankzij de dam kreeg Utrecht stadsrechten. De vastlegging van de loop van een belangrijke rivier is iets heel bijzonders. Ook de ruimte die dit gaf voor het Langbroekerweteringgebied en de opkomst van de kastelen, de donjons, vanaf 1100. Nederland als ‘waterland’ is hier tot de dag van vandaag zichtbaar te maken. Misschien kun je zelfs het Amsterdam-Rijnkanaal zien als een soort gevolg van de afdamming?

5. Het verhaal van de dorpen die met hun centrum naar de rivier gericht waren of nog steeds zijn. Deze ligging is ook een richting voor de toekomst, zijn er ‘waterfronten’ verder toeristisch recreatief uit te bouwen? Als je bijvoorbeeld kijkt in Odijk, dan is de oude plek waar rivier en dorp elkaar raakten veel verder door te ontwikkelen dan nu gebeurd is. Per dorp is er een verhaal te maken!

6. Het verhaal van het landgoederenlandschap dat langs de rivier en in het Langbroekerweteringgebied aangelegd is, in het verlengde van de afdamming van de Kromme Rijn. Het complex van landgoederen in dit gebied en van de gemeente Utrechtse Heuvelrug is wellicht Unesco erfgoedwaardig. De landgoederen zijn bijna allemaal door zichtlijnen en familiebanden met elkaar verbonden.

7. Het verhaal van de Nieuwe Hollandse Waterlinie met als bijzonderheid de complexe situatie rondom Utrecht. Natuurlijk zijn daarbij de forten belangrijk, maar ook de watertoevoer naar en de aanleg van het watersysteem (inundatiesluizen). Dit is ook door te vertalen naar de vraag of en in hoeverre de Kromme Rijn weer een volledig bevaarbare rivier zou moeten worden.

8. Het verhaal over de agrarische rijkdom van het gebied. De oorsprong van onze goede landbouw ligt in het bijzondere en vruchtbare landschap dat door de rivier is gevormd. Vandaag staan we voor de vraag hoe we deze landbouw verder kunnen ontwikkelen in het spanningsveld van economie, milieu en recreatie.

9. Het nog niet afgeronde verhaal van de N229 die de Kromme Rijn zo zichtbaar en benaderbaar maakt. Daarnaast geldt dit ook voor het dilemma van ontsluiting, zichtbaarheid en verstoring. Juist dit dilemma geeft openingen naar de toekomst, doordat de N229 een directe en stedelijke toegang is naar ons landelijk gebied.

10. De Kromme Rijn lééft! Het verhaal van mensen, dieren en planten die in en langs de rivier wonen. Wat is er bijzonder aan de natuur van de Kromme Rijn? Welke opvallende soorten kun je zien (weidebeekjuffer, zwanebloem, ijsvogel, fuut...) en wat betekent het dat deze soorten in/langs de Kromme Rijn leven?

INTERMEZZO: DE KROMME RIJN IN BEELD

Vanaf de inlaat bij Wijk bij Duurstede...

Het beleid, visie op thema's

4.3 VRIJKOMENDE AGRARISCHE GEBOUWEN

De vraagstukken over vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing (VAB) zijn divers en ook tegengesteld. Ze lopen uiteen van de behoefte aan meer ruimte voor ontwikkeling tot zorg over te veel ontwikkeling. Denk daarbij bijvoorbeeld aan beeldkwaliteit en verkeersdruk op de omgeving.

Het fenomeen van de stoppende agrariër is al tientallen jaren aan de gang. Het vraagstuk van de VAB's in het Kromme Rijngebied is, in oppervlaktes en aantallen, niet zo groot. Op dit moment zijn er weinig echt problematische situaties, maar de locaties worden wel groter. De verwachting is dat er gemiddeld zeven bedrijven per jaar met een gemiddelde omvang van 1000 m² aan bedrijfsgebouwen vrij zullen komen. VAB's worden vaak als een probleem gezien. Kansen die er voor het gebied zijn komen vaak onvoldoende uit de verf. Ook is er onvoldoende ervaring met het ontwikkelen van die kansen.

Visie

Het hergebruik van VAB's moet een 'motor' achter een grotere vitaliteit van het landelijk gebied worden. Kortom VAB als bron van innovatie.

Om dat te bevorderen introduceren we naast de bestaande regeling voor VAB's, die uitgaat van sloop en beperkte nieuwbouw, een alternatief: In plaats van 'ontstening' richten we ons op de toevoeging van ruimtelijke en functionele kwaliteit. Hierbij is het bestaande volume het uitgangspunt voor herontwikkeling.

Om de motor op gang te krijgen, en de kansen zichtbaar te maken, is er bij dit alternatief veel ruimte voor het hergebruik, zodat de markt het meest waardevolle hergebruik kan vinden. Dat is de beste waarborg voor een aantrekkelijk

buitengebied. Als voorbeeld wijzen wij op het concept 'knooperven' zoals dat al op andere plekken in Nederland is gerealiseerd.

We sturen beperkt op functies. Het blijft wel noodzakelijk om gericht kaders aan te geven om problemen die door het hergebruik kunnen ontstaan te voorkomen.

Het te voeren beleid

Het beleid start vanuit een vrij standpunt: binnen het bestaande volume mag in principe alles. Maar, vanuit de sturing, woningbouw alleen is niet goed genoeg en er blijven enkele specifieke beperkingen die in de onderstaande lijst staan. Het volume mag een andere vorm krijgen dan de huidige gebouwen (sloop/nieuwbouw).

► Voor de herontwikkeling van een vrijkomend agrarisch gebouw is een maatwerktraject nodig.

Het plan moet iets zinvols toevoegen aan het gebied. Denk dan aan toevoegingen op het vlak van gebiedsdoelen, invulling van onze speerpunten en aan ons doel om VAB's een motor achter vitaliteit te laten zijn. Voor omvorming naar woningen wijzen we erop dat reguliere woningbouw niet gezien zal worden als zo'n toevoeging. We denken wel aan andere woonconcepten zoals groepswoningen, GroLiWo (Growing Living Working), gemengde woon-zorg concepten, landgoederen, bijzondere architectuur of andere ruimtelijke ideeën etc. Daarnaast moet het plan reageren op de bestaande kwaliteiten. Dat kan soms betekenen dat herontwikkeling op dezelfde plek toch niet mogelijk is. Er is een onderscheid in omvang tussen twee categorieën:

Categorie 1

Het bestaande en nieuwe volume is kleiner dan 3000 m³ of het bestaande volume is groter dan 3000 m³, maar het nieuw voorgestelde volume is kleiner dan dat.

Als het maatwerktraject goed doorlopen is dan kunnen deze plannen, onder voorbehoud van de algemene planologische beperkingen, altijd doorgaan.

Categorie 2

Het bestaande en voorgestelde volume zijn groter dan 3000 m³. Voor deze projecten moet een besluit door de gemeenteraad worden genomen. Gemeenten werken er in principe wel positief aan mee. Ook hiervoor geldt dat het maatwerktraject de sturing geeft.

Beperkingen die in stand blijven

- De bestaande regels voor milieuzoneringen blijven geldig. Als een gebouw bijvoorbeeld te dicht bij een actief agrarisch bedrijf ligt, kan het zijn dat daar geen woningen of andere gevoelige functies in kunnen komen. Hiermee wordt ook voorkomen dat bestaande bedrijven hinder van het hergebruik kunnen ondervinden.
- Voor bedrijven in de vrijkomende bebouwing geldt dat er categorie 1 en 2 bedrijven kunnen komen, alsmede categorie 3.1 bedrijven indien deze gelieerd zijn aan het buitengebied en voor zover deze bedrijven qua milieueffect vergelijkbaar zijn met categorie 2. Voor alle bedrijven geldt dat ze (via het maatwerkproces) moeten bijdragen aan de kwaliteit van het gebied en de speerpunten uit de visie. Zo is bijvoorbeeld structureel vrachtverkeer (meer dan een vrachtwagenbeweging per dag) ongewenst. Enerzijds om storende invloeden op natuur en milieu voorkomen en

anderzijds vanwege de hinder voor recreatief gebruik.

- Er mag alleen detailhandel met een duidelijk verband met het landelijk gebied komen. Het is gewenst te sturen op detailhandel, omdat dit een cruciale functie voor onze dorpskernen is.

De vergunningsvrije ruimte die bestemmingsplannen voor de bouw van bijgebouwen geven moet worden opgeteld bij het voorgestelde plan. De 3000 m³ is dus inclusief de vergunningsvrije ruimte. We willen met dit beleid namelijk geen extra versterking oproepen.

Proportioneel

De herontwikkeling moet proportioneel zijn. Er zijn voorbeelden waar de algemene regels die we hier voorstellen de bouw van 20 woningen in een landelijke 'lintbebouwing' mogelijk zouden maken. In dergelijke gevallen, waar de herontwikkeling zich niet 'voegt' in de bestaande situatie, moet de initiatiefnemer een visieontwikkelingstraject opstarten en een integraal plan maken. Daarin speelt ook het verwerven van lokaal draagvlak een belangrijke rol.

Wat hier nieuw aan is, is dat een dergelijk, niet invoegbaar, initiatief (niet groter dan het bestaande volume) in principe positief wordt gehonoreerd.

Deze procedure geldt alleen voor projecten boven de 3000 m³.

Als er een visietraject moet worden doorlopen neemt de raad het uiteindelijke besluit. *De raad kan het project alleen afkeuren als zij op basis van argumenten vindt dat het maatwerktraject niet goed doorlopen is*².

Innovatieproject

De vastgestelde PRS (Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie) biedt ruimte voor ons beleidsvoorstel. Waar ruimtelijke kwaliteit de insteek is zijn er veel mogelijkheden binnen die PRS. Het maatwerktraject is daarom essentieel. In het maatwerktraject wordt onderzocht wat een goede ruimtelijke kwaliteit op een bepaalde plek is. De discussie over VAB's loopt landelijk en het voorstel dat wij hier aangeven is het meest vrije voorstel dat nu bekend is. Wij denken dat ons gebied geschikt is om uit te zoeken wat de effecten van dit voorstel zullen zijn, omdat de omvang beperkt is, terwijl de druk op het gebied juist hoog is. We zullen de effecten van dit voorstel periodiek evalueren om te bekijken of het beleid eventueel bijgesteld moet worden.

Bijdragen aan gebiedsontwikkeling

Binnen het 'residu' zal ook voldoende ruimte zijn om een kwalitatief goede locatie en goede gebouwen te maken. Het maatwerktraject kan echt wat opleveren, er is keuzeruimte. *Wij stellen als beleid dat in principe 1/3 van de grondwaardesprong gebruikt kan worden voor uitgaven voor de kwaliteit in het kader van het maatwerk*³. Het gebied dat meegenomen kan worden in het maatwerk is het gebied waarvandaan de locatie zichtbaar is. Het volledig besteden van het bedrag is niet de doelstelling, het gaat om de kwaliteit die gerealiseerd wordt.

De grondwaardesprong is het resultaat van de volgende berekening:

- *De waarde van de nieuwe ontwikkeling (taxatie voor woningen en commerciële waardering voor andere functies);*

- *Minus: de kosten voor het bouwen van de nieuwe opstallen;*
- *Minus: de kosten voor het bouwrijp maken van de locatie en het aanleggen van de noodzakelijke werken (weg, riool en andere verbindingen);*
- *Minus: de kosten voor het slopen van de oude opstallen (inclusief noodzakelijke saneringen);*
- *Minus: de actuele commerciële waarde van de huidige opstallen op basis van gerealiseerde opbrengsten of, in het geval van woningen, de huidige WOZ-waarde*⁴.

Bestaande functie

De gebouwen hoeven op dit moment geen agrarische functie te hebben, ook gebouwen die een bedrijfsfunctie hebben komen voor dit voorstel in aanmerking. Voor woningen geldt dat een bijgebouw ter grootte van de woning buiten deze regeling wordt gehouden. Dus als een woning 1000 m³ is dan komen alleen de bijgebouwen boven de 1000 m³ in aanmerking voor deze regeling.

Slopfonds

Elders ontstaan momenteel initiatieven om een slopfonds op te richten: de te slopen meters geven een 'recht' om elders wat te bouwen. We denken dat nieuwbouw op een nieuwe plek soms inderdaad beter kan zijn dan de bestaande plek. Maar we verwachten dat het loskoppelen van locaties van sloop en nieuwbouw in de praktijk erg gecompliceerd is en dat mogelijkheden van herontwikkeling onvoorspelbaar zijn. Wij stellen een variant voor op de sloopregeling. Een initiatiefnemer kan een andere locatie meenemen in de inhoudelijke afweging. Vooral voor objecten groter dan 3000 m³ kan dit de kansen vergroten.

² Deze passage maakt geen onderdeel uit van de visie die is vastgesteld door de gemeente Houten en de gemeente Wijk bij Duurstede.

³ Deze passage is niet van toepassing voor de gemeente Wijk bij Duurstede. Voor deze gemeente geldt de volgende tekst: 'Wij stellen als beleid dat er substantieel geïnvesteerd wordt in kwaliteitswinst in het kader van maatwerk.'

⁴ De passage maakt geen onderdeel uit van de visie die is vastgesteld door de gemeente Wijk bij Duurstede.

Het beleid, visie op thema's

4.4 WEGEN EN BEREIKBAARHEID

Wat speelt er?

Grote delen van ons gebied zijn redelijk goed tot goed bereikbaar met de auto. Als we de opgehaalde vraagstukken bekijken dan gaan die vaak over de overlast die verkeer veroorzaakt en minder over de bereikbaarheid. Die overlast is een structuurprobleem in ons gebied. In het zuid-oostelijk deel ontbreekt een hoofdverbinding vanaf Wijk bij Duurstede naar het oosten. De effecten daarvan zijn dat er te veel verkeer zit op de Amerongsewetering en de Rijndijk, dat de N227 door Langbroek en Doorn drukker is dan nodig, en dat op veel andere platelandwegen in dat gebied meer autoverkeer is dan nodig. In het noord-westelijk deel is sprake van veel doorgaand verkeer op de Achterdijk, de N410 en het Oostromsdijkje. Zeker voor de Achterdijk en N410 geldt dat die wegen daarvoor onvoldoende zijn ingericht.

Daardoor is het gebied structureel onveiliger dan zou kunnen en hebben onnodig veel mensen overmatig last van het autoverkeer. Daarnaast is er landbouwverkeer op de platelandswegen en dat mag niet via de hoofdrijbaan van de N229 omdat dat te veel vertraging en onveiligheid zou veroorzaken. Het landbouwverkeer wordt deels gevoed door de agrarische en loonwerkbedrijven, deels door aan- en afvoer naar het bedrijf en deels door het verkeer van het bedrijf zelf. Die laatste component wordt geleidelijk aan groter doordat gronden van bedrijven versnipperd komen te liggen. Dat wordt veroorzaakt door een combinatie van de aankoop van grond van stoppende bedrijven en een stokkende kavelruil.

Voorgaande leidt ertoe dat veel mensen die op de fiets in ons gebied komen het als onveilig ervaren. De meeste verkeersvraagstukken gaan over dit thema. Dat gevoel van onveiligheid is onprettig voor de bezoeker, niet goed voor de doorontwikkeling van het gebied als toeristisch-recreatief gebied en ook niet goed voor het

bevorderen van het fietsend woon-werkverkeer (duurzaamheid en gezondheid).

Technisch zijn er de volgende structurele oplossingsrichtingen:

- Het maken van een nieuwe 80-kilometerweg van Wijk bij Duurstede naar het oosten, waarschijnlijk een verlengde N226;
- Het geschikt maken van de (parallelwegen van) de N229 voor landbouwverkeer, of toch het toestaan van (snel) landbouwverkeer op de N229;
- Het versnellen van de kavelruil;
- Vrijliggende fietspaden.

Visie

Wij willen dat ons gebied bij uitstek een veilige en comfortabele fietsomgeving is. Vanwege de opkomst van de elektrische fiets (die ook nog eens steeds sneller wordt), de vergrijzing waardoor er nog meer vraag is naar recreëren in eigen omgeving, de relatief kleine regionale afstanden, de toenemende aandacht voor gezondheid, de gewenste verduurzaming, de bijzondere positie van 'Newtown Houten' als echte fietsstad met internationale faam, en 'last

but not least' ons speerpunt toerisme en recreatie, moet fietsmobiliteit het beginpunt van het mobiliteitsbeleid zijn.

De veilige fietsomgeving moet worden gerealiseerd zonder de structurele oplossing van een nieuwe 80-kilometerweg van Wijk bij Duurstede naar het oosten. Er is geen maatschappelijk draagvlak voor zo'n weg te vinden. We zullen per wegvak praktische oplossingen voor het fietsveiligheidsvraagstuk moeten vinden. In eerste instantie richten we ons op de Rijndijk, de Amerongerwetering, de Langbroekerdijk en de Achterdijk.

► Bij het onderzoek naar de toekomst van de Rijndijk is meekoppeling met de dijkverbetering een grote kans voor de fietsveiligheid. Wij denken aan een geïntegreerde oplossing waarbij de Rijndijk óók een recreatieboulevard wordt.

Beleid

Wegen met gemengd verkeer willen we nog meer dan nu vanuit de veiligheid van de fietser inrichten. Dat geldt vooral bij wegen met veel auto- en landbouwverkeer die dezelfde rijbaan gebruiken. Dat is niet alleen een risico voor de

fietser, maar doet ook afbreuk aan de recreatieve kwaliteit. Om de fietsveiligheid te verbeteren zijn er twee oplossingsrichtingen: (1) de aanleg van vrijliggende fietspaden, dan wel (2) het sterk terugdringen van het aantal auto's én het terugdringen van de snelheid. Beide maatregelen zijn effectief, maar hebben verschillende kostenplaatjes en verschillende effecten op de bereikbaarheid en economie. Voor het terugdringen van het aantal auto's en het landbouwverkeer zullen we ook technologische mogelijkheden (specifieke en dynamische toegankelijkheid) als oplossingsrichting onderzoeken.

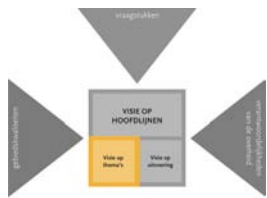
► Welke maatregelen bij welke wegen het meest haalbaar en effectief zijn moeten we nader onderzoeken. Dit gaan we in ieder geval doen bij de Rijndijk, de Amerongerwetering, de Langbroekerdijk en de Achterdijk.

We willen onderzoeken of verbetering van de (parallelbanen van de) N229 inderdaad een significante vermindering van het landbouwverkeer op de plattelandswegen kan opleveren. Kortgeleden is de provincie Utrecht een onderzoek gestart om te kijken of het toch mogelijk is om landbouwverkeer op de N229 toe te laten. We zijn benieuwd naar de uitkomst daarvan. We wijzen de landbouwsector op de noodzaak om de herverkaveling op te pakken. Dit is geen

vrijblijvende opmerking. Het landbouwverkeer legt een grote claim op de wegen en dit is maatschappelijk alleen houdbaar als de sector zelf al het mogelijke doet om de druk te minimaliseren.

Daarnaast willen we onderzoeken of er een systeem van entreepunten naar ons gebied kan komen zodat een deel van de mobiliteit opgevangen kan worden aan de randen, het station Bunnik of de N229.

In maatwerkgesprekken voor toeristisch/recreatieve initiatieven en voor VAB's zullen we de verwachte verkeersproductie meenemen in de afweging. Voor locaties die ver van een grote verbinding liggen zal dit een minpunt opleveren in de afweging.

Het beleid, visie op thema's

4.5 RUIMTELIJKE KWALITEIT EN BELEVING

Wat speelt er?

Er zijn veel zorgen en vragen geformuleerd over ruimtelijke kwaliteit, over beeldkwaliteit in het bijzonder. Van de 250 benoemde vraagstukken gaan er ruim 40 over beeldkwaliteit.

Uit deze vraagstukken blijkt dat de samenleving zeer betrokken is bij dit thema. Mensen zijn gemiddeld genomen behoorlijk tevreden over het landschap van en rondom de Kromme Rijn en willen dat graag zo houden.

Onze analyse is dat de meeste inwoners van onze gemeenten graag kwaliteit willen maken, als zij initiatiefnemer zijn, en dat het effectief zal zijn om die grondhouding uit te bouwen om kwaliteit te realiseren.

Visie

We hebben in de hoofdlijnen in H3 al aangegeven dat we als een van onze speerpunten naar een 'kwaliteitscultuur' voor ons gebied toe willen. Met een 'kwaliteitscultuur' bedoelen we zowel een besef van bestaande kwaliteit als een houding in de samenleving die gericht is op het realiseren van ruimtelijke kwaliteit. Deze cultuur moet gevoed worden door het maatschappelijk debat over ruimtelijke projecten. We willen deze cultuur stimuleren door zelf als gemeenten terug te treden. We stappen af van de eindbeoordeling op beeldkwaliteit door deskundigen bij ontwikkelprojecten en we zullen de wijze waarop de maatschappelijke discussie gevoerd is het zwaarst laten wegen in ons eindbesluit.

► In plaats daarvan faciliteren we een infrastructuur voor het voeren van de maatschappelijke discussie over ruimtelijke beeldkwaliteit bij initiatieven.

Het debat dat we daarmee hopen op te starten moet in het begin nog richting vinden. Er zijn goede voorbeelden nodig om die richting aan te geven en wij verwachten dat deelnemers deze richting zullen vinden. De uitkomst is onzeker, dat hoort bij deze vorm van sociale innovatie en dat moeten we accepteren.

Initiatieven voor gebouwen

Let op: dit voorstel heeft alleen betrekking op de beeldkwaliteit van gebouwen dat wat in het verleden door welstand werd gedaan. De vraag óf ergens een gebouw mag komen is een ander onderwerp. In deze paragraaf hebben we een 'beslisboom' beeldkwaliteit opgenomen die aangeeft welk 'proces' voor beeldkwaliteit wordt voorzien.

Wat gebeurt er als een beeldkwaliteitsdiscussie noodzakelijk is (zie beslisboom beeldkwaliteit op de volgende pagina)?

De initiatiefnemer is verplicht om een realistische fotovisualisatie van dat gebouw in een voldoende ruime (bestaande) context te publiceren. De initiatiefnemer kan een toelichting toevoegen. Het doel is dat daardoor voor iedereen duidelijk is hoe het plan er concreet uit zal zien.

De website biedt vervolgens de ruimte aan iedereen om op het voorstel te reageren. Mensen kunnen hun mening geven en voorstellen doen. De initiatiefnemer moet daarop inhoudelijk reageren.

► De verplichting van de initiatiefnemer is om een inhoudelijke reactie te geven die voor de meeste mensen begrijpelijk is (ze hoeven het er niet mee eens te zijn) en, na sluiting van de

reactietermijn, beargumenteerd aan te geven wat hij/zij uiteindelijk zal gaan doen.

Zoals de beslisboom laat zien zal in het Langbroekerweteringgebied altijd de bijdrage van een deskundige worden gevraagd. Die doet mee aan het debat, de deskundige heeft invloed op het proces en het resultaat via de argumenten die hij of zij aandraagt.

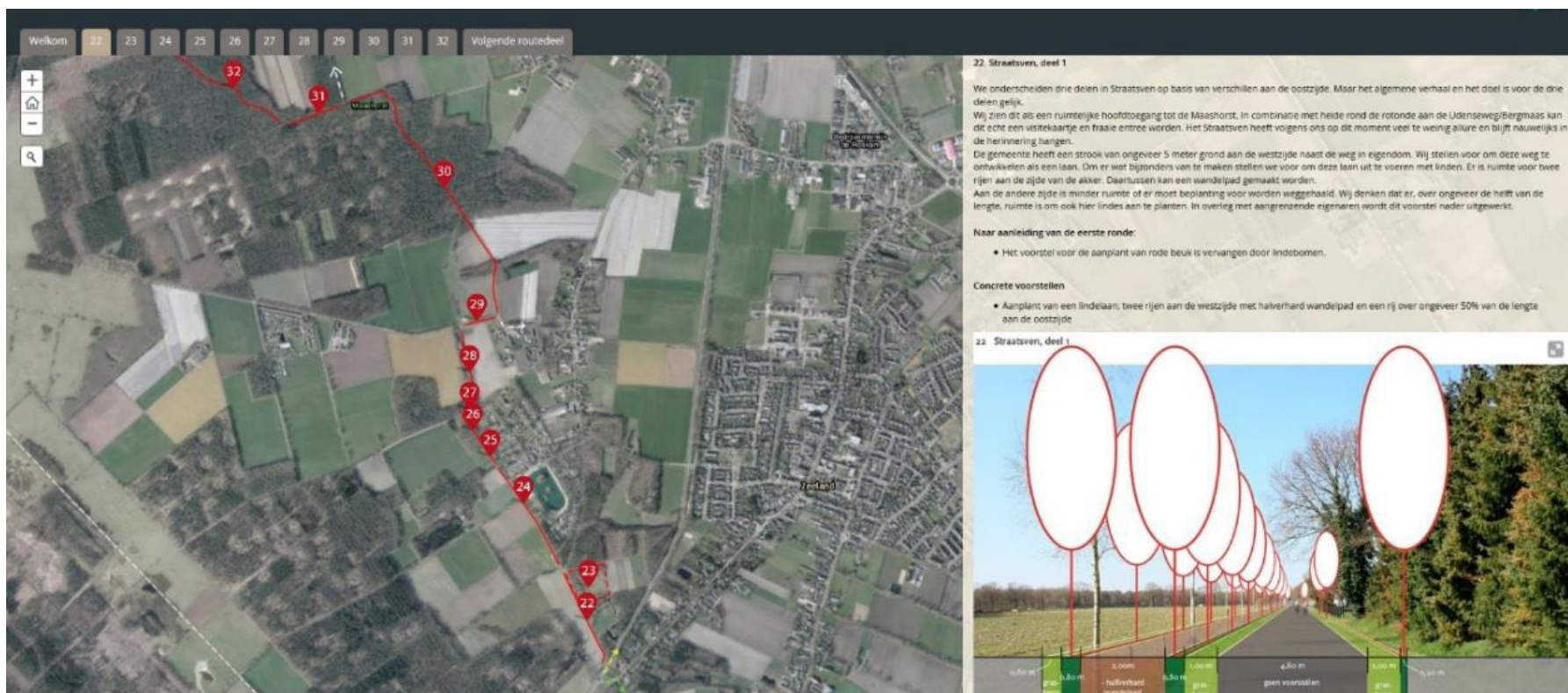
In de maatwerkprocessen wordt op een brede manier naar ruimtelijke kwaliteit gekeken. Het kan zijn dat er soms besloten wordt om een beeldkwaliteitsdiscussie als onderdeel van het maatwerkproces te voeren. Dat wordt per situatie bekeken.

Als overheid beoordelen we (het college van B&W) in het kader van de omgevingsvergunning het verloop van het proces. Daarbij kijken we eerst of het volgens de regels verlopen is. Vervolgens kijken we of er een daadwerkelijk inhoudelijk debat is geweest waar nodig en de initiatiefnemer daar op redelijke wijze aan deelgenomen heeft.

Initiatieven voor landschappelijke inpassing en landschapsverbetering

Iedereen die een voorstel voor landschapsinrichting heeft kan dat voorstel op de site presenteren (het voorstel ingetekend in een foto). Het publiek kan daarop reageren. Dit is geen verplichting voor de burger, maar een mogelijkheid.

► Als overheid gaan wij dit zelf consequent toepassen. Alle concrete landschapsvoorstellen die via ons lopen zullen we hier publiceren en we zullen ruimte voor reactie geven. Wij gaan

Voorbeeld van interactieve plannen via een website

dit ook van andere overheden vragen (provincie, waterschap en SBB).

Op deze manier willen we de discussie over ruimtelijke kwaliteit en dus beeldkwaliteit van het landschap continu voeren.

Goede voorbeelden van gebouwen en van landschappelijke inpassing en landschapsverbetering

► De site zullen we vullen met goede en inspirerende voorbeelden⁵. Het opbouwen van een collectief beeld van goede beeldkwaliteit verhoogt de interesse in die kwaliteit.

Beeldkwaliteit in de omgevingsvergunning, omgevingsplan en welstandsnotitie

Met dit beleid vervallen de welstandsnotities voor het buitengebied.

De regeling die hier wordt voorgesteld zal worden opgenomen in het op te stellen omgevingsplan. Eerder hebben we al aangegeven dat het omgevingsplan alleen wettelijk noodzakelijke elementen zal bevatten voor de onderwerpen die niet binnen onze speerpunten vallen.

Het te voeren beleid

We maken een infrastructuur voor het voeren van maatschappelijk debat.

De infrastructuur wordt gevormd door een onderdeel 'beeldkwaliteit' op een nieuwe gebiedswebsite die door de drie gemeentes beheerd wordt.

Op het deel 'beeldkwaliteit' staan de volgende onderdelen:

- Initiatieven voor gebouwen (al dan niet verplicht, zie de keuzeboom);
- Initiatieven voor landschappelijke inpassingen en landschapsverbetering;
- Goede voorbeelden van gebouwen;
- Goede voorbeelden van landschappelijke inpassingen.

Vormvereisten

De initiatiefnemer moet een duidelijke foto van het gebouw in de context als uitgangspunt nemen. Voor iedere gevel die naar een openbare weg gericht is dient er een foto te zijn en de foto moet ongeveer voor 1/3 het gebouw laten zien (in het midden).

Er moet een afbeelding van de huidige situatie en van de nieuwe situatie worden aangeleverd, in hetzelfde formaat en vanuit hetzelfde standpunt.

De nieuwe situatie moet realistisch verbeeld zijn. Het moet ruimtelijk kloppen, gedetailleerd zijn tot een architectonisch schetsontwerp, de materialen moeten goed herkenbaar zijn en het moet hetzelfde gebouw zijn als waarvoor de omgevingsvergunning is aangevraagd. Voor discussies over gebouwen mag er in de basisvisualisatie geen nieuw opgaand groen in de visualisatie zitten, wel mag bestaand groen dat wordt gehandhaafd aangegeven worden zolang dit groen het beeld van het gebouw niet blokkeert. Het staat de initiatiefnemer vrij om in aanvulling op de basisvisualisatie extra visualisaties te maken waar landschappelijke voorstellen met gebouwde voorstellen gecombineerd worden.

⁵Om een start te maken hebben wij de landschapscoördinator van de gemeenten gevraagd dergelijke voorbeelden aan te dragen. Deze heeft hij ook gepresenteerd en besproken op de gebiedsconferentie. Een impressie is te zien op pagina 74 -75.

Beeldkwaliteitsbeleid

	VAB	Woning	Buiten Langbroekerweteringgebied	Langbroekerweteringgebied		
Aard van het initiatief	Ik wil een VAB verbouwen naar een andere functie (let op grens van 3000 m3)	Ik wil een woning nieuw bouwen of herbouwen, buiten bestemmingsplanruimte	Ik wil een woning (ver)-bouwen/splitsen binnen bestemmingsplanruimte (De woning staat niet op de lijst van beeldbepalende panden)	Ik wil een woning (ver) bouwen/splitsen binnen bestemmingsplanruimte (De woning staat wel op de lijst van beeldbepalende panden)	Ik wil een (rijks)monument verbouwen	
Afwegingskader	Maatwerktraject	Ro-afweging	Geen ro-afweging	Geen ro-afweging	Ro-afweging afhankelijk of het wel of niet past in het BP	
Beeldkwaliteit	Beeldkwaliteitsdiscussie zoals voorgeschreven maakt deel uit van het maatwerktraject	Beeldkwaliteitsdiscussie zoals voorgeschreven	(Vrijwillige) beeldkwaliteitsdiscussie	Beeldkwaliteitsdiscussie zoals voorgeschreven. Deskundige neemt deel aan de discussie	Beeldkwaliteitsdiscussie zoals voorgeschreven. Deskundige neemt deel aan de discussie	
Doorwerking beeldkwaliteit	Resultaten worden meegewogen in het maatwerk				Deskundige (mon.cie/RCE) geeft eindadvies (wettelijke verplichting)	

Voor het Langbroekerweteringgebied wordt altijd een beeldkwaliteitsdiscussie gevraagd en neemt een deskundige deel aan de discussie.

	Recreatiebedrijf	Landbouwbedrijf		Overige bedrijven	
	Ik wil een recreatiebedrijf starten/ uitbreiden (buiten de bp ruimte)	Ik wil een nieuw agrarisch gebouw bouwen binnen het bouwvlak en binnen mijn milieuruimte	Ik wil een nieuw agrarisch gebouw bouwen buiten het bouwvlak en/of buiten mijn milieuruimte	Ik wil een niet-agrarisch bedrijfspand uitbreiden of nieuw bouwen, dat niet binnen de visie past	Ik wil een niet-agrarisch bedrijfspand uitbreiden of nieuw bouwen, dat wel binnen de visie past
	Maatwerktraject	Geen ro-afweging	Maatwerktraject	Kan niet	Maatwerktraject
	Beeldkwaliteitsdiscussie zoals voorgeschreven maakt deel uit van het maatwerktraject	(Vrijwillige) beeldkwaliteitsdiscussie	Beeldkwaliteitsdiscussie zoals voorgeschreven maakt deel uit van het maatwerktraject		Beeldkwaliteitsdiscussie zoals voorgeschreven maakt deel uit van het maatwerktraject
	Resultaten worden meegewogen in het maatwerk		Resultaten worden meegewogen in het maatwerk		Resultaten worden meegewogen in het maatwerk

INTERMEZZO

Impressie van de workshop ‘ruimtelijke kwaliteit’ tijdens de gebiedsconferentie

Gebouwen in het buitengebied

Bij de workshop ‘ruimtelijke kwaliteit’ die tijdens de gebiedsconferentie voor dit project werd gehouden was het de bedoeling dat voorbeelden van gebouwen in de Kromme Rijnstreek ‘gerankt’ werden van een hoge waardering naar een lage waardering. Er waren voorbeelden gezocht in het buitengebied en de deelnemers zijn gevraagd om zelf voorbeelden mee te nemen.

Tijdens het gesprek bleek dat er een aantal kenmerken erg belangrijk zijn voor een hoog gewaardeerd gebouw, zoals de materialen, de helling van het dak, het kleurgebruik en de mate van ‘natuurlijkheid’. Het is moeilijk om het gebouw los te zien van de context, de landschappelijke inpassing is erg belangrijk voor het totale beeld.

Het bleek ook dat er wat eenzijdige voorbeelden waren, er zijn meer goede voorbeelden in het gebied. Ook moet de historie in het gebied niet vergeten worden. Daarnaast mag er meer ingespeeld worden op nieuwe technologieën en mogen er vrijere vormen gebruikt worden zodat er ook meer diversiteit ontstaat.

Hoog gewaardeerde inpassing van een schuur

Hoog gewaardeerde inpassing van een woonhuis

Redelijk gewaardeerde inpassing van een schuur

“Mooi inpasbaar in Langbroekerwetering.”

“Mooie markeringen in het landschap.”

“Je hoeft niet persé het boerderijtype na te bouwen.”

“Ga eens van de gebaande weg af en gebruik vrijere vormen.”

“Moderne schuren zijn sober en effectief, maar wel landschappelijk ingepast.”

“Veel schuurachtige bebouwing geeft een eenzijdig beeld.”

Redelijke waardering

Hoge waardering

Hoge waardering

Redelijke waardering

Redelijke waardering

Lage waardering

Hoog gewaardeerde inpassingen, meegenomen door een deelnemer uit het gebied

Het beleid, visie op thema's **4.6 ENERGIE, WE GAAN OFF-GRID**

Wat speelt er?

Wij zijn een regio waar duurzaamheid en innovatie hoog in het vaandel staan. Toch lukt het ons tot nu toe niet om echt impact te maken met deze twee belangrijke onderwerpen. Uit ervaring weten we dat dit wel zou kunnen. De fietsstructuur van Houten is een wereldwijd bekend voorbeeld.

Visie

Wij willen met ons duurzaamheidsbeleid een echte impact maken en kiezen daarom voor een scherp thema.

► We spreken de ambitie uit om binnen ons gebied een volledig gesloten elektriciteitssysteem te ontwikkelen. Opwekking en gebruik van elektriciteit moeten doorlopend in evenwicht zijn. We gaan 'off-grid'.

Off-grid is in eerste instantie een innovatiedoelstelling, maar wel op een onderwerp (duurzaamheid en energie) dat wij heel belangrijk vinden. De innovatiebehoefte op dit specifieke onderwerp is erg groot. Off-grid levert zinvolle en noodzakelijke innovatie op, trekt veel investeringen aan en zet ons gebied als duurzaam en innovatief gebied op de (wereld)kaart.

Off-grid is een vergaande vorm van energieneutraal. Energieneutraal ben je als de balans tussen duurzame opwekking en consumptie over een heel jaar gemeten op nul staat. Bij off-grid moet die balans het hele jaar door op nul staan en dat kan alleen als je veel bijzondere maatregelen treft.

Voor ons gebied betekent het dat we de maximale ruimte voor alternatieve energie willen bieden. We trekken hiermee ook nieuwe duurzame energiebronnen aan. Wij zien het maatschappelijk debat over de wijze van inpassingen als een

De slimme laadpaal

De slimme laadpalen die onlangs in Lombok werden neergezet zijn een voorbeeld van een technologie die bij een off-grid ambitie hoort. Daar kun je stroom terugleveren aan het net vanuit je autoaccu. Zo buffer je stroom voor de wijk.

vorm van (maatschappelijke) innovatie. Voorstellen met een ruimtelijke functionele impact op het gebied, zoals zonnecelvelden en biovergisting worden onderwerp van een maatwerkproces. We willen er namelijk aan meewerken, maar de bestaande gebiedskwaliteiten moeten wel meewegen in de besluitvorming. Praktisch betekent dit dat bijvoorbeeld zonnecelvelden in het landbouwgebied van de oeverwallen mogelijk is, maar landschappelijk ingepast moet worden. Terwijl dit in het Langbroekerweteringgebied sterk afhangt van de locatie.

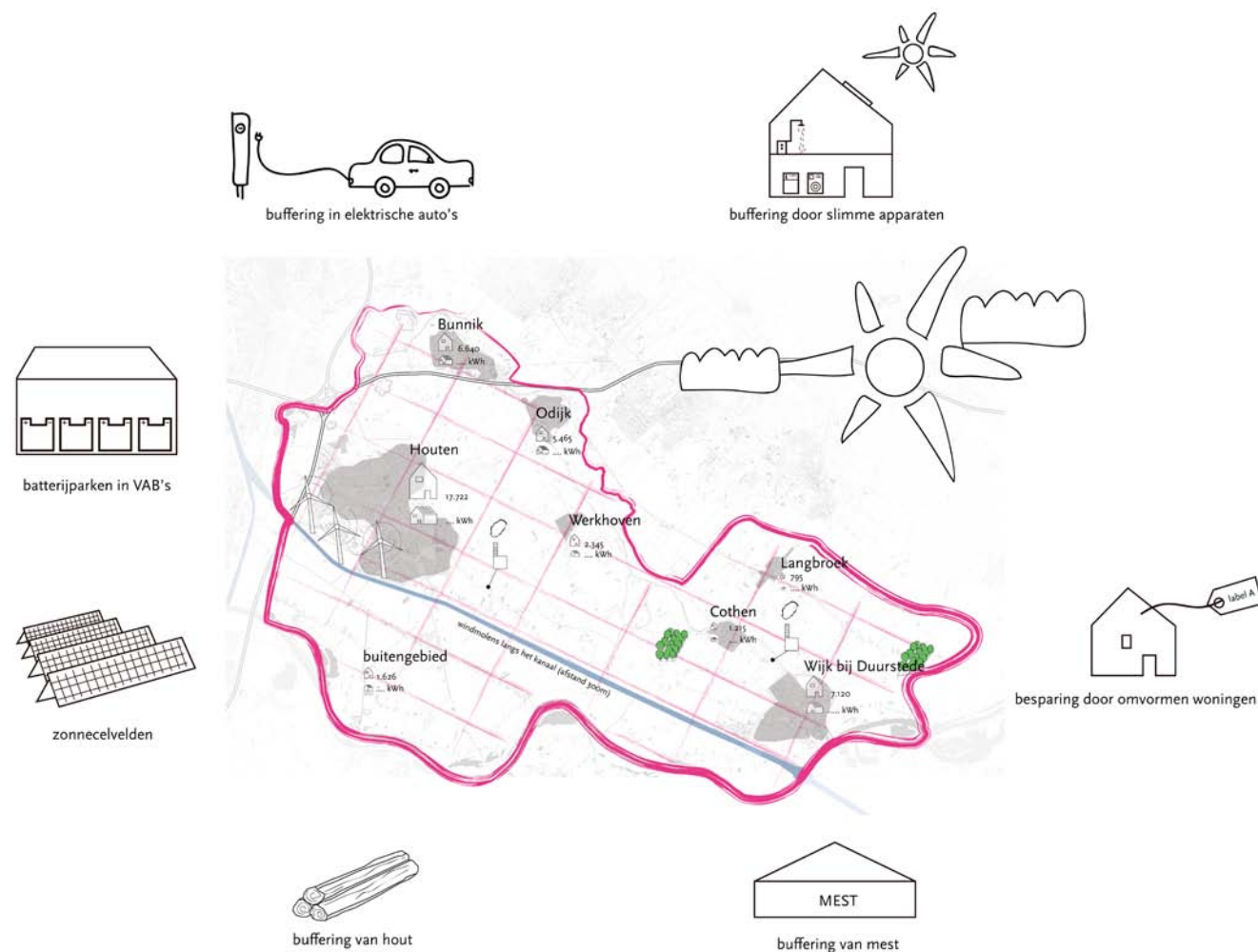
Het te voeren beleid

► We willen hierin zelf, als gemeenten, de regie voeren omdat er veel thema's inzitten die de samenleving direct raken. Maar gelijktijdig is het cruciaal dat er andere partijen instappen die veel uitvoeringsverantwoordelijkheid naar zich toetrekken.

We nemen 2017 en 2018 als een proefperiode, aan het eind daarvan beoordelen we of de voortgang zo sterk is dat we inderdaad kunnen verwachten zichtbare beweging te krijgen.

Windmolens

De kans is groot (het moet nog onderzocht worden) dat het einddoel van off-grid alleen gehaald kan worden met nieuwe windmolens. Dit is een controversieel onderwerp in het gebied. Windmolens zijn voor ons niet doorslaggevend voor de off-grid ambitie. Op weg naar het einddoel kunnen vele andere zinvolle stappen genomen worden.

Een verbeelding voor Kromme Rijn

We hebben een eerste discussiebeeld opgesteld van een off-grid Kromme Rijn voor elektriciteit. Omdat ten aanzien van de plaatsing van windmolens andere processen hebben gelopen in het gebied en daar veel controverse over is, hebben we geen nieuwe windmolens in dit beeld opgenomen. Dit betekent niet dat nieuwe windmolens op voorhand uitgesloten zijn. Wel dat we hier zorgvuldige afwegingen in willen maken.

In het beeld zijn de volgende onderdelen opgenomen:

Energieopwekking:

- Zonnecellen op gebouwen met een dak dat groter is dan 200 m²;
- Zonnecellen op alle zuiddaken in de steden en dorpen;
- Zonnecelvelden;

- Biogasinstallaties met elektriciteitsopwekking die draaien op mest van veehouderijen. Kan ingezet worden als er weinig wind of zon is;
- Een houtcentrale die draait op hout van de boomgaarden, de hakhoutgebieden en de populierenbossen in het gebied. Kan ingezet worden als er weinig wind of zon is.

Buffering:

- Buffering in de woningen door het gebruik van slimme apparaten (die zich aanpassen aan de stroomprijs);
- Buffering in 'batterijparken' (Yunicos) in VAB's bijvoorbeeld;
- Buffering in elektrische auto's;
- Buffering door 'opsparring' van hout en mest.

Systeemvoorstellen:

- De aanleg van een smart-grid (een energienetwerk waar meet- en regelsystemen aan toegevoegd zijn);

- Slimme laadpalen;
- De koppeling van powermatcher (een technologie die vraag en aanbod regelt).
- Om dit beeld aan te scherpen willen we het potentieel van het Kromme Rijngebied voor bestaande en innovatieve duurzame energietechnieken in kaart laten brengen. De gezamenlijke Kromme Rijn gemeenten zijn interessant voor een dergelijk onderzoek. Dit omdat het gebied een combinatie is van landelijk en stedelijk gebied en het de juiste opschalingsmaat heeft. Technologie kan hier getest worden. TNO is inmiddels bezig met een onderzoek dat meer inzicht zal geven in de energiebalans in ons gebied. Daarmee krijgen we meer grip op de omvang van de voorzieningen die nodig zijn voor dit voorstel.

Het beleid, visie op thema's 4.7 GEZONDHEID

Wat speelt er?

De omgevingswet zal aandacht voor gezondheid verplicht stellen voor het omgevingsplan. Dit is een nieuw planaspect dat onderdeel zal gaan worden van afwegingen voor het beleid in de fysieke leefomgeving. En daarom willen we in deze omgevingsvisie daar enige sturing op geven.

“Gezondheid is meer dan het ontbreken van ziekte of andere lichamelijke gebreken. Gezondheid is het vermogen zich aan te passen en een eigen regie te voeren in het licht van de fysieke emotionele en sociale uitdagingen van het leven”.

Nationaal zijn er twee ambities voor gezondheid: iedereen in 2020 twee extra gezonde levensjaren (VWS/RIVM) en op de langere termijn een verwaarloosbaar klein negatief gezondheidseffect vanuit de leefomgeving (stas Milieu). Veel is wettelijk geregeld. Voor de bovenwettelijke doelen hebben we als gemeenten vooral doelen voor meer beweging en een schoon milieu, de GGD voegt daar het psychische aspect van ‘grip op je leven’ aan toe.

De omgevingsvisie pakt de gebiedsvraagstukken aan zoals ze in het proces met de samenleving naar voren gekomen zijn en groepeerde ze naar thema's. Niet de ‘vakgebieden’ zijn de insteek, maar de vraagstukken zelf. We gaan dus geen ‘gezondheidsbeleid’ voeren in de omgevingsvisie, net zo min als ‘natuurbeleid’ of ‘waterbeleid’. Het gaat om de vraag op welke wijze het aspect gezondheid is opgenomen in de visie en hoe het een doorwerking kan krijgen bij de toepassing ervan.

Visie

Wij vinden de introductie van het aspect gezondheid een waardevolle toevoeging aan het omgevingsbeleid. In onze voorstellen is ‘ge-

zondheid’ veelal geïntegreerd. Denk daarbij aan de milieu en duurzaamheidsdoelen, bewegingsdoelen en participatiedoelen in deze visie.

Wij vinden dat de gezondheidsdoelstelling de balans in keuzes voor de inrichting en toekomst van gebieden moet beïnvloeden.

Wij willen de volgende verschuivingen in de keuzes.

Een belangrijke verschuiving is er bij milieuaspecten. Op dit moment is verontreiniging (water en luchtkwaliteit) of verstoring (geluid en licht) genormeerd: als het slechter dan de norm is moet het beter, als het conform of beter dan de norm is hoeft er niets te veranderen. Vanuit de doelstelling om een ‘verwaarloosbaar klein negatief gezondheidseffect vanuit de leefomgeving’ te hebben is de norm niet goed genoeg, en is er altijd een reden om minder verontreiniging en verstoring te maken.

Om deze verbetering te kunnen wegen ten opzicht van andere belangen is het cruciaal dat er een beoordelingskader is. Het concreetste voorbeeld van een dergelijk beoordelingskader zijn ‘gezondheidskundige streefwaarden’. De GGD in Gelderland heeft daarvan een voorbeeld gemaakt (Gelderse Gezondheidswijzer. Quicksan gezonde leefomgeving Factsheets november 2016).

Wettelijke normen zijn geen garantie dat er geen gezondheidseffecten meer zullen zijn. Meestal is een milieunorm een compromis tussen haalbaarheid van de norm en het voorkomen van (al te) negatieve gevolgen. Bovendien is in wettelijke normen geen

rekening gehouden met stapeling van milieueffecten. Bewoners kunnen overlast ervaren van het verkeer op een drukke weg, maar ook van geurhinder en fijnstofemissies van een nabijgelegen agrarisch bedrijf. Afzonderlijk zullen deze emissies voldoen aan wettelijke normen, maar door de stapeling van deze verschillende vormen van milieuhinder is de kans op gezondheidseffecten groter.

Een ander belangrijk aspect dat speelt is de balans tussen veranderingsgerichtheid van deze visie enerzijds en de zekerheid van de huidige situatie anderzijds. Deze visie straalt een sterke veranderingsgerichtheid uit en zoekt naar handelingsruimte voor de mensen in het gebied. Dit is goed voor de gezondheid, want het geeft mensen grip op hun leven. Verandering betekent voor anderen soms onzekerheid over hun omgeving en dat is niet goed voor de gezondheid. Om deze reden moeten er vol-

doende zekerheden blijven. Als er structureel maatschappelijke onrust zou ontstaan door een van de voorstellen (wat we niet verwachten) dan moet het beleid bijgesteld worden.

Een derde aspect betreft de bewegingsdoelen. Uit onderzoek van enkele jaren geleden, naar het gebruik van het buitengebied door de stedelijke bewoners in de regio Utrecht, bleken twee opvallende zaken:

- motieven om naar buiten te gaan zijn veel socialer dan we soms denken;
- bepaalde groepen komen bijna niet in het buitengebied, vooral jongeren en allochtonen.

Om bewegingsdoelstellingen te halen moeten recreatieve voorzieningen aansluiten bij deze behoeften en groepen. Dit inzicht zal de keuze voor de juiste uitwerking van recreatieprojecten moeten beïnvloeden. Als wij bijvoorbeeld de aanleg van een droneracebaan in een bos in ons gebied eerder maar niets vonden, denken we daar nu misschien anders over. Want het is een manier om een grote groep bewegingsarme personen naar buiten te krijgen.

Op basis van onze eerste ervaring met het aspect gezondheid in een integrale beleidsomgeving (deze omgevingsvisie) constateren we dat we behoefte hebben aan de volgende specialistische advieskennis:

- Breed gedragen, meetbare, en begrijpelijke gezondheidkundige streefwaarden op alle terreinen die gezondheid betreffen. Daarmee ontstaat er een gezondheidskader dat bruikbaar is in integrale afwegingen. 'En passant' wordt dan ook aantoonbaar aangegeven waar gezondheidswinst te halen is en groeit de bewustwording over gezondheid;
- Praktische, al gerealiseerde, voorbeelden van het gezonde alternatief in de fysieke leefomgeving voor iets dat nu minder gezond is.

Asbest

In ons gebied zijn er nog veel asbestdaken op schuren. In 2024 moeten deze wettelijk verdwenen zijn, al gaat de vervanging langzaam. In de tussentijd verweren de platen, waardoor er asbest in het milieu vrijkomt. Vanaf begin 2016 is er een rijkssubsidie beschikbaar voor het verwijderen van asbest, maar deze bevat een plafond van 10 miljoen per jaar.

► Wij willen de verwijdering van asbest versnellen. Niet-subsidiabele verwijdering kan tot en met 2020 worden ingebracht in het maatwerkgesprek. Daarna komt de verplichtingsdatum zo dichtbij dat een dergelijke wijze van financiering niet meer verantwoord is. Daarnaast willen we de meekoppelmogelijkheden van asbestverwijdering en de aanleg van zonnecellen stimuleren. Daarom zullen we de kosten voor een inventarisatierapport voor asbestverwijdering op ons nemen als er bij de vervanging van het dak substantieel (ten minste de helft van oppervlak) zonnecellen worden aangelegd.

Wij zullen de provincie voorstellen om, voor leveringen die buiten het subsidieplafond liggen, tot en met 2020 geen stortkosten te rekenen. Zelf zullen we voor deze aanvragen (dus buiten het subsidieplafond) geen financiële vergoeding voor de vergunning vragen.

Gewasbescherming en ruimtelijke ordening

Vanuit de samenleving ligt er een vraag om concreet grip te krijgen op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de landbouw en de mogelijke risico's daarvan voor de omgeving. Er is 1000 ha fruitteelt in het gebied en de sector geeft aan dat het goed zou zijn als er een structurele oplossing komt voor het samengaan van de verschillende functies in ons gebied. Vanuit de gezondheidsdoelstellingen is een prestatie die 'beter dan de norm is' nastrevenswaardig en in de praktijk haalbaar. Bijvoorbeeld door het versneld invoeren van driftbeperkende spuittechnieken, ook als die wettelijk (nog) niet zijn voorgeschreven.

► We geven als suggestie naar de sector aan dat er wellicht technologische manieren zijn om dit vraagstuk aan te pakken. Dat zou dan een combinatie kunnen zijn van een ontwikkeling van:

- *Precisiebestrijding (technisch, [bijvoorbeeld de genoemde driftbeperkende spuittechnieken], programmatisch, chemisch en biologisch);*
- *Aanbrengen meetnetwerk om verontreiniging te meten;*
- *Gebiedsdashboard dat alle gegevens transparant presenteert.*

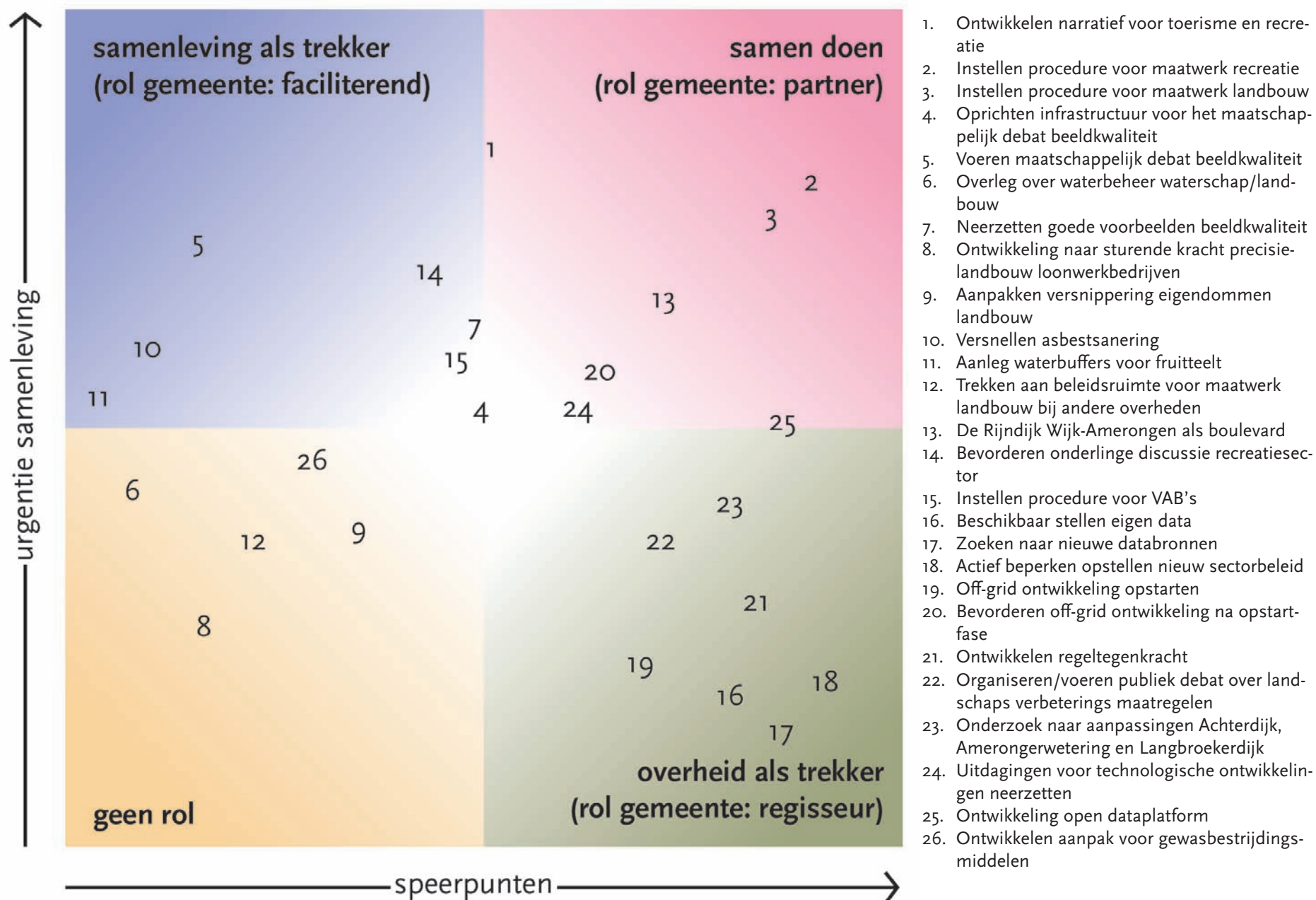
Hoofdstuk 5 Visie op de uitvoering

Visie op de uitvoering

5.1 ROLLEN EN ORGANISATIE VAN DE UITVOERING

Rollenkwadrant; voor de voorstellen uit deze omgevingsvisie zien we bovenstaande verdeling van rollen

Samenleving	Overheid	Rol van de overheid
hoge urgentie	belangrijk voor doelen	partner
hoge urgentie	niet belangrijk voor doelen	facilitator
lage urgentie	belangrijk voor doelen	regisseur
lage urgentie	niet belangrijk voor doelen	geen rol

Tabel met urgentie, doelen en rol van de overheid

Inleiding

Deze visie zal op een genuanceerde manier worden uitgevoerd. Er zijn allerlei verschillende doorwerkingen. Denk bijvoorbeeld aan het vormgeven van de relatie samenleving-overheid (wie doet wat), de uitwerking van de procesafspraken voor maatwerk, de acties die we zelf als overheid ondernemen en de structurele inzet van technologie waarmee vraagstukken opgelost kunnen worden.

In dit hoofdstuk bespreken we in paragraaf 5.1 de verschillende rollen die we zullen innemen en de organisatie van de uitvoering. In 5.2 beschrijven we de wijze waarop we het maatwerk zullen vormgeven. Daarna zijn er twee paragrafen die over onze eigen processen gaan, maar die wel zichtbaar zullen zijn in het publieke domein. Paragraaf 5.3 over het maken van beleid en paragraaf 5.4 over onze activiteiten om minder regels te maken. We sluiten in paragraaf 5.5 af met een visie op de inzet van technologie en de verwachting van innovatie. “Morgen kunnen we zaken anders aanpakken dan vandaag”, dienen we niet te vergeten.

Rollen en organisatie van de uitvoering

Rolverdeling

Deze omgevingsvisie zien wij onszelf, als gemeenten, als één van de actoren in de samenleving, niet als de centrale actor. Bij dat beeld van onze positie hoort een genuanceerde invulling van de rol die we innemen, we hebben immers geen algemene centrale rol. Om grip te krijgen

op de verschillende rollen die bij verschillende projecten en beleidsvoorstellen horen, onderscheiden we vier posities, vier rollen, die we kunnen innemen.

Die rollen zijn gebaseerd op twee vragen:

- In hoeverre sluit het project, het beleid, aan op onze eigen doelen, verwoord in de speerpunten van ons beleid?
- In hoeverre is er een urgentie in de samenleving die tot uiting komt in betrokkenheid, organisatiekracht en slagkracht in die samenleving?

Binnen die verhoudingen onderscheiden we vier kwadranten, gebaseerd op twee assen. Hierin zijn de voorstellen te zien uit deze omgevingsvisie (zie afbeelding hiernaast).

Gezamenlijke uitvoering

Wij gaan de uitvoering van deze omgevingsvisie gezamenlijk oppakken.

Er komt een gezamenlijk team dat de maatwerkgesprekken voor recreatie-en landbouwinitiatieven organiseert en uitvoert. Omdat we dit met drie gemeenten samen gaan uitvoeren verwachten we dat er al snel een op ontwikkeling gericht netwerk zal ontstaan van initiatiefnemers, hun adviseurs, de gemeentelijke overheid en, naar we hopen, ook andere overheden als waterschap en provincie. Voor de landbouw versterken we dit door ook O-gen, met haar netwerk, daarin op te nemen.

Ook het opzetten van de infrastructuur voor

‘beelddiscussie’ zullen we gezamenlijk uitvoeren en begeleiden.

De gezamenlijke uitvoering zal in ieder geval afstemming, maar liefst ook synchronisatie, van ander beleid voor het buitengebied nodig maken. Neem als voorbeeld huisvestingsbeleid. In alle drie de gemeenten zal wonen in groeps- woningen op vrijkomende agrarische gebouwen mogelijk worden.

Voor maatwerk maken we alle drie de beweging van ‘toelatingsplanologie’ naar ‘uitnodigingsplanologie’. In maatwerkgesprekken zijn we in eerste instantie meedenker en partner, het creëren van mogelijkheden is ons primaire proces, en zien toetsing als terugvaloptie. Dit vraagt een andere manier van werken, zowel van initiatiefnemer en van ons. In paragraaf 5.2 (de toepassing van maatwerk) is dit verder uitgewerkt.

Visie op de uitvoering

5.2 DE TOEPASSING VAN MAATWERK

Hoe gaan we maatwerk toepassen?

Wij zien het maatwerkproces als een gezamenlijk ontwikkelproces van initiatiefnemer en overheid. De rol van beiden is om het initiatief zo goed mogelijk te maken en begrip te hebben voor elkaars verantwoordelijkheden. Met die houding is een maatwerkproces vruchtbaar. We kiezen voor een systematiek met vormvereisten en inhoudelijke afweging. De vormvereisten bieden zekerheid en gelijkheid, de inhoudelijke afweging maakt specifieke keuzes mogelijk.

Hoe werkt het?

Uitgangspunt van maatwerk is dat het totale initiatief een duidelijke positieve bijdrage levert aan ons gebied. Om te voorkomen dat het initiatief op een of enkele regels strand, terwijl het als geheel wel positief is, kunnen er per deelaspect 'punten vergaard' worden. Om het maatwerkgesprek te voeren wordt er eerst een agenda opgesteld. Die agenda volgt uit de regels van stap 2 van deze paragraaf. Initiatiefnemer en gemeente gaan over de hele agenda met elkaar in gesprek en proberen op elk agendapunt een zo goed mogelijk resultaat te halen. Aan het eind wordt er een balans op-

gemaakt en is er een puntenscore. Er zijn twee faalmogelijkheden in het maatwerkproces:

- Initiatiefnemer en gemeenten moeten met een opbouwende en open instelling in het gesprek zitten. Ideeën en voorstellen moeten serieus worden opgepakt. Als dit proces niet goed verloopt stopt de samenwerking;
- Het kan zijn dat het eindresultaat niet voldoende positief te maken is. Om deze reden loont het om een of enkele keren in het maatwerkproces al eens een balans te maken om te bezien hoe kansrijk het initiatief is.

De stappen

Stap 1: intake

De initiatiefnemer bespreekt met de gemeente het voornemen om een initiatief te gaan uitvoeren. In deze oriëntatie zitten de volgende onderdelen.

De eerste vraag die moet worden beantwoord is, of het een project is dat binnen de bestaande bestemmingen kan worden uitgevoerd. Vervolgens wordt bepaald of het binnen deze opties past:

- Een duurzaam/innovatief voorstel voor

ontwikkeling in de landbouw of gerelateerd hieraan (bijvoorbeeld loonwerker);

- Een toeristisch recreatief voorstel;
- De herontwikkeling van een VAB-locatie langs 'spoor 2' (dus niet binnen de regels van de bestaande ruimte voor ruimte regeling);
- Een project in het kader van de off-grid doelstellingen.

In deze stap wordt ook bepaald:

- In welke gebiedszone het project ligt;
- Wat het beïnvloedingsgebied van het initiatief is (dit bepaalt wat het onderzoeksgebied is).

Het opstellen van de agenda

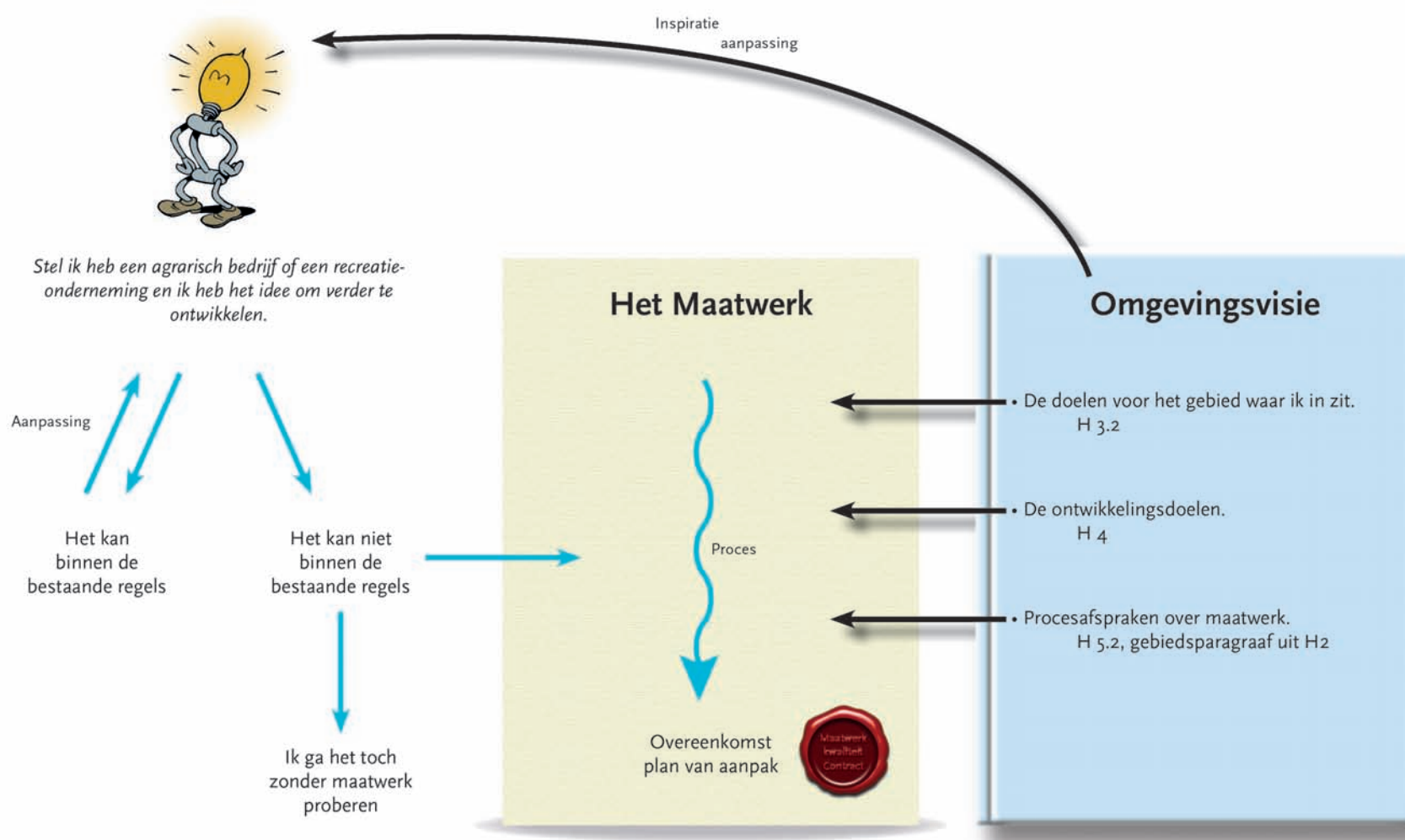
De initiatiefnemer stelt, op basis van zijn of haar beeld van het initiatief én deze omgevingsvisie, een agenda op. Deze bestaat uit als eerste uit de gebiedskwaliteiten die beschermd moeten worden, beschreven in H3. Daarnaast uit de thema's die direct relevant zijn voor het initiatief (H4) en uit thema's die de initiatiefnemer inspireren (H4). Deze agenda wordt aan de gemeente voorgelegd.

Er wordt een klankbordgroep van maatschappelijke groepen gevormd die in deze fase hun visie op de agenda kunnen geven. Zij kunnen onderwerpen aandragen, soms misschien heel specifiek voor de locatie, waarvan ze denken dat die belangrijk zijn of kunnen worden. Ook kunnen de groepen op dit punt in het proces relevante gegevens aandragen.

Het uitvoerend kwaliteitsbeleid zoals landschapsontwikkelingsplan en de kwaliteitsatlas Provincie is een goede bron voor informatie over de kwaliteiten van de locatie. Zoals we ook in H2 al aangegeven hebben is deze omgevingsvisie sturend als het gaat om gebiedsdoelen en de waardering van de kwaliteiten.

	Voorzichtig omgaan met waarden	Ontwikkelen
De bestaande gebiedskwaliteiten uit hoofdstuk 2.3	De mate van behoud van gebiedskwaliteiten	De mate van versterking van bestaande gebiedskwaliteiten (zie suggesties voor verbetering op de volgende pagina's)
De gewenste ontwikkelingsrichting, zoals geschetst in de visie H3 en H4		De mate waarin een initiatief aansluit bij de gewenste ontwikkelingsrichting

Het maatwerk voor ontwikkelingen

Stap 2: het maatwerkproces

De initiatiefnemer maakt een voorstel op basis van de agenda. Dat voorstel wordt bij de gemeente ingediend en deze bekijkt eerst of het compleet is. Als alle onderdelen er zijn kan het proces beginnen. De initiatiefnemer en de gemeente gaan met elkaar inhoudelijk in gesprek over de agenda. Wat wordt er besproken?

- De mate waarin het initiatief ingrijpt op de gebiedskwaliteiten van dat gebied. Dit moet per kwaliteit worden behandeld conform de agenda;
- De voorstellen voor versterking van gebiedskwaliteiten. Daarbij kan de initiatiefnemer inspiratie opdoen uit de lijst van dit hoofdstuk of zelf voorstellen doen;
- De wijze waarop het initiatief inspeelt en aansluit op de gewenste ontwikkelingsrichting per gebied van H3;

- De ontwikkelingsvoorstellen van H4 die direct relevant zijn voor het initiatief (dus een landbouwvoorstel voor het landbouwhoofdstuk en een toeristisch-recreatief voorstel voor het recreatievoorstel);
- Daarnaast kan de initiatiefnemer extra 'punten verzamelen' door in te spelen op voorstellen die elders in H4 staan.

Stap 3: de conclusie

Tijdens het maatwerkproces ontstaat er een beeld van de 'score' van het initiatief op de verschillende aspecten. Het maatwerkproces gaat door totdat partijen geen zinvolle verbeteringen meer kunnen bedenken. Dan wordt het resultaat samengevat op een scorekaart. Om afwegingen mogelijk te maken gaan we de resultaten van het initiatief globaal meten. Is het een 'normaal' resultaat, beter dan normaal

of slechter dan normaal? De beoordeling 'beter dan normaal' of 'slechter dan normaal' moet significant zijn waardoor het oordeel niet ter discussie staat. Het afwegingsproces is het toekennen van gewichten aan de verschillende onderdelen. Het is de verantwoordelijkheid van het bestuur om deze afweging te maken. Het is uiteindelijk ook het bestuur dat bepaalt of een initiatief kan worden uitgevoerd.

We wijzen er hier met klem op dat het zwaarste gewicht zal worden gegeven aan de onderwerpen die in deze visie het belangrijkste worden gevonden. Als een initiatiefnemer bijvoorbeeld een omvangrijk natuurvoorstel in het landbouwgebied van de oeverwallen doet dan zal dat niet snel veel 'punten' opleveren, terwijl zo'n voorstel in het Langbroekerweteringgebied wél punten zou opleveren. In het landbouwgebied van de oeverwallen kun je beter een bijzondere

Een voorbeeldproject

Een recreatieproject in de landgoederenzone van de Langbroekerwetering bijvoorbeeld moet dus reageren (onderzoek, opgave, voorstel) op de (alle) kwaliteiten van de lijst van dat gebied. Daarnaast moet het aangeven op welke manier het past bij de ‘mix van functies’, (H3) en aangeven hoe het aansluit bij het verhaal van de Kromme Rijn, auto’s op de plattelandswegen vermindert en fietsverkeer bevordert en gezondheid bevordert (H4). Ieder onderdeel moet logisch, begrijpelijk en voorstelbaar zijn. In het geval van dit deelgebied is er voor een wat groter initiatief vrij veel aan de hand en is er onderzoek nodig naar cultuurhistorie, natuur, milieu en misschien water. Uiteindelijk ligt de beslissing bij het gemeentebestuur om te bepalen of een project van voldoende kwaliteit is om het door de initiatiefnemer uit te (laten) voeren.

voorziening voorstellen met een goede landschappelijke inrichting.

Openbaarheid voor een lerende omgeving

Alle maatwerkprocessen worden gepubliceerd. Nieuwe initiatiefnemers kunnen de inzichten van het afgeronde proces gebruiken voor hun eigen initiatief. Omdat de agenda een vaste hoofdvorm heeft is dat ook snel te doorgronden. We verwachten dat hierdoor geleidelijk aan steeds meer eenduidigheid en snelheid ontstaat.

Niet meer onderzoek dan nodig, het beïnvloedingsgebied

Deze omgevingsvisie beschrijft landschappelijke, cultuurhistorische en natuurwaarden op een globale en geïntegreerde manier. De initiatiefnemer moet zich ervan bewust zijn dat daar hele werelden van kennis en keuzes achter liggen. Bij een groot initiatief, of een initiatief op een bijzondere plek, is daar specialistische kennis bij nodig.

Om te voorkomen dat een initiatief te zwaar

met onderzoek wordt belast stellen we een relatieve onderzoeksmethode voor waarbij de omvang van het initiatief stuurt op de reikwijdte van het onderzoek. Het feitelijke initiatief is het beginpunt van denken, al is het een initiatief voor een gebouw, een (huis)kavel of tuin, een perceel of een gebied. Er zijn drie schaalniveaus die betrokken moeten worden:

- Het initiatief zelf;
- De directe omgeving van het initiatief;
- Het gebied waar het initiatief deel van uitmaakt.

Een onderzoek voor een initiatief voor een gebouw moet dus het gebouw zelf bevatten, de tuin of het bouwvlak waar het op ligt (de directe omgeving) en het gebied rond het gebouw waarvandaan het zichtbaar is. En zo schaalt het steeds op bij een groter initiatief.

Milieuaspecten in de afweging

Voor de meeste deelgebieden worden milieuaspecten niet apart genoemd in het overzicht van kwaliteiten. De reden is dat we ons vooral

willen richten op de milieuaspecten die doorwerken op het gebruik en de kwaliteiten van de gebieden. Niet ieder milieuaspect is overal even belangrijk. Als een lagere ammoniakdepositie in een essenhakhoutperceel een zichtbaar betere natuurkwaliteit oplevert, dan vinden we dat belangrijker dan een lagere ammoniakdepositie ergens in het midden van landbouwgebied van de oeverwallen.

Milieuaspecten die voor gebieden belangrijk zijn zullen volwaardig meetellen in het maatwerkgesprek en de uiteindelijke afweging.

Water in de afweging

Water is geïntegreerd in deze omgevingsvisie en expliciet opgenomen in de lijst van kwaliteiten. Het werkt dus volwaardig door in de afweging.

Leidraad waarden behouden en versterken

In H2 hebben we een overzicht gegeven van de kwaliteiten van ons gebied. In de tabel op de pagina hiernaast geven we aan hoe deze waarden doorwerken op behoud enerzijds en versterking anderzijds.

Doel

Een maatwerkinitiatief moet bijdragen aan het totaal van gebiedskwaliteiten en gebiedsdoelen.

Ieder intiatief is een gebiedsontwikkeling

In de krachtsbijeenkomst over kwaliteiten werd voorgesteld, en wij ondersteunen dit voorstel, om ieder initiatief te beschouwen als een (kleine) gebiedsontwikkeling. Het idee achter dit voorstel is dat een initiatief als een ontwerpopgave moet worden gezien en niet als een afwegingsvraag. In een ontwerpproces is het streven om alle aspecten die van belang zijn in samenhang te verbeteren door creatieve stappen te nemen.

Kromme Rijn

Algemeen (bestaande waarden)	Te behouden	Voorbeelden van verbetering, ter inspiratie
Landschapselementen in de weilanden rondom de Kromme Rijn. In het bijzonder rijen met knotwilgen en sloten met rietkragen.		
De loop van de Kromme Rijn	Zichtbaarheid van de kronkelige loop	Weghalen van niet natuurlijke visuele blokkades
Oude meanderbochten (tussen Cothen en Werkhoven, bij Werkhoven en in Odijk)	Herkenbaarheid als oude loop	Verbreiden van de oude loop en aansluiten van die loop
Historisch dorpshart aan de rivier	Afreesbaarheid van de oorspronkelijke ligging van de dorpen aan de rivier	Openstelling oevers en inrichting oevers. Vernieuwbouw die naar de rivier gericht is.
Interactie met de N229	Raakpunten Kromme Rijn en N229	Transparante balustrades en toegangen maken. De ruimtelijk/functionele relatie met de N229 verbeteren. Extra parkeren voor auto's en fietsers.
Hoogteverschillen (oeverwallen)	Zichtbaarheid van de oeverwallen	Terugdraaien egalisaties
Natuurlijk karakter van de oever	Onbeschoeide plekken	Natuurlijke oevers maken
Beverweerd en Rhijnestein (locatie van Scherpenburg)		Verdere openstellingen. Terreininrichting naar rivier verder ontwikkelen.

Natuurlijke oeeverzone als ontwikkeling van kwaliteit

Landbouwgebied van de oeverwallen, inclusief Nieuwe Hollandse Waterlinie

Algemeen (bestaande waarden)	Specifiek	Voorbeelden van verbetering, ter inspiratie
Boomgaarden	Hoogstam (?) en modern	Meer variatie
Grote open ruimtes	Landelijk gebiedssfeer	Landschappelijke ontwikkeling erven. Landschappelijk inpassen en verzachten lelijke gebouwen. Landschappelijke afscherming onaantrekkelijke teelten.
Zichtbare onderdelen van de waterlinie	Fort Vechten en de sluis	Vrijhouden/vrijmaken van de schootsvelden
Bochtige wegen		Gericht plaatsen van boombeplanting
Relicten Limes	Fort Feccio	Zichtbaar/ beleefbaar maken maken relict
Landgoederenreeks op de westrand van het oeverwallengebied	De Wickenburg en Heemstede, locaties van Ten Goye, Schonauwen en Wulven	Herontwikkeling lege kasteellocaties
Natuurlijke waterlopen	Restanten van oude rivierlopen	Gebruik van wateren voor waterbuffers
Bijzondere objecten	Watertoren en priorij	Instandhouding bijzondere gebouwen. Verbeteren uitstraling dergelijke gebouwen.

Lekdijk en uiterwaarden

Algemeen (bestaande waarden)	Specifiek	Voorbeelden van verbetering, ter inspiratie
De dijk zelf	Onregelmatige bochtigheid	Bij dijkverbetering vervlakte bochten herstellen en getailleerd talud maken
Beeld van uiterwaard en rivier	Ruimte overheerst	Verwijderen beplanting op sommige plekken en aanbrengen beplanting elders. Rivierfront Wijk verfraaien.
Natuurlijk beeld rond plassen in uiterwaard	Beplanting rond Gravenbol en Bossewaardplassen	Verwijderen beplanting op sommige plekken en aanbrengen beplanting elders
Regelwerken van het ARK	Grootschalige regelwerken die een gebied van 3 km omvatten.	Aanlichten regelwerken toeristisch punt maken
Natuurwaarden als gevolg van wisselende waterstanden, variatie, extensief beheer en aaneengeslotenheid van het rivierengebied		
Knotbomenrij langs de dijk als cultuurhistorische bescherming van de dijk		
Restanten van de steenbakindustrie		

Langbroekerwetering (combinatie van zones)

Algemeen (bestaande waarden)	Te behouden	Voorbeelden van verbetering, ter inspiratie
Parallele verkaveling	Kavellijnen die doorlopen over de Langbroekerwetering	Herstellen van situaties waar deze verkaveling ondoordacht onderbroken is, vooral nabij de aansluiting aan de wetering
Verspreid patroon van landgoederen, donjons en landgoedterreininrichting		Versterken van dit patroon door doordachte plaatsing van nieuwe beplantingen
De historische metamorfose van de donjons	De metamorfose van deze gebouwen rond de donjon is de belangrijkste kwaliteit. Wij zien dit als een dynamische situatie en niet als een eindbeeld.	Toevoegen van nieuwe gebouwen aan de complexen, vervangen van slechte, niet interessante delen van de gebouwen en uitbreiden kasteelterreinen met publieksfuncties
Landgoedinrichting met zichtlijnen, lanen en bossen	Bewuste landschapsvormgeving rond de landgoederen. Wij zien dit als een dynamische situatie, en niet als een eindbeeld.	Onderzoek naar historische aanleggen en restauratie oude ontwerpen. Reconstructie oude ontwerpen en vernieuwing terreinaanleg, inclusief functionele follies. Vernieuwbouwen van karakterloze bebouwing naar nieuwe vormen van landgoedgebouwen.
Verspreid patroon van bossen en lanen	Landgoedaanleg (samenhangend stelsel van bossen, lanen, waterpartijen open ruimtes)	Nieuwe begroeiingstypen aanleggen (zoals boomgaarden en hagen). Variatie in bestaande begroeiingen maken. Poelen maken. Meer randen maken, nieuwe essenhakhoutgrienden aanleggen en bossen omvormen naar essenhakhout.
Grienden	Specifiek essenhakhout	Essenhakhout economie nieuw leven inblazen
Periodieke water op het maaiveld	Kwel, hoge grondwaterstanden en afstroming van schoon water	Vernattingsvelden maken, teeltaanpassingen en harde oppervlakten verkleinen.
Waterkwaliteit	Schoon kwelwater	Zuiverende sloten maken, water opslaan en nutriëntenmanagement
Historische bebouwing in het lint langs de Langebroekwetering	Kwel, hoge grondwaterstanden en afstroming	Vernattingsvelden maken, teeltaanpassingen en harde oppervlakten verkleinen
Waterkwaliteit	Schoon kwelwater	Vernattingsvelden maken, teeltaanpassingen en harde oppervlakten verkleinen
Historische bebouwing in het lint langs de Langbroekerwetering		Onderzoek naar samenhang adellijke samenleving-burger en boeren samenleving. Restauratie van gebouwen en reconstructie van gebouwen.

Visie op de uitvoering

5.3 VAN MULTISECTORAAL NAAR GEÏNTEGREERD BELEID

Wat speelt er?

Een van de doelen van de omgevingswet, met de omgevingsvisie in het bijzonder, is om al het strategische beleid voor de fysieke leefomgeving in samenhang bij elkaar te plaatsen. De reden is dat de wetgever vindt dat dat de burger, ondernemer en ontwikkelaar op een efficiënte en effectieve wijze inzicht in het gemeentelijke beleid moet kunnen krijgen zodat zij (die burger) de eigen positie goed kan bepalen.

Globaal gaat de helft van het gemeentelijk beleid over de fysieke leefomgeving of werkt erop in. Denk aan de hoofdcategoryën wonen, recreatie, verkeer, water, economie, natuur, landschap, beeldkwaliteit, cultuurhistorie, archeologie, regelgeving, milieu, duurzaamheid, energie, landbouw, maatschappelijke voorzieningen, bedrijven en commerciële voorzieningen. Deze beleidsvelden kunnen hun eigen subcategoryën hebben. Ieder beleidsveld heeft een eigen dynamiek en

eigen beleidscyclus. Beleidsconcepten komen en gaan, nieuwe vraagstukken duiken op en sommige vraagstukken verdwijnen.

Al dit beleid moet in hoofdlijnen dezelfde kant uitwijzen. Want als de burger, ondernemer en ontwikkelaar geconfronteerd worden met tegengestelde hoofdrichtingen kan diegene het handelen daar niet op baseren.

Vanwege de veelheid en de verscheidenheid van het beleid en de voortdurende beleidsontwikkeling binnen de sectoren is het niet mogelijk intersectoraal af te stemmen. Het aantal mogelijke dwarsverbanden is immens en in de tijd ook feitelijk niet te koppelen.

Visie

Wij onderschrijven de genoemde doelstellingen van de wetgever van harte en wij willen daar

op een 'robuuste' manier invulling aan geven. Robuust wil zeggen dat de manier waarop wij beleid willen maken structureel samenhangend en eenvoudig is. Onze organisatie moet zodanig zijn ingericht dat zij samenhang afdwingt. We kiezen voor de volgende hoofdlijnen. Al ons strategisch beleid voor het buitengebied hebben we in deze omgevingsvisie in een aantal thema's vastgelegd en geordend. De thematische indeling van deze omgevingsvisie is de grondslag voor ons beleid voor het buitengebied.

Wij vinden het belangrijk dat de hoofdlijn van het beleid één richting uitwijst. Dat moet niet alleen nu zo zijn maar ook volgend jaar en over vijf jaar. Omdat de wereld dynamisch is, kan dat alleen als deze omgevingsvisie periodiek wordt aangepast.

► We willen niet meer beleid maken dan strikt noodzakelijk. De doorwerking is zo het sterkst op de punten die we belangrijk vinden en er is veel ruimte voor de samenleving.

Sectorbeleid dat om een of andere reden echt nodig is, moet op een navolgbare manier aan deze visie gekoppeld zijn.

Beleid

Nieuw beleid kan wat ons betreft maar in enkele vormen voorkomen:

Ten eerste kan er periodiek een aanvulling of wijziging van deze omgevingsvisie nodig zijn. Daar moet dan wel een duidelijke aanleiding voor zijn: een duidelijk probleem dat nu niet met deze visie wordt aangepakt. Dit probleem is er alleen als het zich op verschillende plekken manifesteert. We moeten ons realiseren dat er achter deze omgevingsvisie zo'n 250 vraagstukken liggen. Die worden niet letterlijk aangesproken, de omgevingsvisie speelt in op

Strategisch beleid dat nog naast deze omgevingsvisie geldig blijft.

In de gemeente Houten
Toekomstvisie Houten 2025 – Houten Proeftuin
Programma Duurzaam Houten 2016-2018
Retailvisie Houten 2015-2025
Woonvisie Houten 2016-2025
In de gemeente Bunnik
Strategische agenda Bunnik ('Bunnikse kwaliteit in een groene, gezonde en slimme regio')
Bunnik Duurzaam
Structuurplan gemeente Bunnik 2007-2015
In de gemeente Wijk bij Duurstede
Woonvisie (vast te stellen d.d. 13-12-2016)
Toekomstblik (vast te stellen Q1 2017)
Structuurvisie Detailhandel

Het huidige uitvoeringsbeleid blijft van kracht. Mocht dat beleid inhoudelijk / strategisch anders zijn dan de omgevingsvisie aangeeft (bijv. welstandsnota), dan “overrult” de omgevingsvisie dat beleidsstuk. Nieuw beleid voor de fysieke leefomgeving moet in lijn liggen met de omgevingsvisie.

onderliggende trends. Pas als daar iets nieuws in gebeurt, is aanpassing nodig. Nieuwe strategische doelen zijn bijvoorbeeld voorstelbaar in de volgende situaties:

- Ontwikkelingen van buitenaf die tot nieuwe prioriteiten leiden. Als de bevolkingsgroei in de regio Utrecht, bijvoorbeeld, veel harder zou gaan dan verwacht, dan kan als gevolg van de recreatieve druk op de Kromme Rijnstreek de behoefte ontstaan hier veel grotere prioriteit aan te geven, ten koste van andere functies en gebruik.
- Economische of technologische ontwikkelingen op nationale of wereldschaal kunnen invloed hebben op de ruimtelijke ontwikkelmogelijkheden die gemeenten aan bedrijven wil bieden.

- Als bepaalde effecten van de bestaande omgevingsvisie als ongewenst worden beschouwd.

Ten tweede kan het nodig zijn om beleid voor de uitvoering of toepassing van deze omgevingsvisie te maken. Dat moet altijd expliciet worden aangegeven als beginpunt. Dat toepassingsbeleid zal in ieder geval het omgevingsplan zijn, ook al omdat dat wettelijk verplicht is. In deze omgevingsvisie zitten nu geen andere voorschotten op dergelijk vervolgbesluit.

Daarnaast is er bestaand beleid waarvan gekozen moet worden of het nog geldig is, moet worden aangepast of stopgezet. In dit kader gaat het niet alleen over ons eigen beleid, maar ook het beleid vanuit andere overheidsinstan-

ties, waarbinnen wij al dan niet beleidsvrijheid hebben. De omgevingsvisie bevat in deze paragraaf een lijst van overig beleid, naast Rijks en provinciaal beleid, dat nog van toepassing is.

Daarnaast is er beleid nodig om gemeentelijke taken ordelijk uit te voeren (bijvoorbeeld wegonderhoud en rioolbeheer). Ook daarvoor geldt dat er expliciet moet worden aangegeven op welke wijze het uitvoering geeft aan de richting van de omgevingsvisie. Niet alleen om samenhang te krijgen, maar ook om te voorkomen dat er, vanuit dergelijk beleid, nieuwe strategische richtingen worden gekozen. Mocht er binnen dergelijke beleidsvelden aanleidingen zijn voor aanpassing van de strategische richting, dan gaat dat dus via periodieke aanpassing van de omgevingsvisie.

Visie op de uitvoering

5.4 NAAR EEN REGELTEGENKRACHT

Wat speelt er?

Iedereen voelt aan dat de vele regels die we als samenleving hebben, ontwikkeling en transformatie in de weg zitten. Daarom zijn er verschillende programma's om de regeldruk te verminderen. De administratieve regeldruk voor bedrijven krijgt bijvoorbeeld veel aandacht. In het gebied 'Eiland van Schalkwijk' binnen de gemeente Houten wordt nu enige tijd geëxperimenteerd met minder ruimtelijke regels.

Toch valt het nog niet mee om in de praktijk echt minder regels te maken. We denken dat dit vooral komt doordat de algemene kop 'minder regels' te weinig grip geeft op de praktijk.

De aard van regels is erg verschillend en de reden dat ze er zijn is vaak een goede. Regels zijn zinvol, ze beschermen mensen tegen onpretige ontwikkelingen en gevaren. Daarnaast zijn regels een hulpmiddel bij ontwikkeling, als je je eraan houdt weet je dat je door kunt met je plan. Regels geven aan iedereen zekerheid.

Het concrete probleem van regels is dat het vaak lastig is om ze te overzien (waardoor er ook tegenstrijdigheden kunnen optreden in de uitvoering). Daarnaast veranderen ze vaak, zijn ze soms onnodig gedetailleerd en staan ze soms niet in verhouding tot het doel.

Een achterliggend probleem is dat degene die de regel opstelt (een overheid) meestal niet opdraait voor de kosten die de regel met zich meebrengt. Daardoor zit er geen automatische rem op het instellen van regels.

Visie

Een van de belangrijkste kenmerken van onze samenleving is de vrijheid van het individu. Bij het beperken van die vrijheid met het instellen van regels ligt er altijd een bewijslast bij degene die de regel instelt. De noodzaak van de regel moet aangetoond worden. Regels moeten, om die reden, zinvol zijn en een duidelijk en belangrijk maatschappelijk doel dienen.

Waar regels bedoeld zijn om risico's te verminderen vinden we dat we ons moeten beperken. We willen op weg naar een samenleving waar mensen ook hun eigen inschatting van risico's maken. Als er ongelukken gebeuren willen we niet te snel een nieuwe regel instellen. We willen steeds afwegen of de verwachte positieve effecten van een regel wel opwegen tegen de beperking die zo'n regel met zich meebrengt.

Waar regels bedoeld zijn om te sturen in ontwikkeling, willen we zo terughoudend mogelijk zijn en niet verder gaan dan wat in deze omgevingsvisie staat. We inspireren liever zodat de

creativiteit van de initiatiefnemer wordt aangemoedigd.

Waar regels bedoeld zijn om te beschermen, willen we zo precies en sober mogelijk zijn. We willen alleen dat beschermen wat echt nodig is. Waar regels bedoeld zijn om de maatschappelijke omgang te sturen willen we toe naar een hogere tolerantie.

► Er zijn altijd aanleidingen om regels in te stellen. Om onze visie uit te voeren moet er een structurele tegenkracht tegen regels komen. Daarvoor willen we toe naar een maatschappelijke cultuur waarbij structureel kritisch naar de noodzaak van regels gekeken wordt.

Daartoe hebben we een overzicht gemaakt van 'regelvrij' strategieën. Deze strategieën spelen zich af binnen het spanningsveld behoud-ontwikkeling en risicovrij-risicoacceptatie.

Naar een regeltegenkracht

► We willen het ‘normaal’ maken om ambtelijk, bestuurlijk en politiek een discussie te voeren of een regel wel nodig is, kan worden aangepast of kan worden vereenvoudigd. Wij zullen gaan stimuleren dat andere overheden dat ook gaan doen. Wij schetsen in de onderstaande tekst een heel arsenaal aan mogelijkheden. De basisvragen zijn: “Is deze regel wel nodig?”, “Waarom precies?” en “Kan het simpeler?”.

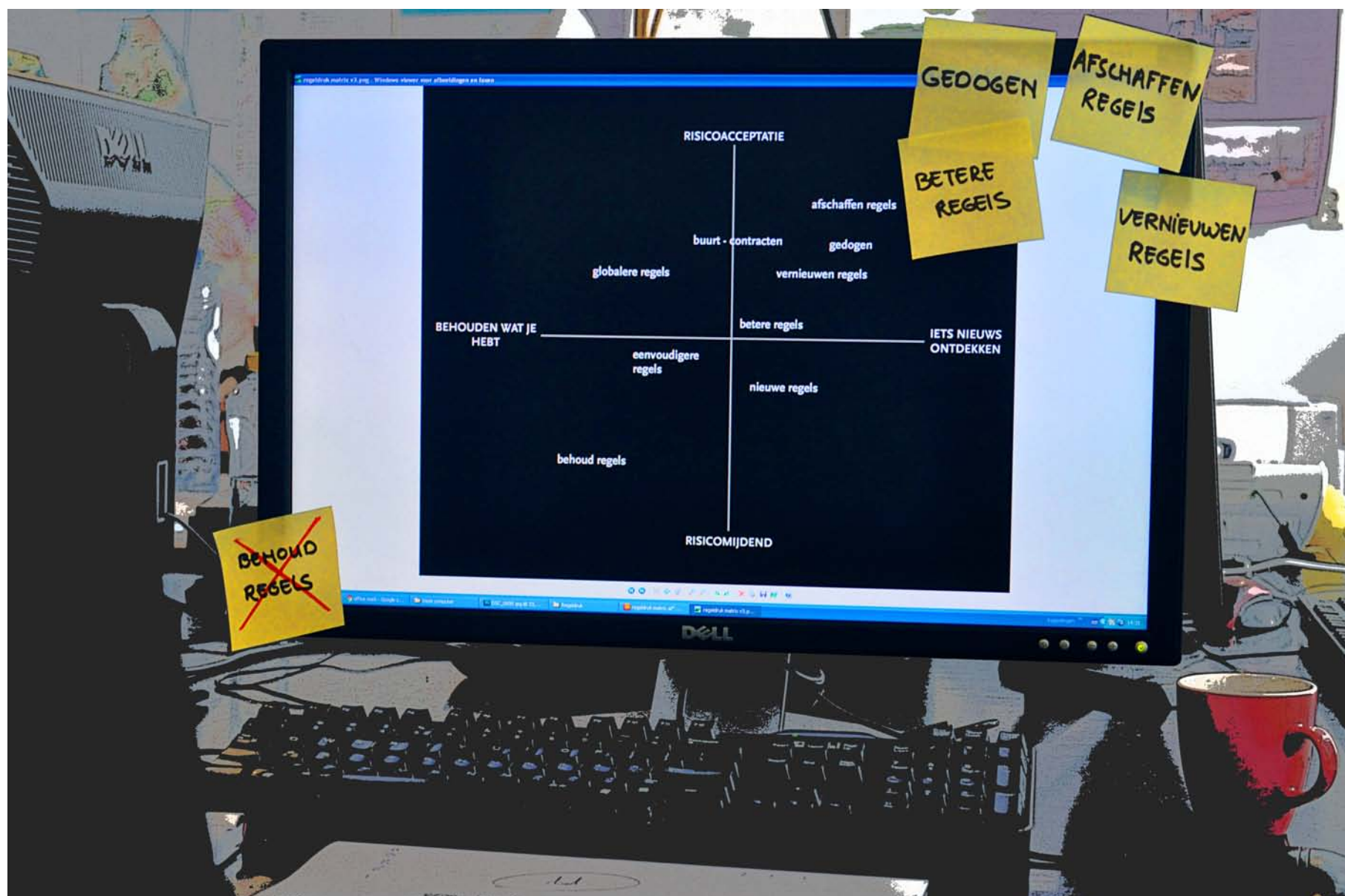
Sturen op effecten

Een belangrijke verbeteringsmogelijkheid is het sturen op effecten in plaats van normering van gedrag. Regels voor de uitstoot van ammoniak bijvoorbeeld sturen nu normatief via dieren aantallen op de uitstoot van ammoniak. Maar het probleem dat aangepakt wordt, is de depositie van ammoniak in natuurgebieden en indirect daarmee de hoeveelheid op het natuurgebied gerichte ammoniak die vrijkomt. Door de huidige regelgeving loont het niet om te investeren in ammoniakemissiearme stallen of ammoniakreducerend veevoer (precisielandbouw).

Ook het voorbeeld in de tabel op de volgende pagina over drones is een voorbeeld hoe je regels kunt verschuiven van gedrag (niet boven een weg) naar effecten (geen gevaarlijke situatie).

De regeltegenkrachtkaart

Wij willen dat iedereen die bij het maken van regels betrokken zich afvraagt of het met minder regels ook te doen is. Dat vraagt om een cultuurverandering bij de overheid

Strategiën voor minder regels	
Afschaffen	De meeste effectieve vraag is of de regel wel nodig is en kan worden afgeschaft. Hoe klein ook, iedere onnodige regel die verdwijnt is winst. Meestal houdt dit in dat de oorsprong van de regel nog eens tegen het licht gehouden moet worden.
Gedogen	Gedogen heeft een negatieve bijklank, maar het is ook te zien als een praktische tegenkracht tegen regeldruk. Met gedogen kan ruimte worden gemaakt en kan worden onderzocht of een regel in z'n huidige vorm wel echt nodig is. Een situatie die vaak zonder problemen gedoogd wordt moet op termijn leiden tot afschaffing of aanpassing van regels.
Betere regels	Betere regels zijn regels die preciezer inspelen op het probleem. Daardoor zijn ze meestal duidelijker en snappen mensen waarom ze er zijn. Denk bijvoorbeeld aan ons voorstel om bij het hergebruik van vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen geen structureel vrachtverkeer toe te staan. Dat is veel preciezer dan het regelen van 'autobewegingen'.
Vernieuwen	Een strategie die snel belangrijker wordt is het vernieuwen van regels. Bijvoorbeeld: door de opkomst van Airbnb is veel dat in de afgelopen jaren bedacht en geregeld is voor 'bed en breakfast' achterhaald, en feitelijk bijna geheel aan het domein van de overheid onttrokken. De oude regels kunnen in de prullenbak en misschien komen er een paar nieuwe regels voor terug. Technisch/maatschappelijke ontwikkeling zijn regelmatig 'disruptive' en zijn een kans voor een beleid dat (veel) meer ruimte biedt aan burgers. Door de snelle ontwikkeling van technologie kunnen als gevolg hiervan veel regels verdwijnen. In het geval van Airbnb komt dat doordat de samenleving zelf de risicobeoordeling geheel anders inschat dan de overheid daarvoor deed. En neem als voorbeeld zwemmen in natuurwater. Als mensen zelf kunnen meten (door nieuwe en betere sensoren) wat de waterkwaliteit is, en met elkaar kennis delen over de veiligheid, is het dan nog nodig dat de overheid regels opstelt?
Nieuwe regels	Er komen ook geheel nieuwe onderwerpen waar nieuwe regels voor gemaakt moeten worden. Neem bijvoorbeeld het gebruik van drones. Dit is een ingrijpende nieuwe ontwikkeling waarvan je als overheid de mogelijkheden niet zomaar weg wilt drukken. Regelgeving voor een onderwerp als dit moet daarom ingezet worden op een relatief hoog risiconiveau. De recente regels van het Rijk zijn zwaar en maken het bijvoorbeeld voor een boer erg moeilijk om zelf (bedrijfsmatig) een drone te gebruiken voor precisielandbouw. Dat druist regelrecht in tegen verduurzaming door innovatie.
Globale regels	Soms is niet het maken van preciezere regels de goede weg, maar is het juist zinvol globalere regels te maken. Zeker als de mogelijke problemen nog niet zo goed bekend zijn. Neem bijvoorbeeld de regels voor drones die stellen dat je niet binnen 200 meter van de bebouwde kom mag vliegen en niet boven een openbare weg. Je kunt als alternatief ook als regel opnemen dat je geen 'gevaarlijke situatie' mag creëren en geen 'buitensporige inbreuk' op privacy mag doen. Dit soort omschrijvingen geven alleen een richting, geen nauwkeurig houvast en accepteren veel meer risico's.
Eenvoudigere regels	Regels kunnen soms ook eenvoudiger. Neem bijvoorbeeld de 'vormregels' in bestemmingsplannen (nokhoogte, goothoogte en dakhelling). Je zou kunnen beweren dat bijna niemand een volledig incurante woning gaat bouwen. Iedereen denkt toch aan de verkoopbaarheid op termijn en je moet in ieder geval voldoen aan het bouwbesluit. De enkeling die iets heel 'raars' bouwt levert een bezienswaardigheid. Dus aanpassen die regels! Maar misschien wil je wel regelen dat er geen torens van 20 meter gebouwd worden. Dus deze regels kunnen wellicht vervangen worden door: "Het gebouw mag niet hoger zijn dan 18 meter".
Buurtcontracten	Er zijn experimenten met het maken van 'regelvrij-enclaves' door in een buurt afspraken te maken over maatschappelijke regels. Hiermee draagt de lokale overheid bevoegdheden over aan een buurt op een afgebakend beleidsterrein. De ruimtelijke ordening leent zich goed voor buurtcontracten, omdat de belangen lokaal zijn, de effecten zich in het openbare domein afspelen en de inbreuk op de private levenssfeer vaak niet verder gaat dan de zichtbare effecten.

Visie op de uitvoering 5.5 INNOVATIE EN TECHNOLOGIE

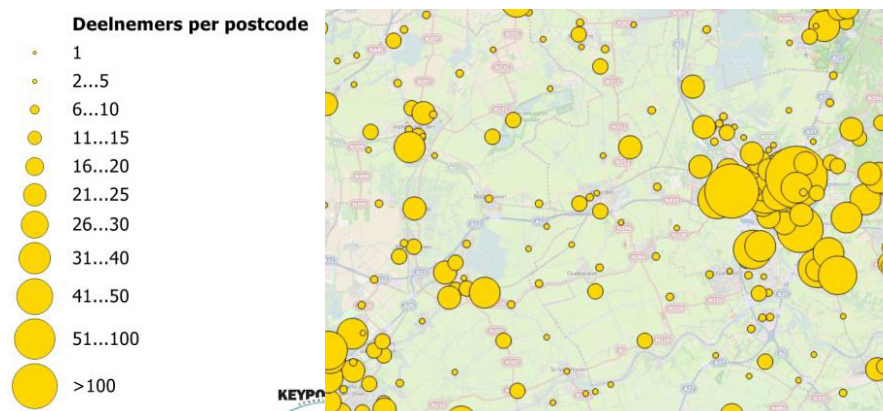
We sluiten deze omgevingsvisie af met een 'toekomststijdsbeeld'. We hebben in deze omgevingsvisie al veel mogelijkheden van technologie als oplossing voor ruimtelijke vraagstukken genoemd en de relatie met innovatie gelegd. Hier kijken we in samenhang naar deze onderwerpen en geven we ook aan welke maatregelen we op korte termijn willen nemen.

Technologie verandert de aard en de inhoud van het debat over de fysieke leefomgeving. Op dit moment wordt bijvoorbeeld de infrastructuur voor het 'Internet der dingen'⁶ aangelegd. Dat is de basis voor tal van nieuwe technologieën die de al snel gaande ontwikkeling nog gaat versnellen.

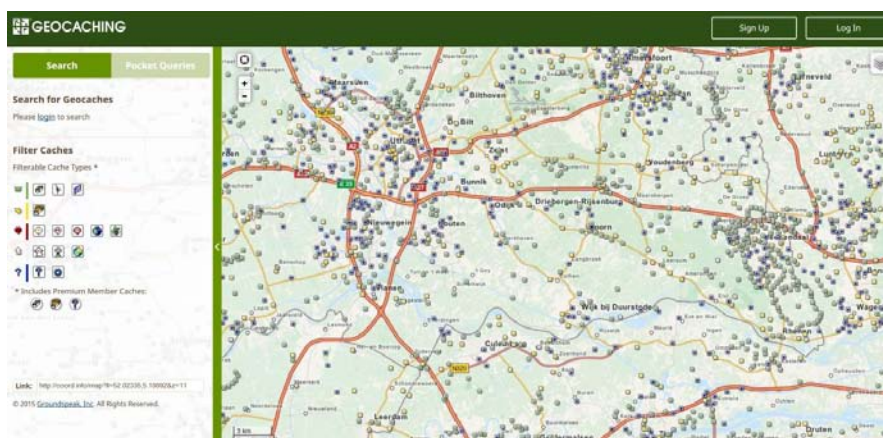
Technologie komt zowel in het fysieke domein als in het sociale domein voor. En innovatie is zowel maatschappelijk als fysiek.

'Toepassing van technologie' en 'innovatie' zijn traditioneel gezien zeker geen synoniemen. Bijvoorbeeld maatschappelijke innovatie en diensteninnovatie hoeven helemaal niet technologisch gebonden te zijn. Praktisch gezien verwachten we voor het komende decennium dat technologie in zowat alle innovatie een grote rol zal spelen. Er zijn in Nederland in 2015 bijvoorbeeld zo'n 130 crowdfunding platforms. Technologie maakt deze platforms mogelijk, 'maatschappelijke innovatie' moet ze inhoud geven.

Ook technologie en duurzaamheid zijn geen synoniemen. Maar 'informatietechnologie' schuurt dicht tegen duurzaamheid aan en daar praten we hierover. Technologie voegt informatie aan bestaande processen toe waardoor ze minder verspillend en 'meer circulair' kunnen worden. De implementatie van technologie is dan ook bijna altijd een verduurzaming.

Dit is een kaart van de eerste landelijke fietstelweek. Een 'crowdresearchproject' dat nieuwe inzichten in mogelijkheden voor verbetering van fietsvoorzieningen zal bieden.

Geocaching is een van de manieren om mensen met een zeer specifiek doel op een zeer specifieke plek in je gebied krijgen.

Bron afbeelding: geocaching.nl

⁶ Internet of things gaat over de situatie dat door mensen bediende computers in de minderheid zullen zijn op internet.

Omdat (informatie) technologie processen behalve duurzamer ook goedkoper en efficiënter maakt is de snelheid waarmee de samenleving kan verduurzamen groot. In de komende jaren is er veel duurzaamheid te winnen met de inzet van technologie.

Aandacht voor innovatie en technologie stimuleren

Wij voegen met deze paragraaf technologie en innovatie toe aan de gangbare 'beleidsagenda'. Daarmee willen we maatschappelijke en fysieke innovatie versnellen én techniek ten behoeve van een verbreding en verdieping van de democratie inzetten.

► We willen een cultuur stimuleren waarin de vraag: "Kan dit probleem of vraagstuk ook met technologie worden aangepakt?" een normale vraag wordt. Dit is iets dat we intern én in de samenleving zullen aangeven. Daar zijn we al mee begonnen in deze omgevingsvisie en daar gaan we mee door.

Technologie maakt een gebied 'herprogrammeerbaar'. Verschillende functies kunnen op verschillende tijdstippen in hetzelfde gebied een plek vinden. Dit zien we als een belangrijke ontwikkeling voor de ruimtelijke ordening dat traditioneel uitgaat van een óf óf benadering.

Open data

Wij gaan werk maken van het beschikbaar stellen van data. In de geest van de omgevingswet geven we hierin alvast invulling aan het uitgangspunt van een gelijke informatiepositie van initiatiefnemer en het bevoegd gezag. Vanwege onze ambitie voor innovatie vraagt dat enkele acties op korte termijn die we zullen neerzetten.

► Ten eerste zullen we vaart maken met het aansluiten op het 'landelijke dataportaal' van de Nederlandse overheid. Er zijn gemeenten die naast deze landelijke ontwikkeling ook nog een eigen portaal inrichten. We zullen in eerste instantie kijken of we een bestaand model en portaal van een collega gemeente kunnen overnemen.

► Ten tweede krijgen alle afdelingen de opdracht om te experimenteren met het beschikbaar stellen van bestaande datasets die niet privacygevoelig zijn.

Het gaat om informatie waarvan de gemeente zelf over de intellectuele eigendomsrechten

Een verbeelding van de zichtbare onderdelen van ons gebied die interessant zijn voor toerisme en recreatie. Over al deze elementen is een verhaal over de Kromme Rijn te vertellen.

	Connected Farm Door: Trimble Categorie: Akkerbouw, Precisieakkerbouw Talen: Nederlands	Gratis	
	Cowvision Door: Agrovision Categorie: Veehouderij Info: App voor mobiel gebruik van Comru	Gratis	
	CropAdvisorApp Door: AppsforFarming Categorie: Akkerbouw, Bemesting, Gewasbescherming, Teeltregistratie, Tuinbouw Info: Ideale app voor de professionele teeltadviseur	Gratis	
	Dacom Phytophthora Lite Door: Dacom Categorie: Gewasbescherming Talen: Nederlands Info: De Dacom Phytophthora Lite app bepaald op basis van je huidige positie, de lokale weergegevens en regionale weersverwachtingen de infectiekans voor een onbehandeld en vatbaar gewas voor gisteren, vandaag en morgen.	Gratis	

Er zijn letterlijk honderden landbouwapps die een slimme bedrijfsvoering mogelijk maken.

beschikt en die wettelijk gezien openbaar zijn. Deze informatie wordt in een machinaal leesbaar format beschikbaar gesteld, waardoor de informatie geschikt wordt voor hergebruik.

► Ten derde gaan we actief op zoek naar nieuwe databronnen.

In de fase van het opstellen van de omgevingsvisie en het -plan worden vaak diverse explorerende onderzoeken uitgevoerd en is er behoefte aan feitelijke (onderzoeks-)data over een gebied (bijvoorbeeld op het gebied van bodem en geohydrologie, woonbehoefte, economie,

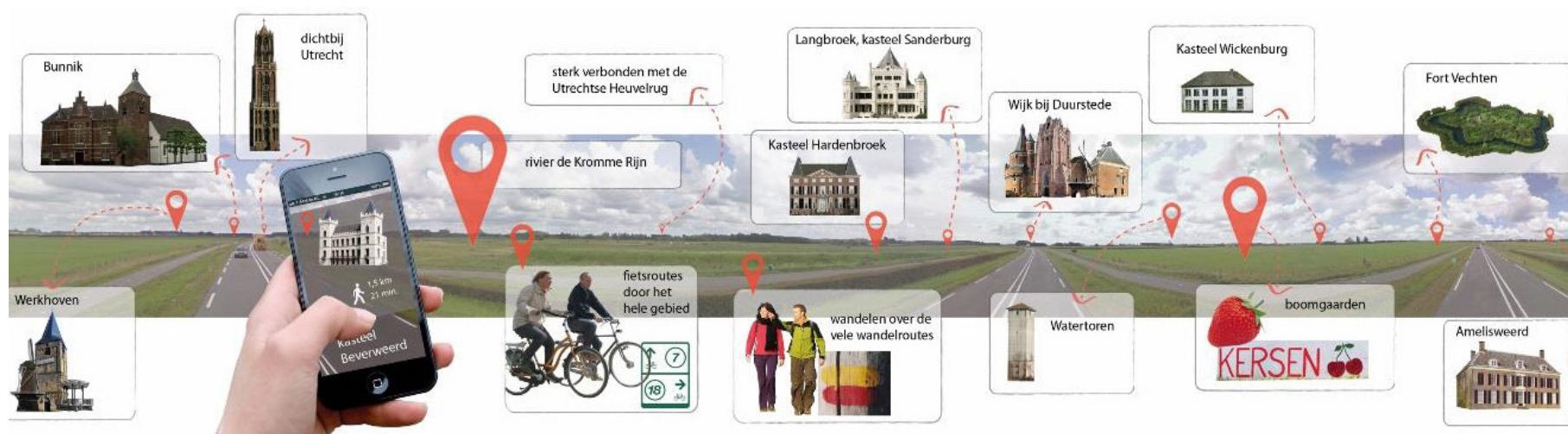
verkeersintensiteiten en –patronen, toerisme en recreatie). Met de toename van 'Internet of things' zoals sensoren (bijvoorbeeld geluid, fijnstof, geur en trillingen) en crowdmetingen (bijvoorbeeld bij evenementen en mobiliteit) is feitelijk onderzoek steeds minder nodig doordat veel ruwe data al beschikbaar is als open data of big data.

Data en informatie: het digitale stelsel

Een belangrijk onderdeel van de omgevingswet wordt het digitale stelsel. De fundamenteen worden daar nu voor gelegd en die moeten wel op de juiste plaats komen te liggen. We voor-

Bron afbeelding: worldaroundmeapp.com

Als we gezamenlijk de juiste presentatie op Google Earth maken, zijn we op een app als WAM (World Around Me) als één gebied zichtbaar.

zien in de nabije toekomst een overlap tussen ons open databeleid en het digitale stelsel. Met name waar het digitale stelsel op omgevingsdata betrekking heeft is die overlap duidelijk. Het is van belang dat er een knip komt tussen de omgevingsdata aan de ene zijde van de knip en de omgevingsinformatie die uit die data wordt gehaald aan de andere zijde van de knip. Omgevingsdata horen thuis in de open dataomgeving en omgevingsinformatie in de omgevingswetomgeving, met name het omgevingsplan. Om deze knip aan te brengen zullen we vanaf vaststelling van deze visie in alle nieuwe kaarten en stukken die we maken, data en informatie gaan scheiden.

De waarde van data en informatie

In de moderne wereld is de waarde van data sterk aan het toenemen en die van informatie aan het afnemen. Data wordt waardevoller omdat ze steeds makkelijker hergebruikt kan worden en omdat er veel meer data is en komt. Omdat er meer data is, zijn er veel meer combinaties mogelijk wat de gebruiksmogelijkheden sterk heeft vergroot. Informatie wordt minder waardevol omdat de wereld sneller veranderd dan ooit en een inzicht van vorig jaar nu al ouderwets kan zijn. Toch werken wij als gemeenten nog steeds vooral met informatie en gaan we te slordig om met data. Het moet tussen de oren van onze medewerkers komen te zitten dat de waarde van data groot is. Het bijbrengen van het besef van die waarde is een stap die we zo snel mogelijk moeten nemen.

Uitdagingen neerzetten

► Als gemeenten gaan we zelf geen technologie 'maken'. In aanvulling op het stimuleren van een cultuur van technologie en sturen op de beschikbaarheid van data zien we een rol voor onszelf bij het formuleren van uitdagingen.

Die uitdagingen spelen in het hier en nu. Een bezoeker van het nieuwe museum in Fort Vechten heeft bijvoorbeeld kennis kunnen maken met één van de mogelijkheden van virtual reality. De virtuele vlucht boven het gebied maakt de rol van het fort in de waterlinie veel duidelijker en voegt daarmee echt wat toe. Wij zien nog veel meer toepassingsmogelijkheden voor toerisme en recreatie. Er zijn bijvoorbeeld bestaande 'augmented reality' apps zoals WAM (World Around Me) die gevoed worden met informatie van Google Earth. Als we in

ons gebied gestructureerd meer informatie over bijvoorbeeld landgoederen, toeristische voorzieningen en bijzondere plekken zouden aanbieden, dan wordt het steeds zinnvoller voor bezoekers om een dergelijke app te gebruiken. Zo creëren we gezamenlijk een nieuwe toegang tot ons gebied.

Er zouden ook, in aanvulling op het ontwikkelen van fysieke paden, virtuele, bijzondere en zelfs persoonlijke routes gemaakt kunnen worden. Het aantal geocachinglocaties in ons gebied is nog laag, daar kan meer mee gedaan worden. Misschien kan het zich wel ontwikkelen tot een Kromme Rijnvariant van 'Wien-Zu-Fuss', en misschien wel een gebiedsgericht ontdekkingspel op het 'Ingress Platform'.

Er liggen ook kansen voor het onderwerp milieu. Bijvoorbeeld voor het meten van luchtkwaliteit, wat bijvoorbeeld gedaan wordt via 'Aireas'. Op regionaal niveau zouden we op deze manier een basisluchtkwaliteitsbeeld kunnen krijgen. De vereniging 'Natuur & Milieu Utrecht' werkt hier momenteel aan. Specifiek voor ons gebied zouden gerichte luchtkwaliteitsmeetsystemen rond spuitmiddelen en ammoniak geheel nieuwe mogelijkheden bieden om een doorbraak te vinden in jarenlang slepende discussies. Dergelijke specifieke meetsystemen zijn waarschijnlijk ook een voorwaarde om goede afwegingen tussen landbouw en milieu te kunnen maken.

Vanwege de bijzondere waterhuishouding van ons gebied, met veel kwelgebieden, spelen er, vaak zeer lokale, specifieke problemen op het vlak van water en landbouw. Vooral in de eerste ring rond de Heuvelrug is dit een item. Dit zou bij uitstek een onderwerp kunnen zijn waar het relatief eenvoudig is om veel meer meetgegevens via het 'Internet of things' te genereren en die op een open waterdataplatform te publiceren. Dan kan via big-data-analyses wellicht veel meer inzicht verkregen worden in een nog beter watermanagement. Dit kan ook praktischer worden ingezet, het is wellicht mogelijk om individuele agrariërs, binnen bepaalde bandbreedte, mee te laten sturen op de waterhuishouding. In de paragraaf landbouw (H4.1) hebben we deze suggestie opgenomen. De uitvoering ligt wat ons betreft bij de landbouw en het waterschap. Dan is er de ontwikkeling van de precisielandbouw. Denk aan ammoniak-arme voedersystemen, gedifferentieerde bemesting binnen het wettelijke maximum, gedifferentieerde grasoogst zodat de maximale eiwitten binnengehaald kunnen worden, spuitrobots die alleen spuiten waar het op dat moment nodig is,

individuele voederprogramma's voor dieren en vogelafschrikrobots (drones) die netten overbodig maken.

Een andere opkomende ontwikkeling is technologie en natuur. Zoals de prijsvraag die Natuurmonumenten uitschreef over 'de inzet van technologie om aanrijden met groot-wild te verminderen'. Met de opkomst van de infrastructuur voor het 'Internet of things' wordt het heel eenvoudig om dieren te 'volgen' of via luisterpalen te weten welke vogels waar zitten. Dit maakt gericht natuurbeheer mogelijk, maar ook conflicten kunnen makkelijker worden vermeden.

Er ontstaan ook nieuwe mogelijkheden voor een beter en genuanceerder lichtmanagement. Ons gebied is voor een deel al een 'duisternisgebied' en dat kan nog sterker. Met moderne regelsystemen kan alle straatverlichting individueel regelbaar worden gemaakt. Daarmee kun je via bewegingssensoren het licht alleen aanzetten als er ook daadwerkelijk mensen zijn.

Hoofdstuk 6 Aanzetten voor een omgevingsprogramma, uitvoeringsparagraaf

Omgevingsprogramma, uitvoeringsparagraaf

In dit hoofdstuk nemen we de stap van het beleid naar de uitvoering.

Omdat deze visie inhoudelijk een omgevingsvisie is maar formeel binnen de wet ruimtelijke ordening (Wro) wordt vastgesteld en die een ‘uitvoeringsparagraaf vraagt’ heeft dit hoofdstuk een dubbele naam. ‘Aanzetten voor een omgevingsprogramma’ is de naam binnen de omgevingswet, ‘uitvoeringsparagraaf’ is de naam binnen de Wro.

Binnen de omgevingswet komt er een apart instrument om de uitvoering te organiseren: Het omgevingsprogramma. Dat instrument is nieuw. Daarom geven we hier kort aan waar het voor bedoeld is en kijken daarvoor naar de

wet. De omgevingswetstekst bevat de volgende passage:

*Afdeling 3.2 programma’s
§ 3.2.1 Algemene bepalingen*

*Artikel 3.3 (vaststellen programma)
Het college van burgemeester en wethouders, het dagelijks bestuur van het waterschap, gedeputeerde staten en Onze Minister of Onze Minister die het aangaat kunnen programma’s vaststellen.*

*Artikel 3.4 (inhoud programma)
Een programma bevat, mede voor de uitoefening van de taken en bevoegdheden, bedoeld in artikel 2.1⁷, eerste lid, voor een of meer onderdelen van de fysieke leefomgeving:
a. een uitwerking van het te voeren beleid voor de ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescher-*

*ming of het behoud daarvan,
b. maatregelen om aan een of meer omgevingswaarden te voldoen of een of meer andere doelstellingen voor de fysieke leefomgeving te bereiken.*

Het omgevingsprogramma wordt een dynamische deel van het omgevingswetinstrumentarium. In dit hoofdstuk leggen we de basis voor zo’n programma: de uitwerking van het te voeren beleid. We maken nu nog geen omgevingsprogramma maar geven wel aan welke projecten in dat programma zullen zitten voor zover dat uit de omgevingsvisie voortvloeit. We geven een projectmatig overzicht van de beleidsvoorstellen, geven aan hoe we die globaal gaan organiseren en welke middelen (tijd en geld) er voor nodig is om het uit te voeren.

De voorstellen staan in het volgende overzicht.

Uitvoeringsparagraaf

		Uitvoeringsbeeld (hoe gaan we het in hoofdlijnen uitvoeren?)	
1	Algemeen, platform	Voor de uitvoering van de omgevingsvisie willen we stappen maken naar de ‘overheid als platform’. Wij faciliteren gebiedscommunicatie over onderwerpen waar we op een of andere manier zelf ook een rol in hebben, soms een actieve rol, soms een passieve rol. We maken hiertoe een gebiedsgerichte site, die we zelf beheren vanuit de inhoudelijke medewerkers die bij de uitvoering van het beleid betrokken zijn. De site zal een ‘werksite’ worden, met lichte waarborgen. Dit kan ook want er komt geen privacygevoelige informatie op te staan en er zullen geen wettelijke procedures via de site verlopen. De site zal de volgende onderdelen bevatten: 1. Inhoud omgevingsvisie 2. Faciliteren beeldkwaliteitsdiscussie 3. Goede voorbeeldenbank 4. Presenteren resultaten maatwerk 5. Narratief recreatie en toerisme De site wordt een interactieve website waarbinnen alle partijen met elkaar kunnen communiceren.	
2	Algemeen, maatwerkgroep	Er komen maatwerkprocedures voor landbouwontwikkeling, toeristisch/recreatieve ontwikkeling, omvorming van VAB’s en ontwikkelingen in het kader van off-grid doelstellingen. De rol van de gemeente is die van partner. De inrichting van het maatwerkproces zelf is in deze omgevingsvisie neergezet, ook de inhoudelijke richting staat in de omgevingsvisie. De uitvoering van het maatwerkproces komt, vanuit de overheid, in handen van een ‘actieve werkgroep maatwerk’. Dit zal een groep medewerkers zijn die bestaat uit contactpersonen van de drie gemeenten, en afhankelijk van de case zal daar op ad-hoc basis expertise van andere organisaties worden bijgevoegd. De werkgroep moet worden samengesteld en er moeten afspraken komen over de werkwijze van de groep. Daar hoort ook het mandaat bij dat de leden zullen krijgen. Resultaten van maatwerkprojecten worden gepubliceerd op de gebiedswebsite zodat anderen daar voorbeelden uit kunnen halen.	

⁷ Dit artikel beschrijft de breedte van de taken en bevoegdheden

	Activiteiten	Gebiedssite	Kosten
		Neerzetten (midden 2017) en geleidelijk inrichten gebiedswebsite	40.000 voor 3 jaar Tijd voor beheer
	Opzetten Actieve Werkgroep Maatwerk. (AWM). Instellen werkwijze van de AWM. Oefenen door daadwerkelijke projecten uit te voeren, evalueren en aanpassen werkwijzen.	Resultaten publiceren op de gebiedswebsite	Tijd 25.000 voor 3 jaar

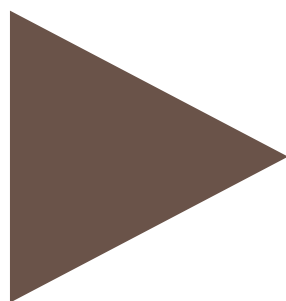
		Uitvoeringsbeeld (hoe gaan we het in hoofdlijnen uitvoeren?)	
3	Het voeren (faciliteren) van het maatschappelijk debat over beeldkwaliteit	Melding van een beeldkwaliteitsdebat verloopt via de reguliere procedures bij de gemeenten of via de maatwerkprocessen. De initiatiefnemer bereidt alle stukken voor en levert ze aan. Op het moment dat de beelden correct zijn aangeleverd wordt er een pagina voor het debat ingericht.	
4	Algemeen gezamenlijk aanspreekpunt	De drie gemeenten zullen een aanspreekpunt (een persoon) instellen waar vanuit gezamenlijk met het gebied overlegd kan worden met als taak: • Versterken van het netwerk, tussen provincie, gemeente, o-gen, omgeving, bedrijven, organisaties, LTO, recreatie; • Overall-view op uitvoering visie; • Organiseren netwerkbijeenkomsten; • De maatwerkgroep voorzitten.	
5	Algemeen, periodiek overleg met de landbouw	We willen graag de voortgang van de verschillende projecten en de uitwerking van het beleid periodiek bespreken met de landbouwsector. (LTO/NFO) Op de agenda staat in de eerste periode in ieder geval een aantal zaken die in deze omgevingsvisie zijn aangekaart: • Ontwikkeling van de loonwerkbedrijven naar sturende kracht voor precisielandbouw; • Overleg waterschap/landbouw over waterbeheer; • Voortgang aanpak versnippering gronden; • Aanleg collectieve waterbuffers.	
6	Algemeen, periodiek overleg met de recreatie sector	De gemeenten adviseren de toeristisch/recreatieve sector om vanuit de bestaande organisaties een aanspreekpunt over de volle breedte (dus professioneel, hobbymatig, private sector, publieke sector) te organiseren die als gesprekspartner voor het gemeentelijk aanspreekpunt kan fungeren voor het intergemeentelijke gebied van de omgevingsvisie.	
7	Ontwikkelen en stimuleren van een narratief voor toerisme en recreatie	De gemeenten zien ontwikkelkansen voor de sector in een gebiedsprofilering voor toerisme en recreatie dat gekoppeld is aan een narratief over de rivier de Kromme rin. Maar de gemeenten kunnen dit narratief niet alleen zelf uitbreiden, dat ligt ook bij de ondernemers. Omdat recreatie een speerpunt is zijn de gemeenten graag bereid tijd, en ook een budget, vrij te maken om het narratief op te starten. De gemeenten zullen alle toeristisch/recreatieve initiatieven in het plangebied waar zijn zelf mee bezig zijn of plannen voor aan het maken zijn bij elkaar brengen, evalueren en waar mogelijk en noodzakelijk bijsturen naar het narratief. Wij zullen middelen beschikbaar stellen om ook de ondernemers te stimuleren bij te dragen aan het narratief. Denk aan het organiseren van culturele bijeenkomsten rond dit onderwerp, het steunen van publicaties, het organiseren van excursies naar goede vergelijkbare voorbeeldgebieden enz. Voorwaarde is dat de sector als sector en gebiedsgericht aanspreekbaar is.	
8	Bevorderen onderlinge discussie voor meer gebiedssamenhang binnen de recreatie/toeristische sector	Behalve het narratief willen we ook graag de sector stimuleren zich verder te ontwikkelen, bijvoorbeeld door uitwisseling van ideeën. De intensiteit van de gemeentelijke inzet zal afhangen van de mate waarin de sector met initiatieven komt en zich organiseert: Hoe actiever de sector wordt, hoe actiever de gemeente zal bijdragen.	
9	Onderzoek naar aanpassingen Achterdijk, Amerongerwetering en Langbroekerdijk	De globale planvorming voor aanpassing van deze wegen wordt gelijktijdig opgestart. Dat maakt het makkelijker om in samenhang naar de plannen te kijken, van elkaar te leren en het gebiedsniveau toe te voegen waar nodig. De uitvoering zal worden gespreid en de detailplanvorming volgt deze spreiding.	

	Activiteiten	Gebiedssite	Kosten
		Presentatie en eventueel discussie op site	Tijd
	Instellen gezamenlijk aanspreekpunt voor de omgevingsvisie. De verwachting is hiervoor 1 dag per week nodig is.		Tijd 45.000 voor 3 jaar
	Halfjaarlijks overleg	Resultaten publiceren als nieuws op de gebiedswebsite	Tijd
	Halfjaarlijks overleg	Resultaten publiceren als nieuws op de gebiedswebsite	Tijd
	Inventariseren en evalueren op het narratief van alle projecten waar de gemeenten bij betrokken zijn. Organiseren activiteiten om het narratief te ontwikkelen.	Resultaten publiceren als nieuws op de gebiedswebsite	Tijd 30.000 voor 3 jaar
	Organiseren van uitwisselingsbijeenkomsten en excursies.	Resultaten publiceren als nieuws op het gebiedsplatform.	Tijd 30.000 voor 3 jaar
	Gemeentes stellen projectplan op, ook met Utrechtse Heuvelrug. Doelen bestuurlijk vastleggen. Plannen maken.		Tijd Onderzoekskosten binnen reguliere budget

		Uitvoeringsbeeld (hoe gaan we het in hoofdlijnen uitvoeren?)	
10	De Rijndijk Wijk-Amerongen als 'boulevard' met gemengd gebruik na versterking	We hebben een groot belang bij een veel beter toegankelijke dijk. Daarom zien we dit ook als een project waar we als partner willen optreden. We gaan met het waterschap in overleg om het juiste moment van onze inbreng te kunnen bepalen. Omdat we de dijk als boulevard willen inrichten, waarbij bomen op de dijk een optie zijn ⁸ , zal de planvorming ook technisch een innovatief karakter kunnen krijgen. De breedte van de opties moet in een vroeg stadium bepaald worden.	
11	Off-grid ontwikkeling initiëren en aanjagen	We zijn begonnen met een inventarisatie van de energiebalans in ons gebied. Dit zal gevolgd moeten worden door een visie waarin allerlei concrete ideeën aangereikt worden die een stap op weg zijn naar een off-grid Kromme Rijn. Die visie moet gaan over inhoud, proces, partijen, financiën etc. We willen daarbij voorkomen dat één technologische richting de overhand krijgt. Als de ontwikkeling kansrijk lijkt zullen we een regisseur aanstellen die sturing kan geven aan de invulling van deze ambitie zonder in een 'tunnelvisie' te vervallen. Wij vinden het vooral belangrijk dat ons doel: 'duurzaamheid als middel om innovatie te bevorderen' ons ijkpunt blijft.	
12	Bevorderen off-grid ontwikkeling na opstartfase	Uiteindelijk moet de off-grid uitvoering door de markt worden opgepakt. Om te laten zien dat onze off-grid ambitie serieus is zullen wij als onderdeel van de off-grid visie die we bij punt 12 besproken hebben besluiten of we bij nieuwe bouwprojecten, of herbouwprojecten, off-grid op gebiedsniveau als voorwaarde gaan stellen, zowel in het stedelijk gebied als het landelijk gebied. Door dit op gebiedsniveau in te stellen verwachten we met bijna directe ingang een gebiedsgerichte 'markt van energieleveranciers, bufferleveranciers en consumenten' op gang te brengen. In de loop van de jaren zullen we meer maatregelen toevoegen waardoor een 'investeringskader' ontstaat dat verdere ontwikkeling mogelijk maakt.	
13	Versnellen asbestsanering, koppeling aan	We willen de meekoppelmogelijkheden van asbestverwijdering en de aanleg van zonnecellen stimuleren. Daarom zullen we de kosten voor een inventarisatierapport voor asbestverwijdering op ons nemen als er bij de vervanging van het dak substantieel (ten minste de helft van oppervlak) zonnecellen worden aangelegd.	
14	Ontwikkelen inhoudelijke aanpak voor verbetering gebruik gewasbestrijdingsmiddelen, door moderne technologie te gebruiken	Het vraagstuk van de gewasbestrijdingsmiddelen is een belangrijk vraagstuk. Bij de toepassing van regelgeving hebben wij als overheden een vrij zware rol, onze juridische verantwoordelijkheid blijft. Maar de sector heeft aangegeven dat er een structurele inhoudelijke oplossing moet komen van dit vraagstuk. Dat vinden wij ook en wij vinden dat de sector dat dan zelf moet oppakken. We hebben suggesties voor een oplossingsrichting opgenomen in deze visie. Wellicht dat wij op een gegeven moment wel een faciliterende rol moeten innemen, bijvoorbeeld om een oplossing die gevonden wordt te formaliseren. Dat zullen we zeker doen.	
15	Ontwikkelen regeltegenkracht, en een cultuur van regelbeperking	We gaan ambtelijke intervisie instellen. Medewerkers die met nieuw beleid bezig zijn leggen stukken voor aan collega's uit andere vakgebieden. Er staan twee vragen centraal: • Wordt er een nieuwe richting gekozen die misschien niet nodig is? • Zitten er nieuwe regels in die bijvoorbeeld eenvoudiger of minder kunnen?	
16	Beschikbaar stellen van zoveel mogelijk eigen data van de overheid	Iedere afdeling zal een inventarisatie maken van de data die de afdeling produceert en welke datasets geschikt zijn voor een open data portal.	
17	Actief zoeken naar nieuwe databronnen die open beschikbaar worden gesteld	In alle nieuwe kaarten en stukken die we maken zullen we data en informatie gaan scheiden. In alle aanbestedingen zullen we een apart hoofdstuk gaan maken waarin we vragen naar een overzicht van de data die gedurende de aanbesteding gegenereerd zullen worden, welke data aan ons beschikbaar worden gesteld en de wijze waarop deze data beschikbaar worden gesteld. We zullen daarbij als voorwaarde stellen dat in ieder geval alle publieke data in een open format beschikbaar moeten komen.	
18	Ontwikkelen open dataportal	Dit voorstel uit deze omgevingsvisie wordt momenteel via andere lijnen al uitgewerkt.	

⁸ Naar aanleiding van de vorige dijkverbeteringsronde is er onderzoek gedaan naar bomen op dijken. We verwijzen bijvoorbeeld naar het Stowa-rapport 2000-04 'Bomen op en nabij waterkeringen'.

	Activiteiten	Gebiedssite	Kosten
	Overleg met waterschap		Tijd
	Off-grid visie opstellen. De rol van de gemeenten daarin is nog onbekend. Mogelijk in verlengde daarvan regisseur aanstellen voor een gelimiteerde periode.		Programma duurzaamheid
	In Off grid visie mogelijk instellen off-grid randvoorwaarde op gebiedsniveau bij nieuwe bouwprojecten.		Tijd
			70.000 voor 3 jaar
			Tijd
			Tijd
	Inventarisatie gemeentelijke dataproductie		Tijd
	Opleiden van medewerkers in het herkennen van data enerzijds en informatie anderzijds. Opleiden van medewerkers in het herkennen van de waarde van data.		Tijd
	Aanpassen aanbestedingsvoorwaarden		

urgentie samenleving

samenleving als trekker
(rol gemeente: faciliterend)

samen doen
(rol gemeente: partner)

Ontwikkelen narratief voor
toerisme en recreatie

Instellen procedure voor
maatwerk recreatie

Voeren maatschappelijk
debat beeldkwaliteit

Instellen procedure voor
maatwerk landbouw

Bevorderen onder-
linge discussie
recreatiesector

De Rijndijk Wijk-
Amerongen als boulev-
vard

Versnellen asbestsanering

Neerzetten goede
voorbeelden beeldkwaliteit

Instellen procedure
voor VAB's

Bevorderen Off grid ontwikkeling
na opstartfase

Aanleg waterbuffers
voor fruitteelt

Oprichten infrastructuur
voor het maatschappelijk
debat beeldkwaliteit

Uitdagingen voor technologische
ontwikkelingen neerzetten

Ontwikkeling open
dataplatform

Ontwikkelen aanpak voor
gewasbestrijdingsmiddelen

Overleg over waterbeheer
waterschap/landbouw

Onderzoek naar aanpassingen Achterdijk,
Amerongerwetering en Langbroekerdijk

Aanpakken versnippering
eigendommen landbouw

Organiseren/Voeren publiek debat over
landschaps verbeterings maatregelen

Trekken aan beleidsruimte
voor maatwerk landbouw bij
andere overheden

Ontwikkelen regeltegenkracht

Ontwikkeling naar sturende kracht
precisielandbouw loonwerkbedrijven

Off grid ontwikkeling
opstarten

Actief beperken
opstellen nieuw
sectorbeleid

Beschikbaar stellen eigen data

Zoeken naar nieuwe databronnen

geen rol

overheid als trekker
(rol gemeente: regisseur)

speerpunten

